ГУМОРЕСКИ, ФЕЙЛЕТОНИ, УСМІШКИ

Давайте чесно

Давайте чесно. Дурні у нас є? Свої. Рідні. Доморощені.

А брехуни?

А злодюги?

А братопродавці?

То чого ж ми з вами такі делікатні?

Чому злодія несміливо називаємо несуном?

Брехуна – обіцяльником?

Ледацюгу – інертним?

Братопродавця – інтернаціоналістом?

А дурня навіть не знаємо, як назвати. Боїмося образити. Ущемити його амбіції. Наче він у нас в золотому фонді рахується. Ніби занесений у Червону книгу. Чи, як пам’ятник старовини, охороняється законом.

Коли вже й котимо його донизу, то так обережно, як порцелянову вазу. Щоб, не дай Боже, щось собі не пошкодив.

Зі щабля на щабель. Зі сходинки на сходинку. Щоб і зарплата у нього не менша була, ніж на попередній. І блага з поблажками. Ще й на обрії якась надія жевріла…

А може, принципово? Правду? Гостру. Гірку.

Запакувати. Написати: "Дурень! Не кантувати!" І опустити. Одразу ж на той щабель, що він заслужив. І дати йому тільки те, що він зробив.

Різко?

Зате чесно. І справедливо.

Дехто вважає, що гласність – це голосно викрикувати гасла.

Гласність – це правда. Така, яка вона є. Не підфарбована рум’янами і не забруднена дьогтем.

Тож давайте без дьогтю і без рум’ян. Давайте чесно і правдиво.

Речі називати своїми іменами!

Мене висадили десантом. На одному підприємстві. Ще тоді, коли модно було висаджувати. Показали на керівне крісло. Сказали:

– Оце ваш плацдарм.

Я окопався. Організував оборону. Забезпечив тили. Замаскувався. Налагодив розвідку. Подбав про постачання.

І почав… Воювати.

Перш за все придивився до співробітників. Чи нема диверсанта у власній хаті? Хто б міг під мене підкопуватися?

Дурень страшний, коли він надто ініціативний. Розумний – коли скритий. Кого треба у першу чергу позбутися?

Дурного.

Викликав до себе Сатанівського.

– Молодим усюди в нас дорога! Ви – молодий, енергійний, розумний. Поїдете вчитися… Нам потрібні високоосвічені кадри…

Розумного позбутися важче.

Його треба кудись висунути. Але засунути так, щоб він тебе не дістав ні рукою, ні зубом, ні навіть оком. Бо око не бачить, то зуби не сверблять.

Висунув. Берегулю. Аж в Ямало-ненецький адміністративний округ.

Вже можна було б трохи передихнути. А тут Горобець. З ініціативою.

– Давайте впровадимо нові методи…

Нові методи – нові клопоти. І звідкіля ти, Горобче, знаєш, як їх сприймуть там? Ти цвірінькнув – і в кущі. А питати будуть з мене.

Викликав заступника.

– Звідки у нас цей Горобець?

– Місцевий.

– Пригасіть його ентузіазм. А то можемо погоріти всі…

Пригасили.

Тепер Горобець працює, як мокре горить. А з нього беруть приклад інші.

Звісно, яка праця, така й цяця.

З неба вже давно ніщо їстівне не падає. А там спитають: "Чому за столом густо, а в коморі пусто?"

Отже… Потрібний спеціаліст-ілюзіоніст.

Згадав про Гапончика. З яким працював на попередньому підприємстві. Спеціаліст вищого класу. По створенню прогресивних шумів, імітації досягнень, ілюзії успіхів, жонглюванню цифрами, маніпулюванню словами…

Перетягнув.

– Постарайся створити… І щоб комар носа не підточив…

Гапончик старався.

Доверху летіли звіти. Донизу спливали накази.

Викликали туди. Приїжджали сюди.

І жодної задирки.

Все кругло і все гладко. Як більярдна куля. А в центрі цієї кулі – я. У своєму керівному кріслі.

І рухаюся за принципом більярдної кулі.

Торкнули києм –. кочуся. Не зачепили – стою.

Забили в лузу – у лузі. Виставили під борт – під бортом.

І тільки трепет внутрішній, щоб, не дай Боже, хтось сильніше не бабахнув. Щоб не опинитися за бортом…

І ще один трепет… Раз у мене цілять ся – значить, роблять на мене ставку. Раз роблять ставку – значить, я у виграшній позиції. Виграю – відзначать. Відзначать – ще кудись призначать. Від загальної суєти відгородять. Чимось нагородять… А нагорода як і біда: одна йде, другу веде. І тоді ти вже, як черепаха, неприступний. Вкритий панциром… Почув щось смачне – голову висунув. Почув щось страшне – голову заховав. Вже мене так просто не візьмеш…

А візьмеш – будь-куди не поставиш. Бо я в центрі кулі. А куля кругла. Покотиться. І не зупиниться, поки не знайде вигідну ямку.

Я – наче отой неопізнаний літаючий об’єкт. Ніхто мене не бачить, а всі кажуть, що є. І вірять у щось незвичайне. І думають, що я маю фантастичну силу. Чарівну дію. Унікальну подобу… Незаміниму енергію… Вірять, бо не розглянуть. Я – в центрі оболонки. Непросвітньої. Звуконепроникної. Непробивної.

Розглянули. Як? Сам не второпаю.

– Де ви знаходитеся? – питають.

– Як де? Там, де мене висадили і посадили… На плацдармі…

– А плацдарм де?

– На трудовому фронті…

– У тому-то й біда, що фронт вже далеко попереду. А ви все ще воюєте… Проти кого? І за що?

Дрова рубають – тріски летять…

Так. Я батько Петі Мармишкіна. З восьмого "б". Вже "а"? А-а-а. Реформа… Реорганізація…

Не встигає? А коли ж йому встигати? За два роки – три реформи. То підручники міняють. Ніби за два роки амеба перетворилася на інфузорію, а крокодил на скорпіона. Чи у парнокопитних з’явилися зябра, а в земноводних – роги. То вчителів перетасовують. То правила міняють… Мій Петя що – Ломоносов? У нього що – суперголова? Чи три голови? Як у Змія-Горинича. Одна вчить, друга спить, третя жує вареника…

Ах, двійка з фізкультури! На турніку не може підтягнутися? Через козла не перестрибнув?

Він через поріг переступити не може. У нього ноги позростались. О восьмій годині ранку до школи вчовгує, о вісімнадцятій – вичовгує. Реформа. Всі хочуть його охопити. Про всяк випадок. Може, комісія якась… Щоб не прискіпались…

Математикові урока мало. Бо "математика зараз не та, що вчора була". Фізикові урока мало, бо "фізика – наука віку". Хімічці урока мало, бо відкрили новий елемент і закрили два старих. Філологові урока мало, бо з’явилися нові літературні імена. І нові помилки у старих. Історикові урока мало, бо історія на місці не стоїть. А Петі доби мало. Він сидить на уроці, слухає про хребетних і безхребетних, а власний хребет у нього – як гумовий шланг. Перед очима в нього то жовті кола, то подушка.

І він, нащадок цілого покоління атеїстів, тяжко зітхає: "Господи! Дай дотягти до канікул!.. Або хоч до вечора…"

До речі, Петі п’ять років втовкмачували, що він від мавпи. Тепер переконують, що він з космічної мамалиги. А про батька і матір ніхто й не згадає. І не питає, як він батькам допомагає.

Петі кажуть, що він господар планети. Вчать берегти її. А таку планету, як людське серце, забувають.

Петі нагадують, що він член суспільства. Вчать його виголошувати промови. Чужі думки з газет списувати і свої ними висловлювати. А про те, що він член сім’ї, ніхто й не заїкнеться. Хіба тоді, як школі потрібні цвяхи, фарба або цемент. Тоді кажуть:

– Петю, у тебе є тато! Виконроб на будівництві…

Мовляв, дави на предка. І вчися. Тут урвати, там долатати. Може, сам колись виконробом станеш. Або директором школи… Або хоч класним керівником…

Питаєте, як я удома його виховую?

Бачите, на домашньому небосхилі Петя з’являється, як планета Меркурій. Після заходу сонця. А я – як комета Галея. Раз у певний період. І коли ми стикаємося орбітами, у нас вибух. Петя вважає, що я йому приділяю мало уваги. Я вважаю, що він проявляє мало поваги.

Крім того, у мене вдома є ще диверсант. Телевізор. Петя більше до нього тягнеться, ніж до рідного батька… Тепер багато до телевізора тягнеться. Закон фізики – пусте до пустого…

Правда, тоді, як Петя в школі, по телевізору передають фізику, хімію, географію, астрономію… Цю передачу дивиться бабуся. Вона вже тричі стала переможницею всесоюзного телеконкурсу "Юний хімік", "Юний географ", "Юний астроном"… І тричі помолоділа… Зі своїми

ровесницями організували заочний клуб юних пенсіонерів-телелюбителів.

Чи художню літературу читає Петя?

Читає. Три сторінки за чотири місяці. Іллюша Обломов порівняно з моїм Петьком – титан праці. Правда, треба бути справедливим. В Іллюші. Обломова не було магнітофона, радіо, кіно, дискотеки… Ну, і цього проклятого телевізора… І стількох вчителів… І стількох реформ…

Що кажете? Дрова рубають – тріски летять? Ну, бачите, для вас мій Петько – лише тріска. А для мене – таки дитина… І мені хотілося б, щоб він, окрім того, що буде освіченим, ще й був здоровим… І час від часу впізнавав хоча б матір і батька…

"Інтелігенти"

Інтелігенція є. Інтелігентів нема. Всі разом ніби й культурні. Кожен зокрема… Як анархіст… Ну, може, не кожен. То через одного. Через два…

Професор он. Щоранку бульдога пасе у сквері. Культуру первісних людей вивчає. По печерах лазить. А сам – гірше троглодита. Мат-перемат. Собака червоніє, коли він говорить. Скавучить і ховається. В кущі. Лапами вуха затуляє.

Так цей інтелігент якось говорить:

– Знаєте, первісні люди користувалися двадцятьма словами.

– А ви, – кажу, – користуєтеся трьома.

Образився. Два дні мовчав. На третій як прорвало. Будинки трусилися. Листя з дерев сипалося. Собака кудись забіг, досі знайти не можуть…

Чи конструктор. Біля бочки з пивом.

Щодня:

– Конструюємо, конструюємо…

Що вони там конструюють? Може, чарку? Бо приходять вже ніби після випробування.

Скаржиться:

– У голові ледве тліє… Треба розрядки…

І заливає. Те, що тліє. Відром пива.

Сів біля бочки. Співає. Сумно-пресумно:

Маю жінку, маю діток,

Але їх не бачу…

Приїхала "розрядка". З двома міліціонерами.

– Хіба такими залитими очима, – кажуть, – можна когось побачити!..

Під руку його. І в машину.

Почалося. Лаяв матір диктатора Трухільйо. Тоді почав крити Піночета, Чан-Кай-Ші.

Хтось зауважив:

– Думає, як буде матюкати імперіалістів, то його у витверезник не заберуть…

Забрали…

Хтось скаже: "Кого ти хотів побачити біля бочки з пивом? Головного диригента міланської опери? Чи директора Лувра? Придивляйся до людей у тролейбусах, у метро, на вулиці. Йди до театру…"

Придивляюся. Один інтелігент зачитався газетою. Щоб місце дамі не уступити. Інша інтелігентка плюється на весь тролейбус. Гарбузовим насінням. Все на ній імпортне. На кожній частині тіла фірма. Тільки на шкаралупках з насіння нема. І вона його потайки викидає. Під сидіння…

Театр. Храм мистецтва. Придивіться до публіки. До її одягу. Як на базарі. Хто в чому звідкись вискочив, в тому ускочив до театру. І відразу ремигає. Наче його з хліва випустили. Ніби він цілий тиждень нічого не їв.

На сцені – Марія Стюарт. Зараз її поведуть на страту. Вона прощається з близькими. А інтелігент схоплюється і біжить. Хтось може подумати, що він біжить її рятувати. Або самому загрожує смертна кара.

Цілу першу дію його мозок пережовував… опудало дикої свині. Що у фойє театру. У куточку природи.

Цілу другу дію він напружено думав, коли вискочити? Щоб першим до гардеробу ускочити. Передовик. Звик скрізь бути першим…

А потім скаже: "Х а л т у р а…"

Слуга Мельпомени мешкає у нашому будинку. Артист опери.

Чорну панчоху на пику, став перед дзеркалом і на всі заставки:

– Чи ти молилась, Дездемоно?

Сусід йому через стіну:

– Чуй, фраєре! Набрався – лягай спати! Що ти чорта із себе корчиш? Дитина заснути не може… – І кулаком об стіну гупнув.

Той чимсь як відгупнув – у сусіда зі стіни теща впала. У багетовій рамці.

Бабуся побігла його вгамовувати.

Відчинив двері – упала. З переляку. Шок.

Сусіди наскочили на нього. Здерли панчоху.

Він благає:

– Хлопці! Не бийте тільки по пиці. Мені треба мати товарний вид. На сцену виходити…

Інтелігенти. Інтелігентність. Хіба це інтелігентність? В основному – "товарний вид"…

Проблеми і проблемочки

Людина планує, а чорт руйнує. Я, в основному, тільки те й роблю, що борюся з чортами.

Цікаво, по скільки чортів закріплено за однією людиною? За мною, мабуть, півпекла.

Почалося зранку.

З водопровідного крана замість води – чортячий свист. Це чорт з міськводоканалу.

Сучасна людина не може собі дозволити йти на роботу невмитою.

І я біжу в гастроном.

– Пару пляшок мінеральної!

Тут постарався чорт від торгівлі:

– Є тільки ситро…

Помився напоєм "Байкал". І картоплю зварив у "Байкалі".

Їм. Думаю. Про засуху в Африці. Про голод в Ефіопії. Світові проблеми. Глобальні.

Поголитися нічим. Бо чорт з міськенерго ніби викусив світло. Костюм також зодягнув непрасований. Тішу себе тим, що зараз чим неохайніше, тим модніше.

Вийшов на вулицю. До роботи мені кілометрів з п’ять. Але чорт з автопарку ніби проковтнув усі автобуси.

Біжу. Оглядаюся, чи не дуже привертаю увагу.

За мною теж біжить. Також оглядається. Тішу себе тим, що я худий. Мені легше. Отак, підтюпцем. І приємно. І корисно. Зараз існує глобальна проблема інфарктів, неврозів. Треба з нею боротися.

З кілометр пробіг. На другому сів. Прямо на тротуарі. Підкосилися ноги.

Підійшов ангел. З міліції.

– Що, з самого ранку уже дирболизнув? Лице обклеїв пір’ям…

– Це не пір’я. Це пух. Тополиний. Он літає. І липне. Лице солодке. У "Байкалі" мився…

– А-а-а! То ти, голубчику, аж з Байкалу?.. У машину. Там розберемося.

– Мені туди не треба. Мене чекає робота…

– У нас також робота знайдеться…

Їхати легше, ніж іти. Думаю. Про інтенсифікацію. Продуктивне використання кожної хвилини. Приховані резерви…

На роботу приплівся під обід. Тут мене зустрів головний чорт.

– Де це ви досі тиняєтеся? Чому не здали проект очисних споруд? Ви не думаєте про охорону природи. Вам байдуже майбутнє планети…

Сиджу. Намагаюся думати про охорону природи. А в голову лізуть оті чорти. І я думаю, як уберегти себе. Тебе. Його. Від отих повсякденних проблемок, що, як іржа, з’їдають наше здоров’я. Псують наші плани. Пожирають наші нерви… З’їдають нас…

Без нас не потрібна буде ні природа, ні планета…

Незвичайний конфлікт

Будинок, у якому я живу, при дорозі. Вікнами на вулицю.

Прибігає двірник:

– Негайно зніми штани!.. З балкона. Делегація їде. З Гондурасу…

– А що, – кажу, – можуть украсти? Чи мої штани так впливають на міжнародну політику?

– Вид псують твої штани.

– Нібито в Гондурасі, – кажу, – штанів не сушать… Та й балкон мій на шістнадцятому поверсі. Що, той гондурасець буде до моїх штанів на вертольоті підніматися? Чи в бінокль їх розглядатиме? А навіть якби розглядав. Що він на тих штанях побачить? Що це – карта секретних об’єктів?

Не зняв я тих штанів. Бо назавтра треба було мені у них на роботу йти. А в мене радикуліт. Не дай Боже щось вологе зодягнути. Зляжу. На роботу не вийду. Плану не виконаю. Хліба не напечу. Чим того Гондураса годувати будемо?

Конфлікту із Гондурасом у мене не вийшло. Почався конфлікт з райвиконкомом. Мене оштрафували. За порушення громадського порядку.

Я попросив у своєї школярки глобус. Подивився, де той проклятий Гондурас. Пропади воно пропадом! Це ж який світ йому треба було їхати, щоб у мене за нього десятку здерли!.. А країн скільки… Це якщо

за кожну мене штрафуватимуть, у мене не буде що сушити… Треба щось думати.

І я придумав.

Засклив балкон.

Прийшли з райвиконкому:

– Розберіть негайно! Заборонено. Протипожежними нормами, санітарними нормами, архітектурними нормами… Потім, своїм видом ви псуєте загальний фон…

– По-перше, я підпалювати свою квартиру не збираюся. По-друге, за якими нормами отой заводський димар кадить мені прямо у вікно? По-третє, чому архітектор сам не придумав, де я маю сушити штани? А, по-четверте, моя сусідка своїм видом ще більше псує загальний фон. Он порозвішувала. Різних фасонів і різних епох.

– Сусідка, – каже, – з боку подвір’я. На вулицю не видно.

– То з космосу видно… Он "Челенджер" літає… інопланетяни можуть побачити… Що про наш будинок подумають?

Оштрафували.

Розібрав.

Але життя є життя і штани є штани. Знову повісив їх на балкон, і знову прибіг двірник:

– Зніми негайно! Начальник ЖЕКу розпорядився. Делегація їде.

– Невже, – кажу, – їде Катерина Друга, що начальник ЖЕКу бігає, як Потьомкін?

– Ні, з Зімбабве…

…І чого вони так в’їлися на мої штани?..

Якби я був коровою…

Якби я був коровою, то в першу чергу вчинив би злочин. Кримінальний. Забодав би кандидата наук Тарабанюка. Відбодав би йому голову. А рогом на спині виписав би всю його дисертацію.

Скажете, він не винен. Скажете, їх у тому інституті – як мух. Одне на одному. Одне пише, друге дописує. Себе. Їм також треба вирішувати продовольчу програму. Щось їсти. У них також плани. Заготовити собі. Заготовити кумі. Проекспериментувати.

То виділіть йому козу, нехай експериментує. А йому виділили три тисячі корів. І він за рік перетворив їх на команду фігуристок. Ні живота, ні вимені. Тільки шерсть. Як на мамонтові. І погляд – як у закоханих. Поцілунку просить. Із сіном. А їй замість сіна плакат перед мордою почепили. Що одна ялова корова обходиться державі у чотириста п’ятдесят карбованців. А в скільки обходиться державі одна ялова голова?

Ось у сусідів наших також експериментували. Проектанти. Десять чоловік ціле літо проект одного корівника до місцевості прив’язували. То у ставку, то по черешнях, то у ліску.

А прийшли будівельники будувати – у проекті дверей нема. Самі вікна. Викликали їхнього головного.

– Це Філя, проклятий, винен! – каже головний. – Це він за двері відповідав. А він же корови справжньої не бачив. Він думав, це така, як божа корівка. З крильцями…

– Як це не бачив? – обурився голова. – Ціле літо просидів на пасовиську під коровою. Прямо із дійки смоктав. Півстада виссав. Як відьма. Надої на двадцять п’ять процентів упали… Не бачив…

– Все одно не бачив, – каже головний. – Дійку бачив, а корови не бачив… У нього погляд спрямований у самого себе. Як у йога.

Експериментатори.

Прив’язне. Безприв’язне. Замість підстилки – сітка. Замість конюшини – гілляки. Ніби корова – попугайчик.

Буде вона про молоко думати? Вона думає, як ратицю не зламати. Як стойку біля дерева зробити. На задніх ногах. Її ж ніхто не дресирує, як у цирку слона. А все життя – як на манежі. Тільки там нікого не доять. А її – тричі на день. І то машиною. Там недосмоктало, а там – пересмоктало. Бо оператор – не машина. В оператора є серце. А в операторші – очі голубі. А у корови після кількох таких доїнь уже нічого нема.

Була ферма – став госпіталь. Коров’ячий. У тої ратиці нема. У тієї вим’я як зів’яла груша. А та взагалі не хоче ні телитися, ні доїтися. Цілими днями простоює перед склом пожежного крана, як перед дзеркалом. Роги свої розглядає. А там хтось теж простоює. Молока чекає…

Ех, якби я був коровою…

Рятуймо жінку

Пишемо: "Оберігаймо красуню природу!"

Закликаємо: "Рятуймо бенгальського тигра!"

Страуса нанду і якогось черв’ячка заносимо у Червону книгу. А жінку губимо. Щодня. Щогодини. Щохвилини.

Он чалапкає. Впресована у куленепробивні штани. Затягнута ремінцями. Обвішана торбами. Як гренадер на маневрах. Почепи ще бінокля і маузера – і чистісінький Попандопуло.

Легко їй?

Ступає, як по мінному полю.

Ноги на шпичках. Трусяться. Лице вистраждане. Як у каторжанки. Там тисне. Тут муляє. Фарба виїдає очі. А ти до неї в цей час із компліментом:

– Ви як лань. Трепетна. Загнана мисливцями…

І вона тобі крізь прокурені зуби:

– Іди ти!..

І називає конкретну адресу.

А ради кого вони все це на собі носять?

Ради нас.

Моя – ради тебе. Твоя – ради мене. Його – ради нас усіх.

Колись ми казали: "Чоловік керує, а жінка працює. Тому жінки такі здорові, а чоловіків так часто косять інфаркти".

Почали висувати жінку. Ніби для експерименту: що візьме її?

Керує. І не бере ніщо.

Тільки горілка. Бо раз керує, значить, п’є. З ким треба. А раз п’є, значить, криє. Кого треба.

А прийде додому, також криє. Треба чи не треба. Щоб не декваліфікуватися.

Стара істина "Сила жінки – у її слабості" (бо, мовляв, якщо чоловік тішився тим, що він голова, то жінка задовольнялася тим, що вона шия: куди хотіла ту голову повертала) перетворилася у нову: "Погибель жінки у її силі". Бо жінка вже перестала бути шиєю, але ще не стала головою.

Жінка створена для продовження роду. І сімейного затишку. Нема жінки – нема затишку. Нема затишку – нема сім’ї. Тільки мирне співіснування. І продовження роду.

Якого роду? З якими традиціями?

Коника-стрибунця? І зозулі?

Ку-ку, ку-ку! Скік. Скік. А тоді хапаємося за голову:

– Господи! Звідкіля така молодь пішла?

Ніби нам Господь цієї молоді натворив.

Емансипація. Хто придумав емансипацію?

Чоловіки. Щоб жінки самі за неї боролися. Щоб жінка сама собі виборола право лупати вибійним молотком асфальт. Лагодити залізничне полотно. Тягати з базару клунки, щоб нагодувати сім’ю. Щоб чоловік мав повне моральне право потім їй сказати: "Господи! Як ти огрубіла!"

Ніби в тому, що він шукає ніжнішої, знову ж таки винен Господь Бог.

Якщо будемо так часто на Бога все звалювати і на Бога надіятися, то може настати час, що жінки на землі зовсім не зостанеться. Будуть чалапкати опудала, просякнуті тютюном і горілкою. З походками докерів і повадками піратів.

Ти до неї:

– Ясочко!..

А вона тобі:

– Жлоб нещасний! Котись під три чорти! Бо як умажу в рило…

І не буде вже кого у Червону книгу заносити…

Для хохми

Телефон. Що таке телефон? Здавалося б, така собі пластмасова черепашка. Слухавка. Дротики. А воно життя людське здатне перевернути.

Знімаю трубку. Треба поговорити.

А там вже говорять. Хтось із кимось. У моєму телефоні часто говорять без мене.

Чоловічий голос:

– Ну, медицина зараз на рівні! Ось чоловікові пересадили серце бабуїна…

Жіночий:

– А що, бабники зараз така рідкість, що треба їх розводити аж пересадками серця?

Він:

– Бабуїн – це не бабник. Це мавпа…

Відчуваю, що вони затягли надовго. Вмішуюся:

– Може, той бабуїн був донжуаном серед мавп.

– А це хто? – здивувалася вона.

– Дух святий, – кажу, – в образі і подобії власника телефону, по якому ви говорите.

– Як вам не соромнопідслуховуватичужірозмови!

– Чим більше мені буде соромно, тим довше ви займатимете мій телефон.

Тоді вмішався він. Сказав:

– Кретин!

– Дуже приємно! – кажу. – А мене звати Антон.

– Ідіот! – додав він.

– Якщо у вас, – говорю, – така біда, вам слід тримати вдома бабуїна. На запасні частини…

Поклав трубку.

Дзвінок.

– Йди забери! – каже незнайомець.

– Що?

– Ну, те, що просив.

Я нічого ні в кого не просив. Проте, думаю, пограю трохи.

– А де воно?

– В кущах. Біля моєї роботи. У паперовому мішку. Від прохідної підеш ліворуч. Уздовж стіни. Кінчається стіна – там кущі…

– Думаєш, я пам’ятаю, де твоя прохідна?

– Склероз, чи що? Вулиця Довга, 15…

Це від мого будинку недалечко.

Цікаво, думаю, що у тому мішку? Воно мені й не треба. Але для хохми…

Знайшов ті кущі. Справді, лежить паперовий мішок.

Я за нього. А з-за куща:

– Може, піддати? – Два гевали. – Пішли, – кажуть. – Ти нам розповіси, хто тобі цей мішок виніс.

– Товаришочки! – лепечу. – Громадяни! Я для хохми… Куди ви мене ведете?

– Туди, туди. Де хохмачів збирають…

Рохи

На даному етапі найбільшим моїм ворогом була мошкара. Днями я ляскав себе по оголених частинах тіла. Ночами чухав ті місця, по яких удень себе ляскав. Порівнював мошкару зі своїми заздрісниками і оббріхувачами. Серйозної шкоди не завдасть. Тільки викликає сверблячку.

Безсонні ночі та енергійні рухи зробили своє. Якось під ранок мене осяйнула ідея. Пошити целофанові штани і целофанову сорочку. Сонце гріє, а кузька не тне. І не продуває вітер.

Як умів, покроїв. Зшив. Приміряв перед дзеркалом. Як інопланетянин.

Вдень з’явився на пляжі. Улігся на пісочку. Благодать.

Повз мене частіше почали снувати. Особливо молодь. Приглядаються.

Он хрупкенька дівчина волочить на плечі гевала, ніби медсестра пораненого. Зупинилися.

– О, дивись! – сказала здивовано. – Що воно?..

– Водолаз! – сказав авторитетно парубок. І поїхав далі на дівочому плечі.

Справа від мене лежать двоє. Він солідний. Вона – несолідна. Він дивиться на неї. Вона – на мене.

– Це спецкостюм, – пояснює він. – Проти електромагнітного поля. До нього додається спеціальний датчик, який...

Що робить "спеціальний датчик", я не дослухав. Бо над моїм вухом пролунало:

– Мамо! Мамо! Дивися, дядя у целофановому мішку лежить...

Вирішив піти у холодок. Під кущем сиділи дві чиїсь тещі. Хоч сонячне проміння сюди й не доходило, вони над головами тримали парасолі.

– Допомагає? – спитала одна, кивнувши на мій костюм.

– Від чого? – перепитав я.

– Від радикуліту.

– Дуже.

– А ви не цікавилися, як він для ревматиків? – перепитала друга.

– Для ревматиків – на підкладці. З яєчної шкаралупи…

Перейшов під інший кущ. Ліг. Читаю.

Щось до мене причовгало. Зупинилося. Нявкнуло:

– Ей, киша! Де відколов такі рохи?

Оглядаюся. Стоїть вишкварок. Знаком питання.

– На Канарських островах.

– Залпові… Сплавиш?

– Грошей не вистачить.

Присів. Стали торгуватися. Зупинилися на п’яти червінцях..

Зо два тижні я тинявся по командировках. Повернувся. Вийшов на пляж – очам своїм не вірю. Снують по пляжу у целофанових костюмах шкети і шкетиці. Точнісінько у таких, які я продав отому "киші". Тільки на певних місцях у них яскраві етикетки. Із надписом: "Rochy".

Стружка

Інтелект людини довжиною, хребта не вимірюють. Але я звернув увагу, що деякі оті "наполеончики" понад усе люблять верховодити.

Кажуть, хочеш когось розпізнати – дай йому владу. Хоча б отакусіньку. Як заячий хвіст. Хоча б над віником.

А якщо влада більша, ніж над віником? Якщо він поставлений керувати мною? Людиною? Вищою за нього на сорок п’ять сантиметрів?

Сорок п’ять разів на день викликає. Знімає стружку. Сантиметр за сантиметром. Ніби хоче мене стесати до свого рівня.

Терпіти не може дивитися на когось угору.

А якщо у нас, в управлінні, всі більші за нього? Навіть секретарка Кнопа. Уявляєте, скільки переходить у "стружку"?

– Чого ви стовбичите, як каланча?

– Я ж сиджу. Зігнувся ось у три погибелі…

– "Три погибелі"… Корчить із себе Гуллівера…

І починає перетворювати мене на ліліпута.

Методом вібрації. Він працює, як глибинний насос. Сам вібрує, і усе навколо вібрує. А туди, на-гора, тече водичка. Каламутна-каламутна…

Кадри також спливають. Туди. На вічний спокій. Півкладовища укомплектував своїми підлеглими. І ніхто його до кримінальної відповідальності не притягає…

Он Дзьобик. Погладив сусіда по спині. Тарою з-під помідорів. І вже справу завели. Бо нібито в сусіда після цього остеохондроз почався.

Від цього у когось щодня щось починається. Або інфаркт, або виразка, або нервовий розлад. І ніби так треба. Ніби він постачальником у лікарні працює…

Метає громи і блискавки:

– У вас нема продуктивності праці! Нема творчої віддачі! Нема громадянської свідомості! Елементарної совісті!..

Що у мене може бути після такого щоденного вереску? Запалення внутрішнього вуха.

Тому на кожен його крик я дригаю головою. Він думає, що я його передражнюю. І ще більше репетує. Я ще частіше дригаю.

Тоді він грюкає кулаком об стіл.

І в мені прокидається громадянська свідомість. Народжується творча думка. Я замислююся.

– Про що ви думаєте взагалі?! – кричить він.

Зараз я думаю зокрема. Про катапульту. Якби її прилаштувати до його крісла… Тільки треба у стелі робити дірку… І в покрівлі також… Ото була б творча віддача! Продуктивність праці в управлінні піднялася б…

Святковий мурмурант

Кипіла репетиція. Здавали концерт. До жіночого свята. Колектив нашої фабрики в основному чоловічий. Але на концерті нібито мала бути директор фірми.

Я вийшов на сцену. Затягнув свою коронну:

Дивлюсь я на небо та й думку гадаю:

"Чому я не сокіл, чому не літаю,

Чому мені, Боже, ти крилець не дав?

Я б землю покинув і в небо злітав!"

– Стривай! – зупинив мене завідуючий культсектором фабкому. – Щось надто песимістично. І не дуже сучасно. Оці слова "Боже", "небо". Треба замінити. Хоча б отак:

Дивлюсь я у космос та й думку гадаю:

"Чому я не льотчик, чому не літаю?

Чому генконструктор мені крил не дав?

Я б під час відпустки хоч трохи літав!"

– З пісні слів не викидають! – зауважив я.

– То викинемо пісню! – сказав спокійно він. – Тобі що: проспівав і змився. А мені будуть милити шию… На вечірній репетиції буде присутній голова завкому. Заспівай якусь іншу…

На вечірній репетиції я заспівав:

Удовицю я любив, подарунки їй носив…

Бачу, голова завкому ніби кислицю жує. Кривиться. Тоді зупинив мене:

– Не варто так гостро. Нас не так можуть зрозуміти. "Подарунки носив…" Скажуть, що ми кидаємо тінь на наших світлих жінок. Нібито

вони за любов беруть хабарі… На генеральну репетицію приготуйте щось інше. Буде сам директор фабрики…

Інше, то й інше. На генеральній репетиції я заспівав:

Ой у полі три криниченьки,

Любив козак три дівчиноньки:

Чорнявую та білявую,

Третю руду препоганую…

– Ні! – перебив директор. – Вони не дадуть мені спокійно до пенсії дожити… Навіщо оте "руду препоганую"? У нас всі жінки красиві. І взагалі, любити треба не за зовнішність… Та й хто знає, у який колір пофарбує волосся директорша фірми?.. Придумайте щось інше…

І я придумав. На концерті співав мурмурантом. Кілька відомих мелодій. Це було неповторне попурі, виконане моїм довгим носом і бажанням сподобатися директорий фірми. І все даремно. Як мені потім переповіли, під час мого виступу вона сказала директору фабрики:

– А цього німого для чого на сцену виставили?.. І що ви цим хотіли сказати?..

"Удача"

Туман над водою. Поплавка не видно.

Йде циганка.

– Ей! Рибалко! Тобі буде удача.

Мовчу. Яка там у біса удача! Дві години стовбичу – і хоча б спитало: чого стоїш?

– З води удача буде. Багатим станеш. Золоту рибку впіймаєш.

– Слухай, пророчице! Йди, поки я тебе не впіймав…

– Сердитий будеш – помреш скоро… Начальник, голову розумну маєш, а над цією калюжею стоїш. Хіба тут є риба?.. Машина твоя?

– Тещина…

– Їхати треба туди…

Язик сам вискочив:

– Куди?

– За Шибине. Озеро в лісі є. Риби – видимо-невидимо…

– Розкажи дорогу.

– Показать можу…

Змотую вудки.

– Підожди трішки, – каже. – Я зараз…

Помела спідницею пилюку.

Мете назад. Поперед себе жене виводок дітей.

Не встиг я розтулити рота, як вони з ентузіазмом окупували машину.

Вона по-хазяйськи вмостилася поруч зі мною. Скомандувала:

– Поїхали, красавець!

Зосталася позаду Дружня. Проїхали хутір Шевченків. У Бородянці, не доїжджаючи до роздоріжжя, знову скомандувала:

– Красавець, поверни праворуч. У Пилиповичі треба заїхати. Ваню взяти.

– Якого Ваню? І куди вже брати? Он п’ятеро ззаду. Інспектор зупинить…

– Інспектор – добрий чоловік… А Ваня – мій муж. Він знає, де є риба…

– Ти ж казала – у Шибиному.

– У Шибиному – дрібна. Ваня знає, де крупна риба є…

Циганчата вже знайшли мої бутерброди. Приміряють мого картуза.

Не хочеться мені вже й тої риби. Але назвався грибом – лізь у борщ.

У Пилиповичах вийшов Баня. Серце моє похололо. Я подумав про амортизатори "Жигуля".

– Ти, – кажу циганці, – сідай з дітьми іззаду. А Ваня хай сідає спереду.

Рушили.

– Наліво! – командував Ваня. – Повертай на Бородянку!..

– Чого на Бородянку? У Шибине ми можемо й через Бабинці.

– Не треба у Шибине. У Дружню треба…

– Ми з Дружні виїхали!

– Не нервуй, начальник! – заспокоює циганка. – Я тобі покажу ставок, де риби видимо-невидимо…

– Ти вже один показала…

Їдемо назад.

Циганчата вже опустошили від компоту мій термос… Не можуть поділити єдине яблуко.

– Віддайте найменшому! – вмішуюся сердито. Бо від гармидеру вуха пухнуть.

– Добрий ти чоловік, – каже циганка. – Нас покатав. Батька нашого привіз. Спасибі тобі! Удача тобі буде…

Я розмотав вудочки. Став на те саме місце, звідки ота чорноока сорока мене виманила. Закинув. Чекаю удачі…

Кочівники

Одружуватися лише раз зараз не модно. Модні сім’ї "полігамні". Ніби гареми. Кочуючі. Естафетні. І чоловічі, і жіночі. Вчора одна, сьогодні – друга, завтра – третя.

Звичайний класичний гарем мав свої закони. Власник гарему міг тримати стільки наложниць, скільки міг утримати. Матеріально. Зараз матеріально утримують наложниці. Чи наложники.

Колись гареми культивувалися, в основному, у мусульман.

Тепер скрізь. У віруючих і невіруючих.

У кого тицьнеш пальцем – або втретє одружився, або вдруге розлучився. Він у неї п’ятий, вона у нього шоста. Обоє розвідники.

Не сім’я, а шпигунський центр. Не рідний дім, а явочна квартира. Одне одному тільки являються. Для обміну інформацією. І матюками… Діти – і ті законспіровані.

Жодні органи не можуть розплутати, хто чий батько, де чия мати і котра чия дитина.

Перед модою не може встояти навіть стара гвардія. Сорок років сходилися характерами. А на сорок першому – не зійшлися. Дід – управо. Баба – вліво. Діти за голову беруться. Внуки за живіт: "Ну, пращури дають!.."

Мода! А може, пошесть?

Може, якась бацила людей роз’їдає? Якась лихоманка?

До одруження трусяться від любові. Скоропало женяться.

Після одруження трусяться від ненависті. Скоропало розлучаються. Деякі не встигають навіть громадського обов’язку виконати. Дитя на світ пустити.

Мої знайомі десять років живуть. І десять років одне одного їдять. Поїдом. Бо нібито не можуть одне одного розкусити…

А воно не так легко й розкусити.

До одруження – обопільна гра. Як на сцені.

Після одруження – реальна дійсність. Як за кулісами. А в тій дійсності стільки злості, стільки ненависті. Ніби спеціально знайомилися і одружувалися, щоб знищити одне одного.

Знаю таланта. Удванадцяте розлучився. Утринадцяте одружився. Дві дюжини виповнив. По розлученнях нормальна. По одруженнях – чортова. Чемпіон-багатоборець. За гру при знайомствах – заслуженого артиста можна присвоїти. За створену сімейну "ідилію" – без вагань можна ставити начальником тюрми піночетівського режиму.

Серед жіноцтва також є фрукти.

Кажуть, розумна жінка з дурня зробить короля, а дурна – з генія ідіота.

Сердита жінка з найздоровшого чоловіка зробить руїну, а з найсвятішої сім’ї – пекло.

Ангел у пеклі не витримає. Чесний праведник не витримає. І не кожен чорт витримає. Бо пекло для чорта – місце роботи. А вдома йому також хочеться відпочити від робочих клопотів. Навіть чорт вдома хоче мати ангела. Відьом йому вистачає на роботі…

То, може, не будьмо відьмами. Не будьмо чортами. Не треба ангелами! Будьмо людьми. Звичайними. Грішними. Але добрими. Великодушними. Такими, як під час першого поцілунку. Такими, як до одруження. Такими, якими хочемо бачити одне одного… Вміймо терпіти.

Вміймо прощати. Уміймо бачити одне в одному те, що нас єднає, а не шукаймо того, що роз’єднує. І тоді ми, чоловіки, не будемо кочувати у пошуках сімейного затишку. А вони, жінки, не виглядатимуть обідраних у попередніх сімейних баталіях лицарів печалі. І не блукатимуть поміж батьків, як поміж дубів у лісі, діти.

Шпичка

Воно лізе. А я йду. Наступлю – місця мокрого не зостанеться. Бо воно – комашка. Шестеро ніг, остіцьки тулуба і голова. Може, навіть без вух. Може, й носа нема. Може, й око тільки одне.

Цікаво, що воно про мене думає? Певне, гадає, що я бог. Надприродна сила якась. А я – Федя Шубравчик. Такий собі рядовий представник роду людського. Ступня ноги – сорок чотири. Чавк-чавк – і в комашиному світі стихійне лихо.

Добре, що я дивлюся під ноги. А он іде. Рота роззявив.

Або он той. Сповнений власної гідності. І любові власної. Задер носа. І, крім того носа, нічого не бачить.

Чи он дама. Їй чхать на всяку комашку. У неї в очах – вітрина. На шляху до вітрини вона крокодила розчавить. І не зверне уваги…

Цікаво, куди воно лізе? Куди воно спішить? Може, якась старша комаха його кудись послала? А може, сам начальник комашиний. Метушиться перед сильнішими. Щоб дірку у нього не забрали.

А може, біжить до сусіди-комашки утрясати конфлікти. Територіальні. Чи там сімейні.

Зупинилося. Щось думає.

Метнулося в один бік. Повернуло в другий. Знову думає.

Теж, мабуть, має свої проблеми. Свої клопоти. Може, дірку ремонтує. Паркету, звичайно, йому не треба. Ні голубого унітаза. Але щось йому голову мозолить. Не імпортні меблі, не машина, то якась шпичка. Може, йому тією шпичкою треба проколупати запасну дірку? А шпичка в їхньому комашиному світі – дефіцит. Спробуй знайди її без блату. Без могорича.

І воно метається. Бігає. Шукає. За голову свою комашину хапається. Серце ніжкою масажує. Корінь валеріани гризе…

А навіщо? Щоб не відстати від іншої комашки…

Ну, добре. Дам я тобі зараз шпичку. Скажеш: "От поталанило!"

Почекай. Піду відламаю від кущика. О, є. Зараз…

А де ж ти? Чуєш? Ти ж ось тут сиділо… Невже он той динозавр своєю клешнею на тебе наступив?.. Так і є. Ось мокре місце… І вже нема у тебе жодних проблем… Не треба тобі вже ніякої шпички…

А-а-а, ні! Ось ти. Ще метушишся…

Не ті часи…

Мені кажуть: "Ти старомодна. Вимагаєш від хлопців того, чого зараз від них не можна вимагати".

А я нічого не вимагаю. Вимагають від мене. Один трояка. Інший – п’ятірку. Все їм до чогось бракує.

Кажуть, князі перевелися. Зараз, мовляв, не ті часи.

Часи, може, й не ті. Але князі не перевелися.

На танцях. Підхитує один. Все на ньому "адідасівське". З етикетками. Тільки голова без етикетки. І вишуканою мовою:

– Ласточка, я – князь. Не смій відказувать. Іспорчу лічіко…

Після того хвилюючого випадку я на танцях своє "лічіко" не показую.

Мама нервує:

– Ніхто до тебе не приїде на казковому коні. Не повезе у родинний замок…

Приїхав. Електричкою, правда. З-під Глевахи. Категорично запитує:

– Кінь у тебе є? Ну, в смислі, тачка? І замок? Щоб прописаться?

Мене ошарашило. Та побачила троянди. Відро троянд, яке він тримав у руці. І відлягло. Захоплено шепочу:

– Троянди! Я так люблю троянди…

Він аж засяяв:

– В чом дєло! По три рубля штучка – і бери хоч усі. Все одно на базар перти…

Виперла його.

Мама зауважила:

– Дарма. Такий з хати не винесе.

– Але у душу не принесе.

– Вони тепер всі атеїсти-реалісти, – втрутився батько. – У душу не вірять… А вірять у те, що бачать…

Побачив. Ще один. У театрі.

Чую, шепоче захоплено:

– Ну й квіточка…

І відразу ж намагається зірвати. Як дитина. Що подобається, до того й руки тягне.

Я – по руках.

А він:

– Грубіянка! Тобі слід було народитися у сімнадцятому столітті!..

– А вам, – кажу, – у печерному віці…

"Не ті часи".

Які ж часи?

До центра Землі докопуємося. На Місяць літаємо. Зорі двадцятої величини бачимо. А одне в одному здатні запримітити тільки те, що можна намацати…

"Не ті часи".

А може, ми не ті? Може, хвороба якась у нас? Сліпота душевна…

Подивилася світу

– Досить! – заявила своєму Іванцеві. – Я також не ликом шита. Тепер ти сиди з дітьми. А я поїду, світу побачу…

Сіла в екскурсійний автобус. Поїхала до Кривчицьких печер. Це на Тернопільщині.

Біля входу в печеру молодий екскурсовод довго дивився на мене. Ніби оцінював.

– Ви, – каже, – мабуть, там не пройдете. Є дуже вузькі і низькі місця.

Я обурилася:

– З вашого боку це не зовсім гречно. А пройти я можу навіть там, де ви не пройдете.

Зайшли в підземелля.

Крок за кроком. Крок за кроком. Під гору – на долину. Праворуч – ліворуч.

– Над нами, – розповідає екскурсовод, – сімнайцять метрів гіпсових порід, трийцять метрів вапняків і сорок метрів землі…

Душа моя поповзла у п’яти.

Кажу:

– А воно не впаде?

– Та ні, – каже. – Останній обвал був в одна тисяча дев’ятсот тринадцятому році… Після революції ще не падало…

Господи, думаю, і чорти мене сюди понесли!

– А назад, – питаю, – повернутися не можна?

– Не можна. За нами йде інша група. Не розминетеся.

От біда.

– А до виходу далеко?

– Два з половиною кілометри.

– О Боже!

– Звідси ближче до чорта, ніж до Бога! – каже чоловік, що іде за мною. І питає: – А у вас діточок багато?

– Троє, – кажу майже крізь сльози…

Екскурсовод провадить далі:

– Зараз ми з вами знаходимося у гроті, що називається "Втрачена надія". Ось бачите, перед вами ніби голова жінки…

Я нічого не бачу. У мене в голові гупає. Здалини ніби чую голос свого Іванця: "Марусю, вернися! Не залишай нас сиротами!"

– Якщо мати добру фантазію, – зауважила жінка, що попереду мене, – то можна собі уявити, що біля цієї голови – одразу й ноги…

У мене ноги підкошуються. Лепечу:

– Я не маю чим дихати.

– Маєте! – каже екскурсовод. – Тут двайцять сім процентів кисню. Більше, ніж надворі.

Мені стало трішки легше. Думаю. Там надворі сонечко сяє. Хмарки по небу плавають, як човники. Сади цвітуть. Вітерець повіває. Іванцьо з кумом сидять під яблунею. Огірочками закусують. А мене в цю діру понесло… Допоможи мені, сило небесна, звідсіля вибратися. Я їм картопельки зварила б. М’ясця підсмажила б…

– Будьте обережні, – застеріг екскурсовод. – Попереду найскладніша ділянка маршруту.

Просуваюся, ніби на ватяних ногах. А то за які гріхи мені така кара? Та чи я кого пограбувала? Чи я кому шкоду зробила? Чи я когось словом образила? Хіба що Йванця часом. Та й то за діло. Чи кумі виказала, що вона загребуща. Так то ж свята правдонька…

Дзига, що йшла попереду мене, зникла у вузенькій щілині. А в мене аж дух перехопило. А я як туди пролізу? Та шпарина ніби блискавкою пробита. Зигзагом. І вузюсінька-вузюсінька.

Я попробувала прямо – стегна не пускають. Попробувала боком – груди і живіт.

– Де ви там? – кричить екскурсовод.

– Тут жінка застрягла! – відповідають йому.

Я ж упхнулася в ту щілину – ні сюди, ні туди.

– Допоможіть! – благаю крізь сльози.

Чоловік, що йшов позаду, спробував мене підіпхнути.

Марні старання. Ніби я туди вросла. Стирчу між скелями. Скоцюрблена.

Повернувся екскурсовод. Гукає чоловікові, що позаду мене:

– Треба по частинах!

Я ледь не втратила свідомості. "Невже вони мене демонтувати збираються?"

– Пропихайте руку між породою і тілом! – командує екскурсовод чоловікові. – І вминайте живіт, груди. А ви у цей час, – каже мені, – намагайтеся пропихати ту ділянку тіла, яку він вминає.

Почалося. Содом і Гоморра. Я спочатку обурювалася. Тоді здалася на Божу волю і чоловічі руки. Такого масажу ще світ не бачив. Здавалося, що вминання триває вічність.

Підійшла група, що за нами. Перепитують:

– Що там? Невже обвал?

Спільними зусиллями двох груп мене випхали. Я відчула, що стала легенька-легенька. Мов пір’їна. Побачила денне світло і розридалася, як мала дитина.

Приїхала додому, Іванцьо з дітьми мене біля воріт зустрічають.

– Ну що, – питає, – побачила трохи світу?..

Трезор і Мурка

Байка в прозі

Сидить Трезор біля хвіртки. Ловить носом запахи страв то з одного, то з іншого подвір’я. І думає "Собаче життя! Женитися, чи що?"

Дивиться, попідтинню виписує кренделі Мурка. Очі на півморди. Хвіст коцюбою.

– Ей, чувишка! – гавкнув Трезор. – Далеко пашеш?

– Не будь жлобом! – нявкнула Мурка. – Я тобі не яка-небудь шавка.

– Не возбухай! – заспокоїв Трезор. – Ти що, породиста?

– Не прикидайся шлангом. Хіба не бачиш, які в мене очі? Який у мене хвіст?.. Пахан – сіамський, маман – сибірська.

– Ні фіга собі! – здивувався Трезор. – Давай поженимося.

– Дурдом "Веселка"! – нявкнула Мурка. – У тебе що – нуль по фазі? – А сама подумала: "Він такий кудлатий. Така у нього широка спина. На ній, мабуть, так м’яко і тепло спати…" І вже лагідніше спитала: – Ти відповідаєш за свій базар? Де і за які шиші жити будемо?

– Га! – хмикнув Трезор. – Диви, яка у дворі буда! А лапи у мене які! З-під землі ними випорпаю. А зуби! Будь-де ними вигризу… – І вже скромніше додав: – Та й голос – слава Богу!.. Може, ще в люди вигавкаюся…

– Обалдіти можна! – посміхнулася Мурка.

Обалділи. Поженилися.

Тепер Мурка лазить з котами по деревах. Шастає по горищах. Співають котячі любовні пісні. Лякають закоханих.

Трезор лежить у буді. Гріє кошенят, яких йому навела Мурка. І думає: "Собаче життя! Маю жінку і ніколи її не бачу. Навіть кури сміються, що живемо, як пес із котом…"

Всього-на-всього

Є люди, які панічно бояться усього. Навіть власного голосу. Щоб, не дай Боже, не сказати щось. Таке, що не таке.

Є люди, які панічно бояться паніки. Щоб, не дай Боже, хтось не розповсюджував щось. Таке, що не таке…

Нібито воно само не розповсюджується. І таке. І не таке.

Для прикладу. Буря. Ураган. Стихійне лихо.

Хто його "розповсюджує"? Агенти міжнародного імперіалізму? Чи, може, мій друг Ваня Молдаван? Воно несеться над землею, як скажене. І не може його зупинити ні Бог, ні чорт. Безсилі перед ним підступні сили міжнародної реакції. І могутні сили країн соціалізму. Що там вже говорити про тих, що не приєднуються. Чи про тих, що тільки розвиваються. Вони і так ледве на ногах стоять.

Так ось. Прошуміло над нашим районом. Накоїло лиха. Одну ферму розметало, як сірники. Фактично пропало п’ятдесят бичків. У звіті туди написали, що сто п’ятдесят. У газеті – що тільки п’ять. І ті "…у грізні хвилини розбурханої стихії оптимістично дивилися смерті у вічі…"

Наш бичок не може песимістично дивитися.

Навіть здохнути він не може песимістично.

То для чого він тоді "наш"? Для чого ми щодня годуємо його "добірними корМами"? І "з небаченим трудовим натхненням" викидаємо з-під нього гній? Для чого Люся щоранку "птахом летить на ферму, щоб усю свою любов віддати неповторним тваринам…"?

То царина того, хто панічно боїться паніки. Що живе за принципом страуса. Відчув небезпеку – увіткнув голову в пісок. І думає, що його не видно.

А царина того, хто панічно боїться усього?

Магнітні бурі.

Загазоване повітря.

Надмірні шуми.

Отруєна вода.

І… вареники. З чорницями. Радіоактивними.

Яка там радіація! Сам міністр охорони здоров’я щодня запевняє його по телевізору, що "нема". А він втупиться в дозиметр і каже: "Стрілка показує, що є…"

По-перше, де ти взяв дозиметр?

По-друге, може, він у тебе барахлить.

По-третє, ти не знаєш, скільки показувало "до того"…

А, по-четверте, якщо якась злидня і є, то що, вона тебе одразу в могилу покладе?

Я підрахував. Коли щодня вбиратиму навіть по п’ять мілірентген, то за п’ятдесят років накопичу всього-на-всього дев’яносто один рентген. А я проживу ще п’ятдесят років? Жінка ніколи до цього не допустить. І діти. І теща. І сусіди. І співробітники…

Правда, нещодавно мене оглянули. Медичні світила. Якийсь новий апарат на мені випробували.

Що він тільки не показував! Скільки я вдихнув отруйних газів. Скільки ковтнув забрудненої води. Скільки я пережував хімії. І скільки на мене подіяло фізики.

– Незрозуміло, – дивувалося медичне світило. – Якщо вірити апаратові і його підрахункам, то ви мали б померти ще десять років тому… Що протистояло руйнівним силам? Що не дало їм скоїти свою брудну справу?..

Я гордо вип’яв запалі груди:

– Усьому цьому я протиставив всього-на-всього свій трудовий ентузіазм. Високу організованість. І глибоку громадянську свідомість… А резерви у мене ще ого-го!..

"Порозпускалися"

Приходив до нас один. Лекцію читав. Про нерви. Каже, що в одній людині – мільйони нервових клітин. На триста років вистачило б. А то й на чотириста.

І мене зірвало:

– А чим пояснити, що мені ось тільки тридцять, а з нервів самі клапті зосталися?

– Це, – каже, – люди порозпускалися. Не вміють себе в руках тримати…

Уявляєте, куди хилить? Зі своєї голови на мої руки звалює.

Він мені підраховує, скільки у мене нервових клітин. А скільки на ті клітини тисне?

Якби я жив у печері, то мені й десяти нервових клітин вистачило б. На тисячу років. А я живу у сучасному міському будинку. Збудованому за типовим проектом. Здешевленим. І в мене за правою стіною цілу ніч виє сучка. На неї скаржитися не можна. Бо вона породиста. І має медаль. А за лівою стіною цілу ніч співає сусідка. На неї також не можна скаржитися. Бо вона хвора. А я ще здоровий.

Цих двох сусідів досить, щоб і я захворів. Але в мене є ще сусід знизу. Цей талант бочки вдома клепає. І сусід зверху. Той нічого не робить. Той хропе. Аж люстра хитається… А перед вікном траса. МАЗи, КРАЗи, БІЛАЗи. І я разом з усіма сусідами, разом з будинком і разом з сучкою вібрую.

Скільки рук треба, щоб себе втримати? А в мене тільки дві. І ці трусяться.

Прокидаюся серед ночі – штукатурка на ноги впала. Від сусідового храпу. Думаю, візьму газету, почитаю, може, ще щось буде падати.

Нема світла. Відключили. Економлять. Знайшли резерви. На кілька годин відмикають кілька кварталів. Світло економиться, ліфт

економиться. Лампочки економляться, бо й вони не вічні. А мої нерви горять і світять.

Якби хтось на заводі за зміну спалив стільки електродів, скільки я оце спалив нервів, завод вилетів би у трубу. Бо там план. І електроди гроші коштують. А мої нерви незаплановані. І безкоштовні…

Це я вже прийшов з роботи. Це, за словами отого таланта з-за трибуни, я вже відпочиваю. Який же я тоді на роботі? Стиснутий, як пружина, і натягнутий, як струна. Торкни мене – підстрибну вище заводського димаря. Ущипни мене – такий звук видам, що тобі вуха позакладає.

План як слон. А сировини тільки на Моську. Хтось десь чогось недокумекав. Наша деревина з Карпат поїхала у тайгу, а нам прислали мотузки, призначені для Камчатки.

Майстер кричить:

– Тягніть план! Недодали ще двісті табуреток…

Я кажу:

– Давайте будемо плести гамаки. Щоб мотузка не пропадала…

Майстер послав мене. Туди. Куди всіх посилають і ніхто не ходить.

Почали випускати табуретки "Вечірня симфонія". Уся з шматочків. Це за моєю пропозицією…

Майстер отримав премію. За раціоналізацію. Фабрика за економію. Покупець – нову табуретку. А я – прокльони. Табуретка скрипить і розсипається, коли на неї сісти…

А він мені тут читає: "Бери себе в руки..."

Скільки тих рук сьогодні треба?

Якби я, допустим, жив у печерному віці. Там яке виробництво? Хочеш їсти – спускаєш собі план: ухоркати вепра. Береш інструмент. Тобто каменюку. І йдеш той план виконувати. Якщо вепр, звичайно, не взяв зустрічного плану.

Якщо ти свій план виконав, нема чого нервувати. Якщо вепр свій – нема кому нервувати...

А тут "порозпускалися". "Бери себе в руки..."

Скільки тих рук сьогодні треба? А я ж не стоножка. І навіть не восьминіг...

Парад планет

Усе життя людини залежить від космосу. Від небесних тіл. Одного – від сонця. Іншого – від місяця. А моє – від комети. Від сусіда. Який живе у мене за стіною. Він ночами у трубу дивиться. На небо. А вдень із сусідами гиркається. За те, що спати йому не дають. Лунатик...

Колись каже:

– Вам поберегтися треба. Комета до Землі летить.

– То що, – питаю, – каску на голові носити? Чи в погребі сидіти?

– Менше нервувати. Кричати менше.

– А вона так на крики реагує?

– Навпаки. Ваш організм збуджений. Більше реагує на неї. І може не витримати…

Тут зауважив, що зі мною справді щось не те коїться. Прокидаюся серед ночі, на балкон тягне. Носа в небо. І сиджу. Виглядаю, де та клята комета. Може, сусід бреше?

Може, нічого він у ту трубу не бачить? Академіка із себе корчить. Ломоносова. Келдиша. "Комета до Землі летить…" Ворожка носата. Він бачить, що там летить. Під ногами не бачить. Три з мінусом носить. Об власного Рябка шпортається. А приндиться… Збере у себе таких же, як і сам. Мудрують. Мишам, кажуть, кролячого гена пришили. Для чого, питаю. Щоби плодилися з довгими вухами і короткими хвостами? Пришийте їм краще коров’ячого. Може, доїтися будуть?..

І ще добалакалися, мовляв, у стовбурах дерев є цукор. І зараз вчені мудрують, як його звідти видобувати.

Домудруються. Що ніхто не захоче буряків вирощувати.

Одна дама з їхньої компанії ніби винайшла пасту.

Хлорофілово-каротинову. Для зайців. Лякати їх. Щоб яблуні не гризли…

Де вона зайців бачила?

Кажуть, обприскали пастою яблуні. Пустили зайця. А він не тільки кору – гілля напідстрибі пообгризав.

Почали докопуватися: у чому секрет?

Якийсь дядько підказав. Мовляв, хлорофіл є у капусті, а каротин – у моркві… А для зайців це все одно, що для людини ковбаса…

Повернувся з балкона. Ліг у ліжко. Перекидаюся з боку на бік. Намагаюся думати щось приємне. Що начальника нашого з роботи звільнили. Що сусід машину розбив. А в голові все одно комета.

Кажуть, біда не в самій кометі, а в її хвості. Вона хтозна-де у небесах, а хвоста по землі волочить. І мете. Як пилососом. І втягує… Кажуть, до революції над Парижем пролітала. То якогось панича з бричкою і кіньми в небо потягнула… Серед білого дня. Всі кричали: "Чудо! Пан по золотій дорозі до неба їде…"

Потім оголосили того панка святим.

Це ж мене буде отак тягнути, а сусіди, кричатимуть: "Файфура і тут без фокусів не може…"

Очі не стулю. Переживаю. Ну, астероїд клятий. Пророк Магомет. Треба було мені знати про ту комету…

Зодягнув штани. Пішов до сусіда. Той сидить на балконі, у бінокль дивиться.

– Ну що там у небі нового, – питаю, – де та клята комета?

Він вибухнув:

– Що ви мені заважаєте! Не до комет зараз! Он парад планет насувається…

– Тоді, – кажу, – держіться… А на всякий випадок зодягніть парадну форму… І замовте лафет… Бо я за свої нерви не ручаюся…

Ферапонт на орбіті

Кажуть, гени. Спадковість. Є р у н д а!

Яблуко від яблуньки далеко не відкотиться?

Відкотилося. З хутора Лопушки закотилося аж у райцентр.

Яке дерево, такий тин, який батько, такий син?

Батько був людиною. Землю орав. Хліб сіяв. Людей годував. А воно… Черв’ячок. Повзь-повзь. Круть-круть. Слизь-слизь. Знайшло теплу дірку. І вже точить. Хрум-хрум, хрум-хрум…

"Руководитель". Контори "Пришийкобиліхвіст". Руками водить… Жодної кобили в районі уже нема, а вони ще хвости пришивають. І плани перевиконують. І "порівняно з цим же періодом минулого року…" продуктивність підвищують. І премії отримують…

Спадковість?

Батько – Коза.

Мати – Коза.

А він – Казаков-Приамурський.

Ніби у нього хвіст довший виріс. Ніби той Амур через його Лопушки тече. Чи він коли-небудь його бачив.

Десять тисяч кілометрів мислію потягнувся, щоб відірватися від свого хутора. Щоб козяче минуле в очі не лізло. Щоб роги ніхто не показував. Авторитету не підривав…

І собі на біду. У районі поповзло, що він "Приамурський" не від ріки Амур. А від того, що крутить амури… З чужими жінками…

Вирішив хвоста поміняти. З "Приамурського" на "Ріо-Колорадського". Є така річка у Бразілії. Як він її розкопав?

Та йому порадили. Мовляв, це може вплинути на анкету. Бо подумають, що він не від річки, а від колорадського жука.

Погодився.

Зацікавляться анкетою – зацікавляться й кріслом. А Ферапонт ніби до нього приріс. Ніби народився у тому кріслі. Ніби воно йому у спадок дісталося. Уся його "діяльність" спрямована тільки на те, щоб уберегти під собою те крісло.

Контора хоч і "Пришийкобиліхвіст", але на орбіті. Не в космосі, звичайно. Проте й не на землі. А можуть приземлити…

Не дай Боже, там, на "пункті управління", згадають, що Ферапонт ще літає… Не дай Боже здебалансувати! З курсу збитися… Орбітами перетнутися…

Он Мічучкін із "Райкопито" перетнувся. З тим, із ким не варто перетинатися.

– Чого це вас сюди занесло? – спитав той. – І в такому стані?

Мічучкін був тоді у. стані невагомості.

Чого занесло?

Є машина, значить, кудись несе.

Кудись несе, значить, десь приймають.

За свої п’єш – печінка болить. Серце здає. Виразка чіпляється. А тут – як з гуся вода. Тільки гикавка. Від перебору. Бо як у тій казці. Ніхто не знає, звідкіля береться. Ніхто не знає, куди дівається. Столи вгинаються. Ніхто не платить. І недостачі нема.

Чудеса!

Тільки гикавка.

І Мічучкін гикнув.

Це була остання його гикавка. За рахунок контори "Райкопито"…

А Ферапонт на своїй орбіті ще крутиться. Ніхто, правда, досі не дослідив, що то за орбіта. І яка від тих Ферапонтових польотів віддача Землі. Людям…

Пошесть

Вірус страшний. Поміж людьми ходить. Хвороба. Невиліковна. Наївся – спати хочеш. Поспав – хочеш їсти. А решта – тринь-трава. Хоч світ валися. Аби на голову не падало. На твою.

Глухнуть люди. Далі своєї шкіри не чують.

Сліпнуть. Далі свого носа не бачать.

Якщо й побачать, то тільки те, скільки у кого в кишені. Що в хаті. Що в гаражі.

А скільки у кого на голові? На шиї? На спині? На серці? В печінці?

"…Своїх хвороб вистачає. І своїх клопотів…"

Колектив. Бригада. Один за всіх, всі за одного.

"Один за всіх" знає усе. І пише.

"Всі за одного" не знають нічого. Хіба те, що він не любить грати в доміно…

І ось зіграв… У ящик.

Зібралися: "Ти пішов від нас…"

Куди в біса пішов? Його понесли. Він три місяці перед тим взагалі не ходив. І ніхто не знав.

Привезли туди. У вічний гуртожиток з постійною пропискою.

Ями нема. Коли жив – копали всі. Помер – не хоче ніхто.

Сидять чотири богатирі. Лицарі мотузка і лопати. Пики червоні. Носи сині. В очах – ні інтелекту, ні совісті.

– Дорогий ти мій!.. – побивається жінка.

Зараз буде ще дорожчий. Сам же він не встане. Могилу собі не викопає.

А ось ті. З дудками. Таланти з великої дороги. Також чекають. Даси ще – ще раз дунуть. Не даси – карапет ушкварять. Або лєтку-єньку…

Вірус бушує. Людяність у людях пожирає. Заздрість будить. Сверблячку до наживи. До мавпування.

Усі аристократи! Ще вчора у кукурудзу бігав. Зорі лічив. Сьогодні язика висолопивши бігає, голубий унітаз шукає. Ніби він буде його на голові носити. Ніби від білого у нього алергія.

Аристократи! Колишній аристократ виділявся головою. Сучасний – унітазом…

Пошесть. Гірше чуми. Подобу людську у людині вбиває.

Хліб святий під ногами валяється – не бачить. Товариш стогне – не чує. Храм природи руйнує. Святі традиції оскверняє…

Шкаралупою байдужості обросло серце. Душа лінивою пліснявою вкрилася. У власному жирові совість задихнулася. Тільки утроба працює. Як каменедробарка. І в голові блимає. Дві лампочки. Зелена і червона. Утробовигідне – поїхали. Невигідне – стоп!

Червона – дрімає у власному салі.

Зелена – жене висолопивши язика. І далі своєї утроби не чує. І далі свого носа не бачить…

А далі… яма. І отакі з червоними носами… І отакі з дудками…

Пошесть.

Аутотренинг

Після того, як мій шеф стукнув перед моїм носом кулаком об стіл, а я грюкнув дверима його кабінету, друзі мені сказали:

– Навчись відключатися! Бо пропадеш.

– Не можу, – кажу. – Нерви.

– Не зможеш – гірше буде… Розумієш, треба. От, скажімо, лає тебе хтось. А ти думай в цей час про щось зовсім інше. Перенеси свою увагу десь далеко. В Африку… У джунглі…

І я почав займатися аутотренінгом.

Важко було спочатку.

Викликає шеф. Починає:

– Кажуть, ви не так у відрядженні поводилися…

– Я поводився "так". Це вам кажуть "не так", – зірвалося за звичкою з мого язика.

Тоді пригадав, що треба відключатися.

Він батькує мене, а я мовчу. Стою. Думаю.

– Про що ви думаєте? – питає роздратовано він.

– Про крокодилів…

Його очі лізуть на лоба.

– Думаю, – кажу, – що на півночі Гани є одне село. В річці біля нього живуть крокодили, які зовсім не кусають людей. Такі ті крокодили людяні, що навіть діти з ними граються.

Відключення зразу дало свої наслідки. Очі шефа з великих зробилися маленькі. Він лагідно запитав:

– Може, ви збираєтеся їхати працювати на північ Гани?

…Час і тренування зробили своє. Відключитися для мене стало зовсім просто.

Приходить до мене завідувач відділу. Приносить креслення.

– Ти, – каже, – отут нахомутав. Накрутив… Сам чорт не розбере.

Ця частина креслення якраз була не моя, а мого колеги. Співавтора проекту. Тому я дуже делікатно запитав:

– Хто сказав, що нахомутав я?

– Я кажу. Я – завідувач відділу.

Сиджу мовчки. Стулив повіки. Думаю.

– Про що ти думаєш? – питає роздратовано завідувач.

– Про Африку. Про індіанські племена. Кажуть, в Африці є одне плем’я, яке зовсім не вживає займенника "я". Хто тільки скаже "я", того одразу ж виганяють з племені. І він кочує…

Після цього мені довелося перекочувати в іншу установу.

Тут я від пасивного аутотренінга перейшов до активного.

Не тільки відключався, а й переключався.

Каже мені завідувач:

– Рівно о дванадцятій зайдете до мене. З’ясуємо деякі питання.

Думаю собі: рівно о дванадцятій вже буде пізно.

Треба настроїтися. На щось інше. Переключити увагу. Приємно було б зараз, золотої осені, взяти пару шашличків. І щоб на лоні природи. І щоб не самому. Щоб з однокурсницею. Про фізику, про лірику поговорити. Листочків назбирати. Пісень поспівати.

Переключився…

Під кінець робочого дня розлучався з лісом, як з першим коханням.

Прийшов додому.

Жінка:

– Знову несе від тебе, як з бочки… А це на шиї чия помада?!

Я сів у куток. Почав. Переношу свою увагу на береги Африки, в джунглі… Думаю про тигрів… Про пантер чорних…

Та жінка тріснула мене по голові сковорідкою. І я остаточно відключився…

Включили мене у лікарні.

У перспективі

– У перспективі все це піде під землю! – владно сказав директор заводу товариш Пацьорчик і показав на бурий дим, що валив з труб. – На території заводу повітря буде чистіше, ніж у лісі…

Я слухав, і серце моє проймалося радістю. Уявилося потопаюче в зелені заводське подвір’я. Клумби, пахучі квіти, жебонять бджілки.

Повітря – пий-упивайся. Захопившись уявою, я вдихнув на повні груди і зайшовся кашлем. Вітер якраз повернув сюди хмару диму.

– …Я вам скажу, – провадив далі директор, – що в перспективі ви нашого міста не впізнаєте. Вулиці підуть під землю…

– Себто як? – не зрозумів я.

– Весь транспорт піде під землю. В тунелі. Приїдете через п’ять років – і на вулицях не побачите жодної машини. Не буде шуму, гуркоту, отруйних газів…

Я пригадав статтю відомого медика. У вечірній газеті. Називалась стаття "Шум – ворог нашого здоров’я". Пригадав іншу статтю. Іншого медика – "Шуми руйнують ваші нерви".

А тут перед моїми очима постав рай. Тихі вулиці. Потопають у зелені. Щебечуть пташки на деревах. Вулицями спокійно походжають люди. Бігає дітвора. На душі стало тепло й весело. Забувши про присутність директора, почав мугикати пісню.

– Річечка ота, по якій зараз пливе мазут, – перервав моє мугикання директор, – буде чистенька, голубовода. Бо стоки із заводів планується в перспективі пустити під землю…

Річка – це взагалі моя слабість. Біля річки я народився, виріс. Люблю плакучі верби, різучу лепеху. Люблю круті заплави, спокійні мілини. Ряску на воді і навіть жабуриння люблю.

– Все погане, шкідливе для людського здоров’я, непотрібне піде під землю, – сказав директор…

Повернувся я в редакцію з таким настроєм, ніби місяць провів на благодатному річковому узбережжі.

Через кілька років знову завітав у ці місця.

Завод зустрів тією ж хмарою бурого диму. А директор заводу товариш Пацьорчик не зустрів мене.

– Лежить у лікарні, – засмучено мовив його заступник. – Нервове виснаження… Шуми… Гази… Неспокій… Шкода. Добрий чоловік. І спеціаліст гарний… Не хочеться, щоб пішов під землю…

Клітка

Ранок дрімав у сизій млі. На пшеничному морі – повний штиль.

Небо поскидало із себе всі нічні хмаринки. Голубилося. Очікувало сонця.

Я стояв при битій дорозі. Виглядав попутної машини. Треба було їхати до рідного села. Сто п’ятдесят кілометрів – дорога неблизька. Можна б автобусом. Та він серед поля не зупиняється. А їхати до найближчої автостанції – згаяти час.

Промчала одна машина. Друга. Нуль уваги.

Над’їхала якась машина з кліткою для звіра. Махнув рукою. Зупинилася.

– Слухай, товаришу, далеко їдеш?

– Далеко, – відповідає. – У Карпати по ведмедя. А ти що хотів?

– Під’їхати з тобою. До села Плугів. Що за Тернополем. Терміново треба.

– Куди ж я тебе посаджу? У кабіні сидять двоє.

– А туди! – киваю на клітку.

– Ти що! Там і сісти ніде.

– Я посередині. З клітки ж не випаду… Ну, зрозумій… Треба…

Він підняв защіпку. Відчинив двері до клітки.

– Добре. Залазь… Але підожди. Давай хоч сіна постелимо. Дорога ж неблизька…

Перескочили канаву. Взяли по оберемку сіна. Вийшло непогане гніздо.

– Зачиню тебе на защіпку. Щоб не випав, – пояснив водій.

Спочатку я їхав сидячи. Тоді подумав, чому б не лягти і не поспати?

Розбудили мене якісь голоси. Підвів голову. Машина стояла навпроти кафе у невеличкому містечку. Біля клітки на тротуарі зібрався натовп.

– Диви! Диви! Підняв голову! – гукнув парубійко.

Я витяг з сіна свій капелюх. Накрив ним лисину.

– Інтелігент якийсь, – міркував чоловік у брилі. – У капелюсі… І черевце вже встиг виплекати… Цікаво, за що його?

– Певно, когось убив, – промовив інший. – Інакше чого б у залізній клітці…

"Щоб тебе пропасниця била, – думаю. – За своє життя я і мухи не скривдив".

Маленька дівчинка спитала маму:

– Мамо, мамо! А що, дядя кусається, що його у клітку закрили?

– Ні, доцю! Дядьо – бандит. Він зарізав тьотю.

Мене зморозило. Мені хотілося встати і закричати щось дуже погане. Але я тільки перевернувся зі спини на живіт. І застогнав.

– О, бач! Стогне. Звірюка! Видать, совість мучить, – вигукнула інша молодиця.

– Шофер, за що його?

– За любов, – пожартував водій і клацнув дверцятами. За містечком я сів. Не встиг розправити плечі, машина загальмувала.

Автоінспектор.

Глянув на документи, на водія.

– А це що за звір? – вказав жезлом на мене.

Водій якусь мить думав, очевидно, що б його збрехати.

Тоді зі співчуттям сказав:

– Розумієте… того… скажений… Помішаний… Буйно…

Для повної характеристики мені ще цього бракувало.

Але треба виручати водія. Та й самому ще півдороги їхати.

Я став навкарачки і загавкав на автоінспектора.

– Ти б замок навісний на дверцята почепив, – зауважив інспектор водієві. – Що та защіпка…

– Під’їду до найближчого села, то почеплю, – погодився водій.

Біля крайньої хати найближчого села машина таки зупинилася. Водій пішов по воду.

До клітки наблизилася жінка. Підозріло оглянулася. Дістала з корзини пиріжок. Поклала біля мене. І, не оглядаючись, пошвидкувала.

"Світ не без добрих людей", – подумав я, розжовуючи пиріжок.

– Заправляєшся? – спитав водій.

– Як бачиш… А ти молодець… Автоінспектора об’єгорив.

– Ти своєчасно підгавкнув… Він мені потім шепнув: "Мабуть, начальничком якимось був".

У моє рідне село в’їхали під полудень. На автобусній зупинці, де загальмували, було чимало земляків. Поки шофер відчинив клітку, а я обтрушувався від сіна, всі загадково переглядалися, перешіптувалися.

Я чемно підняв капелюха і гайнув у найближчу вуличку. До рідної хати.

Увечері зібралися родичі. Кожен з них, ще не переступивши порога, тривожно запитував:

– Що з Іваном? Кажуть, його привезла клітка.

Наступного дня посунули знайомі, товариші, сусіди. На третій день поз’їжджалися родичі з навколишніх сіл. Я всоте пояснював, що і до чого. Вони кивали головами. Але в очах я читав вогники недовір’я. А виходячи за поріг, вони перешіптувалися:

– Тут щось не те…

Наступного дня, лиш я прокинувся, до ліжка підійшла мати. Тривожно глянула в мої очі. Схвильовано спитала:

– Синочку, признайся. Що сталося?

Я задумався. Як багато важить те, на чому ти до рідного села приїдеш!

Червона Шапочка

Стара казка на новий лад

В одному селі жила Червона Шапочка. Дівчина гарненька, ставненька. Нижню половину її вроди облягали вичовгані джинси. Верхню – розписаний незрозумілими гаслами балахон. На голові хвацько сиділа червона шапочка. Подарунок від бабусі на день шістнадцятиріччя. За те її і називали Червоною Шапочкою.

Одного разу мама каже Червоній Шапочці:

– Ось тобі пиріг, пляшка вина. Однеси бабусі. Нехай підкріпиться трохи. Старенька вона вже. Нездужає.

Як у справжній казці, бабуся жила за лісом.

– Тільки спіши, – каже мати, – поки сонечко високо.

Червона Шапочка пішла.

Відійшла на таку віддаль, що не побачиш її неозброєним оком. Сіла під кущ. Випила вино. З’їла пиріг. Дістала з потайної кишені джинсів цигарку. Запалила, смалить і наспівує:

Ах, эта красная рябина

Среди осенней желтизны.

Я на тебя смотрю, любимый,

Теперь уже со стороны…

Як тут з кущів виходить Вовк. Страшенний, величезний. Очі голодним вогнем світяться.

– А-а-а! – гаркнув. – Червона Шапочка! Попалася! Зараз я тебе з’їм!

Червона Шапочка озирнулася. Цвиркнула через густо напомаджену губу.

– Пішов геть! Шкет нещасний! Ще не таких бачила.

Дихнула Червона Шапочка на Вовка перегаром вина й тютюну. Вовк очманів.

Схопила Червона Шапочка Вовка за вуха, сіла на нього верхи і гукнула:

– Поїхали!

– Куди? – перелякався Вовк.

– Куди-небудь! – пришпорила боки Вовка дерев’яними підошвами своїх стукалок. І той рвонув.

Каталася Червона Шапочка на Вовкові до ранку. Вранці під’їхала до бабусиної хати. Зайшла у світлицю:

– Чао предкам!

– Дитино рідна! – сплеснула в долоні бабуся. – А ти де в таку рань тут узялася?

– Ша! – приклала пальця до вуст Червона Шапочка. – Якщо маман питатиме, де я була, скажеш, у тебе ночувала.

– Господь з тобою, дитино! А ти хіба не з дому?..

– Дай щось пошамати! – сказала Червона Шапочка, викаблучуючись перед дзеркалом.

– Нема, дитино, – каже бабуся. – Бо я хворіла.

– Давай бабки. Пошлю Вовка, принесе зараз.

Бабуся витріщилася на внучку.

– Гроші давай! – хрипко пояснила Червона Шапочка.

Бабуся тремтячими руками дістала вузлика. Розв’язала.

Подала Червоній Шапочці свою пенсію.

– На. Нема більше.

– Тоді я тебе з’їм! – налякала Червона Шапочка.

Якраз у цей час повз хату бабусі проходив мисливець.

Дивиться, біля хати лежить загнаний вовк, язика висолопивши і хвоста відкинувши. А з хати доноситься схлипування бабусі:

– Не маю, внучечко! Їй-богу, більше не маю!..

Мисливець вскочив у хату. Напоготові рушницю тримає:

– Хто тут бабусю ображає?

Червона Шапочка криво осміхнулася:

– А ти у родинні справи не вмішуйся! Браконьєр нещасний. Ось напишу на тебе скаргу, що ти вбив вовка, обікрав бабушенцію і приставав до мене. Тоді закукурікаєш…

Мисливець був сміливий. Ніколи не тремтів перед найстрашнішим звіром. А тут жижки в нього затрусилися. Він згадав свою жінку молоду. Діточок білочубих. І, знітившись, почав задкувати до виходу.

Що далі діялося у бабусиній хаті, ніхто не знає. Бо свідків не було. Тільки десь під полудень з хати вийшла Червона Шапочка. З набитим вузликом на спині. І зникла в лісі.

Де вона блукає, досі ніхто не знає.

Може, стрінеться вам принагідно. То сповістіть хоча б її маму. Бо побивається, руки ламає, де її чадо неповнолітнє, не знає…

Хвіст

Я дивився на сусідського кота Антихриста і думав: "Коли б у мого шефа був хвіст, між нами ніколи не виникали б конфлікти..."

Між Антихристом і пуделем Бунцьом конфлікт, правда, виник. Але тільки через те, що Бунцьо по-собачому простий і наївний. Хоч він собака службовий і трохи вчений.

Сусід кинув Бунцьові кісточку. Він ліг собі зручно і почав гризти. Антихристові, видно, кістка сподобалася. Йому завжди подобається те, що перепадає іншим. Сповнений власної гідності, гордості, що походить з левиного роду і живе з господарем під однією стріхою, він, тримаючи хвоста коцюбою, підійшов до Бунця. І простягнув лапу. Мовляв, давай костомаху.

Завжди лагідний і спокійний, Бунцьо вийшов із себе. Гаркнув. Мовляв, май совість. Кістку я заробив чесною службою. Курей чужих з города повиганяв. Та й не голодний ти. Свою пайку отримуєш. В тарілці он молоко зосталося.

На всяк випадок Бунцьо взяв костомаху в зуби і подався в кущі.

Антихристові це не сподобалося. Він вигнув хвоста дугою, сердито провів Бунця поглядом. Тоді, ніби від нічого робити, поважно пересік подвір’я, плигнув на тин, вмостився там і ніби задрімав. Але тільки Бунцьо, догризши свою костомаху, вибіг з кущів і побіг до тину, Антихрист з диким пхиканням стрибнув йому на спину.

Переляканий Бунцьо жалібно заскавучав. Кинувся у відчинені сінешні двері.

Там його підстерігала друга біда. Тікаючи від переслідувача, він зачепив табуретку, на якій стояв тазик з посудом. Тарілки і чашки з

дзенькотом розсипалися по підлозі. Господиня схопила віник і почала Бунця молотити. Той з жалібним скавучанням вискочив на подвір’я, забіг у кукурудзу.

Антихрист від задоволення зробив хвоста пужалном і покірно замурликав біля хазяйчиної ноги.

Я дивився на його хвіст і думав. Давши собаці вірний, послужливий характер, а котові – підступний і мстивий, природа правильно вчинила, що почепила їм хвости. І бідний Бунцьо постраждав тільки тому, що, захопившись кісткою, не звернув уваги на хвіст Антихриста.

…Людині природа хвоста не дала.

Хтось над цим думає…

Нарешті. І на нашій вулиці свято. І ми заживемо. Хімкомбінат у нашому районі будують. Гербіцидів і пестицидів. У радіусі шістдесяти кілометрів не буде жодної мухи. Жодного комара. Що там вже говорити про мошву.

Благодать! Ніщо по тобі не лазить. Ніщо тобі до шкіри не липне. Ніщо не дзижчить набридливо біля вуха.

Правда, знайшлися вже й супротивники. Навіщо, мовляв, вирубувати десятки гектарів лісу? Грабастати під забудову стільки родючої землі? Переселяти села? Коли у нас достобіса пустирів.

Хто тобі на той пустир поїде працювати?

Зарплату більшу даси?

Кому вона тепер потрібна? Тепер кожен хоче, аби тільки десь рахуватися. І більше часу мати. Вільного. Щоб потім його "вбивати". Або перед телевізором. Або по телефону.

– Ну, що ще? Греблю прорвало? У Туркестані? Не бери до голови. Де Туркестан, а де Полісся! Нас не заллє… За спиною одна атомна, а перед носом друга? То ж не бомби… Не хвилюйся! Хто має померти від гербіциду, того не візьме радіація. Он після Чорнобиля люди живуть. Ще… І вмирають своєю смертю, як авторитетно засвідчує медицина…

Потім, де на пустирі подінеш відходи? На купу зсипатимеш? Їх як рвоне вітром, то Верхня Вольта чи Мала Каледонія одразу ж нам ноту протесту: "Ваша хімія труїть нашу худобу і народ!"

Там тої худоби… Як у нас на одній фермі. І того народу. Менше, ніж у Шепетівці. Але міжнародний скандал…

Наш народ хімією не візьмеш. Він стійкий.

Худобі також пропасти не дамо. Наші вчені знають, яка норма гербіцидів допустима. На кілограм ковбаси. І розтлумачать громадськості по телебаченню, у газетах…

Потім, треба ж вивчити, як ті гербіциди і пестициди діють на людський організм. А може, вони якусь кузьку в ньому вбивають…

Отож не треба піднімати хвоста проти будівництва. Не треба казати: "Який дурень прив’язав такий комбінат там, де формується клімат цілої зони?.."

По-перше, не дурень, а вчений. По-друге, не один, а весь інститут. А по-третє, хто тепер знає, де формується який клімат! І якої зони. Нашої, наприклад, у кабінеті. Керівництва району. А воно каже: "Комбінат – це колосально! Нам проведуть асфальтові дороги, набудують міських

будинків. З теплими туалетами… І ми будемо мати свої гербіциди. І пестициди…"

А я ніяк не можу второпати: навіщо нам ті гербіциди і пестициди? Хіба для того, щоб на полях замінити робочі руки? Ті, які будуть працювати на комбінаті…

Але ж хтось над цим думає…

Дурному легше

Чули? Нове досягнення цивілізації. У школах Бурундії почали вивчати історію свого народу…

Диваки. У передовому світі свою вже давно позабували. А вони тільки вчать. І навіщо? Практика показала, що дурному набагато легше. Не знаю, як у Бурундії, а у Броварах так. За принципом поплавка: чим легше, тим вище. А чим вище – тим дальше від свого коріння.

Що там уже говорити про історію. Мову одбирає. Рідну. Бо вона нагадує, що твоє коріння у землі. Твоїй. Пращурів твоїх.

Ніби із землі коли-небудь виростало щось ненормальне. Ніби мати рідну землю – це ганьба. А найбільша честь бути лопухом. Який липне до конячого хвоста прибульця. І кочує по всьому світу.

Он у Франції лопухів не було. Їх занесли на конячих хвостах. Солдати російської армії. Може, там є і наші. Броварські.

Феня з магазину "Риба-м’ясо" каже: "У мене свої мозги. І мені всьо равно, яка історія і який язик. Аби м’ясо було…"

Якщо Фенині "мозги" тільки у голові Фені, то ще півбіди.

А коли вони в голові історика, міністра, мовознавця? І навіть такого собі найменшенького голови найменшенької сільради. На території якої ще не згорів пам’ятник архітектури. То це вже біда. Бо він обов’язково згорить. Навіть якщо це найунікальніший пам’ятник у світі. Бо кожен дурень вважає, що найунікальніший у світі – він. І на одній території два унікуми існувати не можуть. Дурень любить, коли скрізь рівно. І пусто.

Око вищестоящого не має за що зачепитися – раз. На пустирі ти могутніший – два.

А "три" його вже не цікавить. Він уміє рахувати тільки до двох. "Ать-два! Ать-два!" Бо він з династії фельдфебелів…

Народ за те, щоб і в нас рідну мову вивчали.

А Феня з Броварів каже:

– Кому ето нада? Щоб рибйонку голову забивать? Щоб він шизом ставав? Дебілом? Вона і так в нього забита. Шейками. Брейками. Роками. Коками. Металом. Коноплями. Маком… І Бровари – не Бурундія. Там ще, може, без штанів ходять. А в нас уже, слава Богу, джинси. З Техасу…

Так, дурному набагато легше.

Все попереду

По закінченні інституту Івана Ратичку направили на взуттєву фабрику "Закаблук". Директор фабрики зустрів його панібратським потиском руки й теплими словами:

– В нас ви будете себе почувати як у Бога за пазухою.

Ратичка ніколи не був у Бога за пазухою. Але теплий погляд директорових очей говорив, що там не так уже й погано.

Івана призначили майстром каблучного цеху. І він з головою потонув у каблуках.

Невдовзі Ратичку викликав директор.

– Іване Степановичу! Не в службу, а в дружбу. Ваш змінний їде перехоплювати досвід. Доведеться вам у дві зміни… Відпочити ще встигнете. Ви молодий. У вас ще все попереду…

Хіба міг Ратичка відмовити?

А час ішов. Фабрика "Закаблук" за доброякісні каблуки отримала премію. Директор знову викликав до себе Ратичку.

– Іване Степановичу! Ми отут радилися. Премії дали мало, а людей багато. Ви не будете проти, якщо ми те, що належить вам, віддамо тьоті Люсі? Прибиральниці. У неї діти… А ви ще молодий, нежонатий. У вас ще все попереду…

Ратичка скромно ворухнув плечима. Мовляв, треба, то треба.

І знову йшов час. Для фабрики "Закаблук" міськрада виділила кілька квартир. Ратичку викликали на засідання фабкому.

– Іване Степановичу, – почав громадським голосом голова, – ви, звичайно, маєте право на одержання житлоплощі в першу чергу. Дружина, діти. Ми вам і не відмовляємо в цьому. Але, розумієте, склалась така ситуація. Петро Антонович мусить забрати своїх батьків. Старенькі вони. Ми радилися. Ви людина чуйна. Високосвідома. Хто, як не ви, зрозуміє становище Петра Антоновича? То, може, ще з рік переб’єтеся в тій кімнаті?.. Ви ще не такі старі. У вас ще все попереду…

Від такого довір’я і такої високої оцінки своєї громадянської свідомості Ратичка втратив дар мови. Він витер хустинкою спітніле чоло, На знак вдячності покірно нахилив голову.

А час летів далі. Зозулі кували Ратичці літа.

Одружувались його діти. Фабрика "Закаблук" влилась у взуттєву фірму "Чобіток".

Якось Іван Степанович зайшов у фабком.

– О, добре, що ви прийшли, – засяяла жіночка, відповідальна за відпочинок трудящих. – Прислали путівку в санаторій. Ту, що ви просили…

Іван Степанович погладив свої плескаті груди. Полегшено зітхнув.

– Але, Іване Степановичу… Не сердьтесь на мене… Прийшов Василь Федосійович зі сльозами на очах. То я й віддала… Та ви не сумуйте. Якось уже в цьому році переб’ється. У вас ще все попереду…

Наступного дня Іван Степанович Ратичка прийшов на засідання молодіжного літературного об’єднання "Перші роси". Потираючи від хвилювання рум’яну лисину, прочитав свого першого вірша "Перший поцілунок".

За тиждень фірму "Чобіток" облетіла кумедна новина. Іван Степанович Ратичка ганяв у дворі з малюками в футбол і зламав ногу.

– Чорті-що, – говорили у фабкомі. – Дід однією ногою стоїть у могилі, а поводиться, як шістнадцятирічний. Пора, мабуть, старого на пенсію.

Вовча справедливість

Байка в прозі

Після святкової демонстрації звірів у лісі з нагоди свята весни Зайця викликав Вовк:

– Чий портрет ви несли на демонстрації?

Заєць лупнув очима. Пропищав:

– Забув. Їй-же-їй, забув.

А сам подумав: "Чорт його знає, чий портрет я ніс. Перед початком демонстрації ми з Ховрахом так врізали, що всі портрети на одне лице змахували. Але скажи про це Вовкові – то все одно, що підпиши собі смертний вирок…"

– Хто вам давав цей портрет?! – суворо спитав Вовк.

Заєць напружив мізки: "Хто ж мені давав цей портрет?

Пам’ятаю, що ми з Ховрахом випили по пляшці… Потім ще… Але хто давав що нести… Та й признайся, що був на демонстрації косим…"

– Мовчиш?! – перейшов на "ти" Вовк. – Зараз ми тобі наступимо на хвоста, то заговориш.

Вовк викликав двох Шакалів. Зайцеві наступили на хвіст. І куций пригадав:

– Завгосп Борсук видавав нам портрети…

Витягли з нори Борсука.

– Який портрет ви видавали Зайцю на демонстрацію?

Борсук полистав засмальцьовану книгу.

– Інвентарний нумер тринадцять.

– Я вас не питаю інвентарний нумер! – стукнув лапою по столу Вовк. – Я вас питаю, чий це був портрет!

Борсук лупав очима.

– Не пам’ятаю…

А сам думав: "Хіба їх усіх запам’ятаєш? Для ревізії основне, щоб по книзі грало. Але признатися Вовкові, що не знаєш, хто на якому портреті, все одно, що петлю собі на шию закинути…"

– Не пам’ятаєш? – посміхнувся єхидно Вовк. – Зараз ми тобі наступимо на хвоста, то пригадаєш.

Борсукові наступили на хвоста. І перед його очима почали вимальовуватися риси портрета, який він давав Зайцю.

– Згадав! Здається, портрет Носорога! – зрадів Борсук.

– Носорога, – передражнив Вовк. – А ти знаєш, йолопе, де тепер Носорог?

Борсук подумав: "Скажи, що не знаю, то тільки загуде за тобою". І він пробубонів:

– Знаю…

– Знаєш! – злорадно посміхнувся Вовк. – І даєш портрети його на демонстрацію? Значить, ти навмисне… Значить, ти заодно з Носорогом!

– Прошу вибачити, – пояснив тремтячим голосом Борсук. – Але в мене все правильно… Інвентарний нумер сходиться…

– Зате ми з тобою розійдемося! – сказав грізно Вовк і наказав: – Взяти! Спустити шкуру!..

З Борсука спустили шкуру. За те, що не знав, кого дає. Із Зайця спустили шкуру за те, що не дивився, кого бере. А Ховрахові дали під хвіст за те, що все знав, усе бачив, та не сказав кому слід.

Чудик

Бачили кіно "Граф Монте-Крісто"? От мужики були! А тепер – одно жлобйо!

Де там вже до лицарських лат! На ньому шкіри нормальної нема. Уся в синяках і подряпинах… Де там йому когось на руках носити! Він сам ледве на ногах стоїть…

Цілу ніч після кіно графи снилися. І лицарі. На колінах ставали біля ліжка. Руки просили. І серця.

А вранці лист:

"Почув ваш голос крізь віки,

Благаю серця і руки!

В години першої зорі

На вас чекаю у дворі.

Граф Монте-Крісто".

Я обалділа. У мене все затрусилося. Кров рідну відчула.

Бабуся не раз казала: "У мені тече іспанська кров!"

"Це правда! – стверджував дід. – По лінії іспанської мушки".

"В години першої зорі…"

Поки та зоря зійде, то я лусну. Від нетерплячки. Натура в мене така. Графська. Коли чогось хочу, то хочу вже.

Але ж я також не кругла дура. Він же не з Броварів їде. І не з Мотовилівки. "Крізь віки…" Може, із Ріо-де-Жанейро. А може, навіть із самого Острова Драконів… Там у нього замок. І мене він туди повезе. Скаже:

– Усе це твоє! Будь головною… Драконкою…

Валька лусне від заздрощів. А я їй ще листа напишу звідти. І фотку надішлю. Посеред замку. Верхи на драконі. І підпишу: "Варварія Монте-Крісто". Шик!

Цілий день стояла перед дзеркалом. Волосся пофарбувала у фіолетовий. Зробила начос. Виглядало ніби з голови дує вітер і волосся стоїть дуба… Нехай бачить, що я не яка-небудь периферійна жлобка… Приклеїла вії такі, як віники. Навела тіні. Підвела перламутром. Скули натерла яскраво-червоними рум’янами. Нафарбувала губи. Зодягла своє червоне галіфе. Сучасний крик. Із синіми лампасами. І чорною латкою. Там. Де сідати. Зодягла свою коронну куртку. Жовто-зелену. З

крокодилом на спині. Узула моднячі шкарбани. Взяла свою хіппову торбу з чемодан завбільшки. З фірмовим ляпсусом "Моде ля Париж". Кинула в неї пачку "Мальборо", сірники. І викосила у двір. Виглядати "першої зорі". І свого щастя.

Закурила.

Тут до мене підійшов якийсь шкет.

– Салют, подруга!

– Я тобі не подруга, – кажу. – Я, може, графиня…

– Дуже приємно, – відповідає. – А я – Сєва… Імператор… Може, чула? З Шулявки… Дай закурить.

– На, кури. І чеши! Тут зараз не такі курці будуть…

Не встиг Сєва зникнути у під'їзді – з-за рогу вершник. На баскому коні. При боці шпага.

Я мало не проковтнула цигарку. Голова обертом пішла. Він! Граф?

Зупинив коня посеред двору. Розглядається. Туди. Сюди. Мене ніби не помічає.

Я нервово смалю цигарку. Дим як з паровоза. "Кахи! Ка-хи!"

Повернув голову у мій бік:

– Ей, паяц! Ти даму тут не бачив?..

Він що? Дурочку з мене робить?

– Слухай, граф! – кажу йому. – Що ти корчиш із себе Івана Івановича? Приїхав женитися – бери мене і вези…

Очі його полізли на лоба.

– Змова! – крикнув він. – Пастка! – І пришпорив коня.

Я встигла схопити його за ногу. Видряпалася до нього. Сіла ззаду. Обхопила графа руками.

– Ні! – кажу. – Від мене не втечеш!

Кінь рвонув. Граф зарепетував:

– Рятуйте! Привид!

– Псих ненормальний! – кричу йому. – Зупини свою шкапу! У мене галіфе тріснуло…

Скільки ми так гнали, не знаю. Біля якогось лісу кінь трохи вспокоївся. Пішов кроком. Тоді зупинився.

Я обхопила графа рукою за шию:

– Чудик! – кажу. – Я тебе вже нікому не віддам!

Він зойкнув. Схопився за серце. І… гигнув.

На душу…

То є душа чи нема душі?

Учені запевняють, що нема. А Ваня Молдаван каже, що є. Бо для чого тоді пишуть у газетах "на душу населення"? Та й факти. Мовляв, повідомляють, що на душу випущено по сім з половиною черевиків. А на ноги? Жодного. Ні, за формою вони всі ніби на ноги. На ноги людини. Снігової. Але за змістом, себто за якістю? Тільки душа може у них ходити. Бо вона землі не торкається.

Жвачки скільки виробляємо на душу? Жуй – не пережуєш! А на зуби?.. Я своїм замість жвачки рулет "Асорті" купую. Отой, по три з полтинником. Що колись був ковбасою. Правда, у нього інколи потрапляють шматочки м’яса. Але не треба боятися. Воно буває і свіже.

До речі, і це дітям на користь. Кмітливість розвиває. Меншенький мій, Петюня, наукове відкриття зробив. Підрахував, якщо на сто грамів рулету припадає дев’яносто грамів хрящів, то свині наші найміцніші у світі. Бо в них майже сама арматура. Дев’яносто процентів. Плюс кості і ратиці. Чистого м’яса – хіба що язик…

Ваня Молдаван застеріг: "Рулет дітям давай, а сам не жуй. Після сорока протипоказано. Зуби стають "в гармошку". Плісе-гофре…"

Як же тоді оті, бідні, на м’ясокомбінатах? Що якість продукції перевіряють? Це ж які зуби треба мати! Хочеш не хочеш – жуй. Щодня…

Лікарів випускають також "на душу". З тілом справитися не можуть. Воно вже пожовкло, як вилежала груша. У нього вже очі просять милосердя. Ніс витягнувся до небес. А вони стоять і, як ото в старому анекдоті, розмірковують: "Будемо лікувати чи хай живе?"

До речі, кожен третій лікар у світі – наш. Ваня Молдаван каже, що кожен другий хворий – також наш.

Подейкують, ніби тепер випускатимуть лікарів зі знаком якості. Тільки ще не знають, де його ставити. Чи на дипломі, чи на самому лікареві?

Воно, може, й добре. Але хто тоді піде лікуватися до того, що без знака? Він тобі заміть апендикса відчикрижить щось таке, що ти умерти не вмреш і жити не будеш. І вибачиться. Якщо буде перед ким. За тіло відповідає лікар зі знаком якості. А я за душу…

Телевізори виробляють "на душу". Правда, більше на душу корови. То показують, як вона пасеться. То – як вона доїться. То – її проблеми. То – її переживання.

То – як у неї доярка закохалася, то – як вона поважає доярку. Ніби корова – королева уельська, а доярка – її прислуга. Ніби природа сотворила людину як придаток для корови, а не корову для людини.

Про корову ми знаємо все. Яке вона повинна мати стійло. Яку їжу. Яке пійло. А про доярку? Нічого. Хіба те, що вона "зобов’язується". Наче у неї немає жодних потреб. Тільки потреба зобов’язання. І жодних проблем. Тільки коров’ячі…

Подекуди з душевним питанням виникають хитання.

Взяти хліб. Коли вирощуємо – вкладаємо душу. Печемо "на душу" і вкладаємо душу. Значить, душа є. А до готового хліба ставимося бездушно. Навіть по-свинськи. Кидаємо свиням. Значить, душі нема. І, мабуть, таки нема. Бо якби була душа, то ми подумали б: "Може, свиня не хоче цього хліба, який ми їй даємо. Може, вона любить арнаутку. Українську паляницю…"

У їдальні кажу:

– Ті ваші котлети у душу не вбгаєш!..

– А ми смажимо їх для шлунка.

– Для чийого? Для вовчого? Он Ваня Молдаван на ваші котлети вовків ловить. Підкидає вовкові. Той ковтнув – і подавився. Тільки йди, підбирай. І шкура ціла, і котлета… Однієї на п’ять вовків вистачає. З чого ви їх робите? І чим клеїте?..

Душа… Видно, що таки нема душі. Бо якби була, то хіба таке робилося б?

Наука – хитра штука

Одного ранку я зауважив, що у мене на животі росте пір’я.

– Не треба буде тримати гусей, – пожартувала дружина.

Жарти жартами. Пішов до лікаря.

– Нема чого хвилюватися! – заспокоїв той. – Якби у вас росли роги. Чи хвіст… Та й прийшли ви не за адресою. Вам слід звернутися до зоотехніка…

Зоотехнік довго дивився на мій живіт. Робив логічні висновки:

– Коли на курці пір’я не росте, значить, вона хвора. Якщо росте – значить, нормальна курка…

– Але ж я не курка…

– У тому-то й біда. Не маю права брати на себе відповідальність. Якби ти був куркою з людською хворобою – півбіди. А ти людина – з курячою… Тьфу! Яка ж це хвороба, коли пір’я росте? Нехай собі росте. Тепліше буде…

– Я в живіт не мерзну.

– Може, з часом перекинеться на поперек, спину…

Хтось підказав: "Іди до бабки!"

Пішов.

Оглянула живіт. Обмацала спину.

– На тебе випало! – каже. – Крил ще нема, але вони з’являться…

З’являться крила – буде пізно. Ангелові між людьми не так легко. А туди мені, правду кажучи, ще не дуже хочеться. Навіть у рай.

Пішов до Вані. Молдавана.

– Ти, – питає категорично, – де працюєш?

– Як де? – дивуюся. – Ти хіба не знаєш? На заводі харчового білка. Уже десять років.

– Крав? – питає суворо.

– Як усі… Брав… У мене ж руки нормальні. А не як ноги у крота. Від себе…

– І курей цим білком годував?

– І курей, і свиней. Сипав, скільки влізе…

– Ото воно й вилізло… Бачиш, наука, брат, хитра штука. Вона любить міру. А потім, у житті ніщо не зникає безслідно. Курка їла білок. Ти їв

курку… А може, ти не те украв? Допустим, не стимулятор росту м’яса, а стимулятор росту пір’я… Тепер краще мовчи і не кукурікай. Бо ще візьмуть за шкірку… Росте пір’я – нехай Марія час від часу підскубує… І дякуй Богу, що на місці носа ще не виросло свиняче рило…

Я чи антия?

Наука зробила у мені переворот. Досі я не підозрював, що у слона може бути інфаркт. Або що у космосі літають сотні тисяч метеоритів і кожен з них будь-коли може шльопнутися на голову. Тепер іду по вулиці і крадькома зиркаю в небо. Від долі не втечеш, але береженого Бог береже. Дивлюсь у зоопарку на слона і думаю: "Яка несправедлива природа! Такій махині дала тільки одне серце. А дощовому черв’якові – аж п’ятеро. І навіщо? У тих, хто повзає, інфарктів не буває". Правда, Ваня Молдаван доводить: це, мовляв, для того, що на черв’яка будь-коли і будь-хто може наступити. А спробуй наступити на слона!

– Зате, – кажу, – найбільш високорозвиненій і найбільш гуманній істоті – людині – природа дала невичерпні резерви. На кого не може наступити, того доведе до інфаркту…

А оце вичитав про матерію та антиматерію. Виявляється, ще не доведено: ми і навколишній світ з матерії чи з антиматерії?

Цілий вечір стояв перед дзеркалом. Прикидав. З чого я? Бо якщо я з матерії, то моя дружина – з антиматерії…

Прийшов на роботу. Мої колеги, як завжди, у стелю дивляться, дим пускають, у шашки і шахи грають.

– Хлопці, – кажу, – я знаю, що ви атеїсти. Бога не боїтеся. Але совість у вас є?

– Ти що, – питають, – колекціонуєш пережитки минулого?

– Ні. Я шукаю скриті резерви… Бо язиком прискорюємося, а толку нема…

Накинулися на мене:

– Ти що, лакмусовий папір? Тебе що, устромили у наш колектив, щоб показував, що є, а чого нема?.. Інородне ти тіло у нашому колективі!..

– Ще не доведено, – кажу, – може, це колектив інородний. Про матерію та антиматерію читали?

Таке закрутилося!

– Ти що, – кажуть, – кидаєш тінь на наш колектив! Та ми як на тебе кинемо тінь колективу!.. Ти хоч розумієш, що таке колектив?..

Уже зрозумів. Уже сиджу вдома і читаю наукові статті.

Виявляється, мурахи чують одне одного по запаху. А терміти з’їдають усе, що потрапляє у термітник…

Час своє робить…

З потойбічних історій

Чорти робили свою чорну справу. Хоча й відкрито в життя Раю не втручалися. Та не було дня, щоб у поведінці якогось святого або праведника не проскакував вплив чорта. Один привселюдно у храмі плюнув. Другий захропів під час колективної молитви. По подобію нечистої сили святі цуплять райське добро, підсувають свиню ближнім і деруть із них сім шкур. Дійшло вже до того, що деякі праведники, проходячи повз образ Вседержителя, перестали хреститися. Інші навіть

одверталися. І замість традиційного райського "слався" по-чортячому свистали.

Вседержитель зібрав сорок святих і сказав:

– Годі! Ця рогата босота розкладе Рай повністю. Доповідайте, чому так? Святий Петре, ти ж відповідаєш за райські ворота. У тебе ключі.

Встав святий Петро. Почухав бороду.

– Вседержителю! Брама на замку надійному. Контроль такий, що жодна підозріла душа не проскочить, не те що рогата нечисть. На мою святу думку, винен тут трохи святий Юрій. Останнім часом, замість охороняти райський кордон, він гасає колісницею по райських садах, катає святу Варвару і возить на райському транспорті собі додому райські яблука.

– А ти? Ти кращий? – обурився святий Юрій. – Хто бере від кожної душі подушне за те, що впускає її до Раю?.. А святий Микола? Нализався божественного нектару, бігав по райських кущах за праведницями…

– Допустимо, – врівноважено підвівся святий Микола. – Нектар п’ю не лише я. Нектар п’є і святий Андрій, і святий Мефодій… Та ми зараз вирішуємо, як у Рай потрапляють сатанинські звички. Хто розкладає святих янголів і чесних праведників?

Усі замовкли. Усі наполегливо думали. Усі дивилися уперто собі під ноги, ніби там могли знайти найконкретнішу відповідь.

Раптом пророк Ілля крикнув: "А-а-а!" І затулив долонею рот. З-під мантії святого Петра звисала китиця чортячого хвоста.

Ілля став переляканим зором прочісувати поділ кожного святого. З-під кожної сутани звисала китичка чортячого хвоста. Де меншого, де більшого.

Пророк Ілля підійшов до Вседержителя. Шепнув йому на вухо:

– Найсвятіший і наймогутніший! У кожного з твоїх найсвятіших помічників під мантією чортячий хвіст…

Вседержитель невдоволено скривився. Зупинив Іллю-пророка всемогутнім перстом. Осмикнув ззаду святецьку мантію, а спереду затиснув її колінами.

– Щось тобі, пророче Ільку, привиділося… Старий уже. Видно, починаєш блудити… Іди! Сідай…

Коли пророк Ілля сів, Вседержитель підвівся:

– Найсвятіші! Щойно до мене підійшов пророк Ілля і шепнув, ніби у кожного з вас під мантією – чортячий хвіст…

Сорок святих принишкли. Втягнули голови. Ніби чекали грому. Непомітно обсмикували одежину.

– Гадаю, – провадив далі Вседержитель, – що пророк Ілля став короткозорити… Не так бачити… Можливо, почалися і галюцинації… Колись він був славним пророком. Та час своє робить… Чи не пора б йому на заслужений відпочинок?

Сорок святих ожили. Гордо підвели голови. Поглядами зневаги пекли спітнілу лисину пророка Іллі. І галасували:

– Правильно! Правильно!

Тоді підвівся святий Інокентій:

– Правильно, то правильно. Але я думаю, Вседержителю, чи не вина саме пророка Іллі в тому, що в Раю так багато чортячих звичок? Коли у нас, найсвятіших, він бачить чортячі хвости, то, значить, там, де їх треба бачити, він закриває очі. Замість вогнем слова боротися проти цієї нечисті так, щоб під нею горіла земля, він словоблудить на нас, найсвятіших. То чи заслуговує він взагалі почесного звання пророка і чи місце йому в Раю?

– Не місце! – загули сорок найсвятіших голосів.

І рука Вседержителя вказала Іллі на райську браму…

Може, спробуємо?

Як дивитеся на страйки? Щоб у нас. Кому – є. Нема перед ким. Конкретно. Всі відповідають за все. І ніхто ні за що.

Я написав плакат: "Геть із нашого села меліораторів!"

І став перед бульдозером.

Бульдозерист каже:

– Ви що, дядьку, звідтіля? Із слаборозвинених країн?

– Ні, – кажу, – я з колгоспу "Вперед".

– То відійдіть назад. Бо в мене горить норма.

– Краще б, – кажу, – в тебе згорів бульдозер! Нівечиш землю з такою жорстокістю, ніби вона твій класовий ворог.

– Кожен Іван має свій план.

– Ще якби кожен Іван мав свою голову на плечах… І свою земну кулю. А то вона на всіх одна.

– Ви, – каже, – не за адресою стали.

– Де ж мені стати?

– Станьте біля міліції… То швидше сядете.

– Не той час. Зараз повернулося іншою фазою…

Тут підійшов Антошка. "Філософ" на свободі. Шепоче:

– Не дуже тіштеся. Фази мають властивіть мінятися. Тюрми також треба час від часу провітрювати. Пару із суспільного котла також треба час від часу випускати. Дозволили гласність, щоб почути, хто про що галасує. А тоді за шкірку – і в каталажку…

Він мене лякає каталажкою. Я у своєму колгоспі все життя як у зоні суворого режиму. Виспатися ніколи. За мною закріплено три трактори, два комбайни, сім начіпних агрегатів і сімдесят два дармоїди. П’ятнадцять у нашій конторі, решта – у тих конторах, що вище. Інтенсивна технологія: один із сошкою, а сімдесят сім з ложкою. Коли їсти – всі висувають ініціативу знизу. Як працювати – усі чекають вказівок згори. Як щось відповідальне вирішувати – всі ліліпути. Споживати – всі гулівери.

Кожен кричить про перебудову. Про госпрозрахунок. Про сімейний підряд. І кожен дивиться на мене. А думає про себе. Премію собі. Мені – вимпел "Передовик виробництва". Собі – орден. Мені – цінний подарунок. За три карбованці (два карбованці п’ятдесят копійок – "Іван-

покиван". І на п’ятдесят копійок брошура "Комплексне вирощування свиней").

Ті свині мені вже вухами лізуть. І те свинство. Комплексне. І та атмосфера свинячої гуманності: хто сильніший – ближче до корита.

А сильних – ого-го скільки! Начальники і начальнички. Замначальники і помначальники. Підначальники і заначальники. Старші над молодшими. Вищі над нижчими. Інспектори й інструктори. Інспектори над інспекторами, інструктори над інструкторами. Уповноважені й умовно-важені. Представники й представнички. Спеціалісти по мухах, спеціалісти по мишах, спеціалісти по будяках, спеціалісти по спеціалістах.

І хоч більшість вузьколобого профілю, зате всі з широкими запитами.

А потім вписуємо на гризунів. І киваємо на негоду. Мовляв, не було поліття.

Поліття одночасно на все не буває. Є поліття на дурнів, нема на врожай…

То перед ким страйкувати? Я вийду, стану перед головою сільради. А він скаже: "Стань перед своєю Мариною. Вона – депутат".

А вона такий депутат, як він голова. Її так обирали, як і його. Аби було кому піднімати руку. Щоб представництво від тваринників. "Хто за, хто проти?" Всі "за". "Проти" нема. Проти тільки дуля в кишені… На більше нема сміливості. І сили вже нема. Розтринькали. На боротьбу за поліпшення власного побуту. На діставання шкарбанів і сорочок. Імпортного цвяха з вітчизняного металу і масла від власної корови. То ж треба так хитромудро придумати. Щоб я молоком заливав місто, а масло діставав за тридев’ять земель. І то по блату. З-під прилавка. І то – не більш як двісті грамів. А тільки його нема – в газеті стаття. Наукова. Що

масло дуже шкідливе для організму. Бо воно склерогенне і канцерогенне. А що брехогенне?..

Потрібні суспільні лещата. Щоб ті, щонайвищі, – зверху, а ми – найнижчі – знизу. І тиснути. Оту "золоту середину". Отих пристосуванців і нахлібників. Здорове вистоїть. Пустопорожнє – лусне…

Тільки ж можуть застрайкувати, ополчитися. Їх же ціла армія. Ціла орда. Гострозуба. Озброєна передовою наукою лицемірства і демагогії, чинопочитання і чиноздобування. А звільнити одного пристосуванця у нас важче, ніж приборкати атомний реактор…

Але, може, спробуємо? І на госпрозрахунок їх. На сімейний підряд.

Жити – значить боротися

Нарешті одружився і я. Відважився. Довго думав. Зважував. З газетних матеріалів вивчав доцільність такого вчинку. По синяках під очима і гулях на лобах сусідів вивчав переваги сімейного життя. І ось переді мною сидить моя ангелиця. Лупає очима і чекає, що я скажу.

– Давай будемо боротися! – кажу я.

– Як? – дивується вона.

– Ну, одна теледама якось по телевізору казала, що кохання – це скарб, за який треба боротися.

– Ти свій скарб уже виборов, – усміхнулася дружина.

– Тоді давай боротися за здорову сім’ю! Людина мусить за щось боротися. Без цього людина – не людина.

Почали з того, що я оголосив тиждень кохання.

За програмою тижня ми мали якнайбільше одне одному дивитися в очі, обніматися і навіть… цілуватися.

Під кінець тижня наші вуста були червоні, ми – сині, а очі світилися голодом.

Кажу жінці:

– Ще день якось перемучимося, а тоді оголосимо тиждень здорової і смачної їжі…

Запаслися продуктами, літературою. Довго сперечалися, що кому робити.

Тоді жінка викинула гасло:

– Тиждень – за три дні!

Довелося підтримати.

Скориставшись моїм тимчасовим збентеженням, вона оголосила тиждень культурного відпочинку.

Щовечора ми відвідували театри і кіно. Ранками слухали музику і замість фіззарядки танцювали.

Якось у театрі я побачив у дзеркалі себе, свою не дуже свіжу сорочку. І висловив міркування, що не завадило б оголосити тиждень чистоти й охайності.

Дружина вирішила, що раніше треба оголосити тиждень нової моди. І переконувала мене, що наймодніше зараз усе старе й вим’яте. Потім ніби між іншим запитала:

– Цікаво, для кого пральні комбінати?

Я висловив припущення:

– Мабуть, для тих, хто дуже любить мильні запахи або зовсім не має нюху…

Тут між нами спалахнула суперечка. Довелося достроково оголосити тиждень культурних взаємин.

– Любий, – сказала під час цього тижня дружина. – Чи не подав би ти мені каву в ліжко?

– Мила, – відповідаю, – тиждень здорової і смачної їжі уже давно минув…

Наступного дня моя незамінима проголосила:

– Мабуть, настав час провести тиждень оновлення жіночих туалетів.

– Звичайно, – погодився я. – І проведемо його під девізом: "Старим речам – нове життя!"

Якось я повернувся з роботи. Дружини вдома не було. Речей її також. На столі лежала записка:

"Милий! Я оголосила місячник здорового глузду!"

Хатха-йога

Ситий не розуміє голодного. Здоровий не розуміє хворого, а той, хто має міцну будову тіла, не відає болів і переживань того, в кого ноги як дві вузлуваті тички, груди запалися, мов невикисла паляниця, й руки висять, наче батоги.

Не розуміє він і того, хто нишпорить по книжках, газетах і журналах, вишукує кваліфіковані поради, щоб себе вдосконалити.

То чи дивно буде, що, побачивши в кіно вправи індійських йогів, я вигукнув:

– Хатха-йога – моє життя!

До того як вигукнути цю сакраментальну фразу, я добре все обдумав. Вправи йогів створені ніби навмисне для мене. По-перше: вони виконуються в повільному темпі. Я хоч і холеричного темпераменту, але темпи люблю флегматичні. По-друге: вправи йогів виконуються сидячи або лежачи. І всі вони короткочасні. Як холерик, я терпіти не можу довготривалості одного заняття. Хоч як людина, що має нахили до флегматичних темпів, можу терпляче пролежати й цілий день.

Скористався з того, що вдома не було дружини. Поїхала кудись переймати досвід. Одразу ж приступив до тренування.

Почав із дихання. Кладу перед собою годинник. Руку на пульс – видих, і – раз, два, три…

А найменшенький мій:

– Тату, дяй голсцик.

Дав. Погладив по голівці.

Знову видих, і – раз, два…

Старшенький:

– Тату, а корова їсть горіхи?

Пояснив.

Ще видих. Раз, два…

Найстаршенький:

– Тату, що ви робите?

– Дихаю.

– Для чого?

– Щоб довше жити й вас годувати.

Він підстрибнув:

– Гі! Наші тато дихають!

І гайнув на вулицю.

Довелося приступити до вправ на зосередження уваги. Йоги вважають, що для цього найкраще дивитися на свічку.

Повиганяв дітей з хати. Засвітив свічку, поставив на стілець, а сам сів на підлогу, заплівши ноги, як турецький султан. Зосереджуюсь.

Коли це в шибку – шкряб-шкряб. Глянув – там їх із десятеро. І мої, й сусідські. Попритуляли носики до шибок, пороззявляли ротики, а очі аж світяться…

Надвечір приходить голова місцевкому. Так ласкаво:

– Чи важко без жінки? Коли вона приїде? Я тобі ось книжечку приніс – "Релігія – опіум". Прочитай неодмінно…

Наступного ранку вибрав момент, коли дітлахи вибігли на вулицю. Сів на підлогу, ногу за шию – не йде. В дитинстві це мені вдавалось одразу. Значить, і тепер піде. Тільки треба напружитись.

Ривок. У сідниці щось хруснуло. Мене зігнуло в дві погибелі. Але заклав. Тепер основне не зупинятися на півдорозі, закласти другу.

Вхопився за ступню. Ривок. В очах потемніло, але заклав.

Тепер мене носом притиснуло до підлоги. Чую, що не витримаю. А ноги скинути з шиї не можу…

Вбігає до хати найменшенький.

– Клич Василька, – благаю найменшенького.

– Со?

– Василька клич!

– Со?

Вбіг до хати середульший. Глянув на мене. Сів на підлогу.

Ноги за шию, бриць-бриць – і сидить.

– Ти, – стогну, – чого? Ану, встань зараз же!

– Ага, а ти сидиш…

– Встань, карбованця дам… Поклич Василька.

Вбігає найстаршенький з цілим виводком сусідських.

– Васильку, – прошу, – ти, Семенку (це сусідський). Ану легенько беріть за оту ногу – й до себе.

Взяли.

– Куди, іроди! Не в той бік! – заревів я, бо в очах аж вогнем блиснуло. – Біжи, Васильку, поклич дядька Данила. Він, здається, вдома сьогодні.

Вибіг Василько на поріг.

– Дядьку Даниле! Дядьку Даниле! Ходіть сюди, бо наші тато замоталися в ногах!..

Прийшов Данило. Аж присвиснув:

– Може, на тебе шафа впала?

– Не питай, – молю, – допоможи.

– Не можна, – каже Данило глибокодумно. – Не можна по-кустарному. Треба по-вченому. До лікаря треба. Стривай, я зараз…

За кілька хвилин прибіг Данило, взяв мене на руки, виніс на подвір’я й посадив у вистелену сіном тачку.

– Поїхали, – каже.

Везе мене вулицею. Юрба дітлахів вистрибує навколо тачки, галасує. Люди стоять у воротах і співчутливо кивають головами. Василько на їхні запитання авторитетно пояснює, що "тато замоталися в ногах".

У поліклініці мене розмотали. Правда, підвестися одразу я не міг. Щось там порозтягувалося.

А лікар сказав:

– Щастя, дядьку, що ви опановували тільки хатха-йогу, себто першу сходинку. А то б вас і сам Бог не розмотав.

Еліксир молодості

Приходжу до своїх ровесників. Сімдесятилітніх хлопців і дівчат. А вони заздрісно:

– Щось ти, Ільку, все молодієш. Он Варвара з тобою до школи ходила, а поглянь на неї. Зігнулася в дві погибелі. Ти ж – ніби огірочок свіженький.

– Еліксир молодості, – кажу. – У мене є онук. Чотири роки. Як ртуть. Всі на роботу йдуть. Мене з ним вдома залишають. Для прикладу хоча б учорашній день. Тільки схопилося з ліжечка, вже кричить:

– Діду! Ставай на руки і на ноги! Будеш кінь…

Я навкарачки. Він дав мені у зуби ремінець від штанів, виліз мені на спину, шльопнув копистkою по тому місцю, де має бути хвіст:

– Вйо-о-о, коню! Брикай! Брикай! Підкидай ногами! Фицай, іржи!

Добрикався я до того, що на підлозі простягнувся. А він:

– Діду, ти вже здох?

– Здох, – кажу.

– Тоді давай будемо лупити з тебе шкіру…

Скинув з мене сорочку. Почав відтягувати шкіру. Такий масаж зробив, що досі вся спина горить. Добре, що я ницьма лежав.

Набридло йому це заняття. Каже:

– Давай в перукарню гратися.

Посадив мене на свій дитячий стільчик. Окутав рушником навколо шиї. Почав за бороду і за вуса смикати. Стриже, значить. У мене з очей вже сльози течуть, а він:

– Не плач. Ти ж мужчина. Герой…

Не встиг я витерти заплакані очі, він бовсьнув мені на голову чашку холодної води:

– Освіжимо трохи…

Поки я рушником витирав голову, він встиг притягти і включити пилосос:

– Завивку будемо робити….

Тоді надів мені на голову каструлю:

– Висушити треба…

Але раптом йому стрільнула інша думка:

– Діду, давай будемо робити весілля. Ти – барабан…

І затарабанив ложками по каструлі на моїй голові.

– Грай! Грай! – кричить. – Отак губами грай: "Ту-ру-ру-ру! Ту-ру-ру-ру". Ніби труба…

Сиджу. Турурукаю. Він тарабанить ложками по каструлі. І наспівує:

Тиша навкруги,

Сплять гаї й луги…

– Яка там, дитино, тиша, – говорю. – Вліз би ти під оцю каструлю…

– Діду, не говори! Грай!..

Після цього вигукнув:

– Діду, цирк! Давай будемо робити цирк. Ставай на руки, підніми догори ноги і ходи…

Видно, йому не дуже сподобався мій номер. Бо як я тільки гепнувся на підлогу, переробив мене на лунохода. Прив’язав мені до ноги шнур від пилососа, клацає вмикачем і командує:

– Старт! Лізь на софу і джуми, як машина. Отак: джу-у-у…

Я джумлю. Рачки лізу на софу, тоді на стіл.

Він кричить:

– На шафу! Діду, лізь на шафу! І джуми голосніше!

На шафу я зопалу видряпався. Але джуміти перестав.

Бо бачу, що злізти мені буде набагато важче.

– Що ти бачиш, діду? – питає онук знизу.

– Кратери. Давай, – кажу, – стели біля шафи ковдру. Тоді перину. Тоді подушки. Спробуємо зробити м’яку посадку…

На щастя, прийшла на обід невістка. Від здивування рот розкрила:

– А ви чого на шафу залізли?

– Я не на шафі, – кажу. – Я на Місяці. У космос мене запускав. Підтягуй стола. Будемо якось приземлятися…

Отаке-о. А ви заздрите, що я моложавий. Варварою дорікаєте. Та якби Варварі таке ось випробування, вона ще на танці бігала б…

Не схвалив

Після того, як поета Цвіркуненка на зборах нашого літоб’єднання звинуватили, що він відірвався від свого трудового колективу, я задумався. Зі мною так не повинно статися.

Першу свою гумореску, написану після критики на адресу Цвіркуненка, я вирішив прочитати двірникові.

– Ви мені даруйте, – кажу, – що турбую. Але хотів би почути вашу думку.

Двірник терпляче вислухав. Тоді сказав:

– Скарга хороша. Написано грамотно. Без лайки…

Наступного разу я вирішив запросити двірника до себе.

Поставив пляшку.

Я читаю. Він чаркує й слухає.

Коли я закінчив, він стукнув кулаком по столу й сказав:

– Їй-богу, ви пишете, як прокурор!

Пізніше він завітав сам. І ще з порога:

– Ну, на кого написав нову скаргу?

Я, наповнюючи чарки, довго й терпляче пояснював йому, що пишу не скарги, а гумористи. Фантазія, мовляв. Отак у голову лізе, а ти пишеш. А йому, мовляв, читаю для того, щоб не відриватись від народу.

Прощаючись, він заспокоїв мене:

– Ви не переживайте. Це по молодості. Ці художества пройдуть. Із моїм племінником гірше було. Буянив. Шість місяців просидів. А це юринда… Це пройде…

Якось мені вдалося переконати його, що я чиню добре діло. Й показав йому газету, де було видрукувано мою гумореску.

– І скільки за таку статейку дають? – спитав він.

Я пояснив двірникові, що для мене не важить, скільки дають, а важить, що друкують…

Цінитель мого художнього слова сміливіше налив собі ще чарку. І, закусивши цибулиною, порадував мене:

– Коли тобі треба буде щось допомогти, то ти не соромся, звертайся… Можу підсобити фактами…

Він приходив щовечора. Ще з порога владно вимагав:

– Ану, давай будемо читати твої фантазії!..

Потім став навідувати мене ще й ранками.

Я витратив усі свої заощадження. Зате радів, що ніхто мені не зможе закинути того, що закинули Цвіркуненку. Ніхто мені не скаже, що я відірвався від мас.

Одного ранку, коли двірник прийшов приймати черговий літературний опус, у мене на столі пляшки не було.

Він зовсім не слухав, що я йому читав. Нервував, тарабанив пальцями по столу. А виходячи, сказав:

– Щось не в той бік ви повернули. Досі у вас було все правильно. А тепер – не в той бік…

Тоді я вирішив на кілька днів утекти з дому. Ночував у знайомих. За той час у газеті було видрукувано мою нову гумореску. Я завітав у редакцію, щоб подякувати за увагу. Та завідуючий відділом простягнув мені листа:

– Ось прочитайте. Відгук на вашу гумореску.

На клаптику з учнівського зошита було виведено: "Пєсатель Бабочка відірвався від мас. Його писательства народ не схвалив!!!"

Штурм Піка Надії

Найкращий відпочинок – альпінізм. У цьому нарешті мене переконав плакат, що три роки висів на фасаді нашого будинку. В себе на заводі я організував команду відчайдухів, і ми сказали: "Не йде гора до Магомета, то ми підемо до гори".

Великих гір поблизу не було. Проте на Україні, мабуть, нема району, де б не було якщо не скелі Кохання, то бодай каменя Кохання.

Стримить така скеля і в нас. Посеред річки Іквки. Чималенька. Близько п’ятдесяти метрів. Така крута, що чорт голову зламає. Назвали ми цю скелю умовно піком Надії. Попросили одного рибалку, щоб нас перевіз до її підніжжя, й задумалися: "З чого починати?"

– Мабуть, із пляшки, – сказав начальник цеху Соломаха. – До вечора далеко. Гора ж невисока, подолаємо!

– Ні, – заперечив я. – Давайте спочатку складемо план, візьмемо зобов’язання.

– Так, то й так. Ти профорг, тобі видніше, – згодилися всі.

– В кого які пропозиції? – спитав я. – Може, хтось хоче виступити з якоюсь ініціативою?

– Я, – сказав слюсар Дирунець. – Я закликаю всіх узяти пік у скорочені строки і беру на себе конкретне зобов’язання на п’ятнадцять метрів понад план…

Ініціативу Дирунця було схвалено одноголосно. Й ми дружно приступили до питання, поставленого на порядок дня начальником цеху Соломахою.

Випили. Закусили. Роздягнулися… Благодать! Сонечко світить. Водичка – як сльоза.

Заспівали "Червону руту". Розповіли масу анекдотів.

Задрімали.

І раптом дрімоту порушив голос начальника цеху:

– Хлопці! Полундра! Горить план! Уже сонце заходить…

Зодягнули швидко на себе альпіністське спорядження. Об’єдналися вірьовкою. І вгору.

Я поліз першим. Видерся на найближчий виступ.

– Давай! – кричу. – За мною! – І почав дертись вище.

Вже проліз майже половину гори. Відчуваю, хтось мене донизу тягне. Оглядаюсь – начальник цеху Соломаха висить і ніби підошви об скелю точить.

– Вбивай гак! – кричу йому.

– Вбивав уже. Не лізе. Отой чорт, – кивнув униз на слюсаря, – виготовив гаки з низькопробної сталі.

Щойно Соломаха зачепився за кам’яний виступ, щойно я проліз трохи догори, як ізнизу, де замикаючим був постачальник Козюля, долетіло:

– Що ж ти, ідіоте, не тягнеш! У мене вже руки терпнуть.

Оглянувся я вниз. Слюсар Дирунець вперся ногами в кам’яний виступ і пускає димові кільця.

– Ти що, збожеволів? – ревнув я. – У такі хвилини перекур!

У цю мить моя нога ковзнулася по каменю. В останню мить я зачепився льодорубом за виступ. Хочу дотягнутися ногою до найближчої сходинки – й очі поп’ялись на лоба: сокирище вже на сантиметр вилізло з льодоруба.

– Соломаха, – благально зойкнув я. – Підстраховуй.

На щастя, намацав ногою якусь зачіпку. Вмостив надійно ногу. Серце тріпоче, як баранячий хвіст. Ноги тремтять. А до вершини добрих десять метрів.

– Агов! – гукаю вниз. – Як ви там?

– Давай проведемо невеличку нараду, – просить начальник цеху Соломаха.

– Хлопці, – подав несміливий голос завпостач Козюля, – на вірьовку не дуже надійтеся. Вона близько десяти років у коморі пролежала.

– Шлямбури, – додав начальник цеху, – я не встиг погартувати.

– Драбину краще не чіпайте, бо я забув пофіксувати дюралеві сходинки, – докинув слюсар Дирунець…

Я витер піт із чола.

– Хай вам грець! Раз ви такі, то відв’язуйтесь від мене й лізьте самі.

– Що-о-о? – заревли трьома голосами. – Ти профспілка, ти нас і веди. До половини витягнув, а тепер у кущі?..

Я собі подумав: "Де я від вас подінуся? Подряпає хтось носа, то мені відповідати доведеться…"

До заходу сонця ми таки видерлись на вершину.

Козюля відразу ж висік на камені: "Ми тут були".

– А як тепер злізти? – заскімлив начальник цеху Соломаха.

Ми поглянули вниз і охнули. Прірва. Поглянули на своє альпіністське спорядження, і всі троє зітхнули.

Схід сонця зустріли на вершині.

Захід теж.

Наступного ранку кинули у воду останню пляшку з останньою запискою:

"Юні слідопити! Всі, всі, всі, хто знайде цю пляшку! Рятуйте нас! Ми на піку Надії!"

Щоденник курортника

(Знайдено у дуплі осокора на курорті "Трускавець")

День перший. Приїхав. Зважили, потягнув дев’яносто сім. Зміряли. Витягнув сто сімдесят. Обміряли. Не обхопили. Подув. Надув півтори тисячі. Сказали: "Не в той бік дуєте. Усе в живіт. Дуйте ще раз". Подув. Ще менше. Взяв зобов’язання: до кінця сезону надути вдвічі більше.

День другий. Прогулювався по лісу. Видерся на бука. Вирізав на корі: "Тут відпочивав П. Ф. Куцяк". Сповз. Ледь не сів на голову білявої молодички. Стояла під буком і дивилась, що я роблю. Сказала: "Я хочу теж". Видерся знову. Додав: "+ Елла". Якийсь піжон вишкірив зуби: "З таким животом тільки по деревах лазити". – "Цить, – кажу, – сухоребрий! Бо як упаду на тебе, то по шию зажену в землю".

День третій. Був на процедурах. Поставили під стіною й стріляють водою по животі. Санітарка, що править отим шлангом, каже: "Боже, як то ті люди хліб переводять. Об’їдається, нагулює сало, а потім збиває його водою, пускає в помийну яму".

День четвертий. Фотографувалися з Еллочкою. На пеньку трьохсотлітнього дуба. Удвох не вмістилися. Вона сіла. Я став. Фотограф каже: "Погано. Ніби два пні. Сідайте ви на пень, а вона хай стане біля вас. Буде етюд ’’Біля пня".

День п’ятий. Ходили на екскурсію. На гору. Дивилися вниз. На свій санаторій.

День шостий. Ми з Еллочкою. Вона каже: "Знаєш, що мені в тобі подобається? Що ти простий слюсар-сантехнік. Що з однієї труби витягнеш, те в другу пустиш".

Я зауважив:

– Моїй жінці теж це сподобалося. Щоправда, тільки те, що я з труби беру. Вона залишила письменника-гумориста, а прийшла до мене. Казала, що я з кількох кранів більше можу видоїти за день, ніж він зі своєї гумористичної кози за місяць.

День сьомий. Сьогодні у нас читали лекцію: "Дельфін – друг людини". Я вважаю, що найкращим другом людини є те, що вона може з'їсти. А за дельфіном спробуй поганяйся по морю. Та ще й не знати, чия візьме, раз він такий розумний.

День восьмий. Проспав.

День дев'ятий. Були з Еллочкою в колибі. Це такий ресторанчик у лісі. Вона танцювала на столі, я спав під столом.

День десятий. Сиджу на лавочці. Підсів якийсь тип. Показує книжку. Питає:

– "Собор Паризької богоматері" читали?

– Ні, – кажу. – Я релігійних книжок не читаю. Я невіруючий.

День дванадцятий. Сидимо з Еллочкою в ресторані. Поруч якась пара. Офіціантка не дала здачу. Він зчинив бучу:

– Вам мало, що ціни на коньяк високі, то ви ще й здачу не даєте!

Я кажу йому:

– Кинь, хлопче! Вона піднімає ціну за свій труд…

Потім шепчу Еллочці:

– А я ніколи не зчиняю бучу. Пляшка подорожчала – в мене кран чи прокладка подорожчали. А прейскурантом мене не виміряєш. Хочеш – плати, хочеш – ні. Я тобі на шию не чіпляюсь. А трубу прорвало – куди дінешся…

День тринадцятий. Поганий сон. Ніби в мене повипадали зуби. Ввечері дістав по зубах. Дверцятами від телефонної будки. Якийсь тип набирав номер. А я хотів йому підказати, що телефон заїдає. Він ногою зачинив дверцята. І мені заїло щелепу.

День чотирнадцятий. На обід дали апельсини. Кожному по одному.

День п’ятнадцятий. Знайшов секцію від батареї. На подвір’ї санаторію. Зовсім новенька. Якийсь тип у білому халаті:

– Куди ви це тягнете?

– Як це "тягнете"? – обурився я. – Я беру як сувенір.

День шістнадцятий. Обійшовся без пригод.

День сімнадцятий. Сьогодні Еллочка радісно повідомила мені сумну звістку. Я знову буду батьком. З мене відняло руки й ноги. І почало трясти.

День вісімнадцятий. У мене манія переслідування. В кожній дамі бачу переодягнену свою жінку. Лікар каже, що це від нервового струсу.

День дев’ятнадцятий. Струс і далі трясе. Починаю марніти. А що, коли вона справді поїде до жінки? Згадалася затишна домашня обстановка. Мило, як у раю. Рожеві спогади обірвала Елла:

– Я ризикувати здоров’ям не збираюсь. Вибирай, що хочеш. Або тисячу відразу, або вісімнадцять років по двадцять п’ять процентів заробітку.

День двадцятий. Пішов до лісу. Ледве видерся на бука. Зрізав біля свого прізвища "Елла". Про всяк випадок затер прізвище. Зсувався. Зірвався. Впав. Вивихнув ногу.

День двадцять перший. Смалю жінці телеграму: "Знайшов те, що треба. Шли тисячу".

День двадцять другий. Нервовий струс трясе ще далі.

День двадцять третій. Отримав гроші. Елла взяла їх – і як крізь землю провалилась. Я сів на пеньку трьохсотлітнього дуба. Заплакав.

День двадцять четвертий. Шлю жінці телеграму: "Нещастя. Збройний напад. Не переживай. Живий. Забрали гроші і вивихнули ногу. Цілую діточок і тебе".

День двадцять п’ятий. Наколупав півчемодана мозаїчних плиток зі стіни санаторію. Сувеніри для дітей і жінки.

День двадцять шостий. Дав ще одну телеграму: "Зустрічайте. Їду. Ваш рідний тато і вірний чоловік".

Маестро

Люся вперше його побачила біля оперного театру. Високий, стрункий, чорновусий. Він вийшов з театру. У правій руці ніс футляр зі скрипкою. У лівій – букет квітів.

Ніби між іншим сказав:

– Вибачте, я хочу вам подарувати цей букет.

Вона розгубилася. Всі дівчата розгублюються при появі таких красенів. Та ще й біля храму мистецтв. Та ще й з квітами і скрипкою.

Люся на мить порівняла його із своїм нареченим. Справедливо визнала, що її суджений багато в чому програє цьому прекрасному незнайомцеві, безсумнівно, служителеві муз.

– Спасибі! – сказала кокетливо Люся, беручи букет. – Я дуже люблю квіти. – І звела до неба погляд зачудованої лані.

Люся зауважила, що, простягаючи квіти, незнайомець зробив це по-лицарськи витончено. Здається, навіть праву ногу в коліні трішки зігнув.

– Мені приємно робити людям радість, – сказав незнайомець.

– За що ж мені така повага? – скромно спитала. Люся.

– За ваші очі…

Люся знову звела очі до неба. Завчено сказала: "Ну, що ви, що ви". І вони пішли поряд.

– Мабуть, годилося б познайомитись, – сказав скрипаль і протягнув Люсі руку. – Роман. Але звіть мене просто – Маестро.

Слово "маестро" у серці Люсі зробило остаточний переворот. На користь Романа.

– Люся, – відповіла скупо.

Люся за своє життя двічі чула скрипку і раз побувала в оперному театрі. Але в цю мить так пройнялася любов’ю до цього чарівного інструмента взагалі і до оперного мистецтва зокрема, ніби вона народилася і зросла у театральній ложі.

Тепер вона остаточно була переконана, що її наречений – випадковий. Його негайно треба викидати із серця. До речі, чорновусий маестро, без сумніву, вже зайняв там постійне місце.

Йшли поруч. Люся прислухалася до власного серця. І чула, як воно тягнеться до футляра зі скрипкою.

Йшли по Володимирській. Повернули на Січневого повстання. Так, ніби й не бажаючи, вийшли на Володимирську гірку.

Сіли на лавочці.

– Яка широчінь! – захоплено сказав Роман.

Люся сиділа поруч. Її захоплювала не широчінь. Дивилася на князя Володимира. Ніколи не ходила до церкви. Не бачила, як вінчаються. Але зараз уявила собі. Що вони з Романом стоять до вінця, а князь Володимир їх хрестом благословляє на спільне і щасливе життя. Навіть почулося Люсі, ніби святий Володимир сказав таємничим голосом:

– Є імпортні кофточки, комбінації, ліфчики…

Люся здивовано звела очі на Володимира. Тоді опустила їх на свого супутника. І зосередила погляд на відкритому футлярі скрипки. Звідти виглядали ліфчики, сорочки, кофточки…

– Ось, – сказав "маестро" тоном перекупки. – Продаю за безцінь.

Гришка

До вечора ми сиділи за бочкою. У підсобці гастроному. Повантажили Мані тару, і вона нас вгощала.

Як зачинили гастроном, ми подалися у парк.

Сиділи до півночі. Тоді Михайло і Степан пішли. Бо їх жінки пиляють. А я зостався. Поспівав ще. У парку пусто. Ніхто не заважає. Парк у нашому селі кращий, ніж у місті. Міліції нема. Роби, що хочеш.

Пройдуся, думаю.

Чую, за спиною хтось ніби крадеться.

Оглянувся. На чотирьох. І очима світить.

Голова в мене варить: "Михайло, мабуть. Але де він шкуру взяв? Степан – ні. Бо Степан малий".

Диви, як звір. І хвоста почепив.

Я зробив з пальців роги на голові і сказав:

– У-у-у! Бе-е-е!

Воно зупинилося. І знову очима світить.

– Ну й накандьорився ти, браток, – кажу. – З очей іскри сипляться.

Слова відповісти не може. Загарчав тільки.

– Мені, – кажу, – цей стан знайомий. Побачимо, як буде гаркати твоя мадмазель. Як у неї очі засвітяться.

Згадав про свою Мелашку. Вона як б’є мене, то закриває очі. Або соромно, або боїться відповідати. Спитає міліція: "Хто бив?" Скаже: "Я не бачила". Б’ється, сатана. Здорово б’ється. І каратою, і самбою мене кладе…

Колись кажу їй:

– Совісті у тебе нема. Щодня тобі по троячці приношу. Ти мусила б молитися на мене, як на Бога.

А вона мене ребром долоні по шиї:

– А я – атеїстка…

Значить, повернувся я, йду. А позаду знову кроки.

"Хто б це міг бути? – думаю. – Може, моя Мелашка замаскувалася? Вислідити мене хоче. Чи я до баб не ходжу".

Раптом у мене в голові прояснилося. "Гришка, башибузник. Налякати мене хоче. А я, дурень, про Мелашку глупе подумав… Це ж у Гришки шкура є…"

Обійшов я лавочку. Присів за неї.

Гришка також зупинився.

У, халамидник. Лампочки в очі поставив. А гарчить, як справжня тварюка.

У парку темно. Тільки його лампочки світяться.

Зараз я тобі, Гришенько, влаштую кордебалет Цікаво, як ти того хвоста почепив? На півкілометра стирчить…

Гришка підійшов до мене кроків за два. Блимає лампочками і гарчить.

Я як стрибну з-за лавки, як ухоплю його за хвоста, як зареву:

– Ау-у-у-у!

Він як з переляку заревів, як рвонув, аж кущі затріщали…

Мені дух забило. І руки обімліли. Хвіст то ж справжній, живий…

Сьогодні я дізнався, що й тигр був справжній. У село зоопарк привозили. Так він із клітки виліз. Кажуть, сам з переляку знову забився у клітку. І від людей голову ховав…

Тріумф праведника Івана

Рай є рай. Раз ти сюди потрапив – живи вічно і втішайся вічно. А як чесному праведникові втішатись? Цигарок він не палить. Горілки не п’є. За жіночими принадами по райських кущах не звивається. Тож надумали чесні праведники конкурс влаштувати. На оратора кращого.

– Хай, – крикнули одноголосно, – за голову жюрі буде велемудрий Соломон. Хай визначить він розумом світлим, хто з нас глаголом своїм довше публіку під гіпнозом тримати може…

Першим за трибуну вийшов доісторичний праведник Кунгу-Мунгу. Він стрибав, вигинався, показував публіці язика, махав кулаками, пищав.

Його обсвистали.

Опісля виходили ще з десять ораторів. Публіка з нетерпінням чекала праведника Ціцерона.

Коли той вийшов за трибуну, публіка заревла: "Слава Ціцерону!" Коли він промовив перше слово, всі перестали дихати. І не дихали до кінця промови. А коли Ціцерон закінчив, його довго гойдали на руках і кричали: "Браво!"

Та вийшов за трибуну праведник Іван. Прогримів своїм громогласним басом. Махнув перед собою десницею. І не було праведника, щоб від подиву не роззявив рот. Від Іванових слів на безтрав'ї почала рости трава. Сухі дерева розпускалися, зеленіли, цвіли й зразу ж плодоносили. Вода в райських ріках перетворювалась на молоко.

– Яку школу ораторства закінчив ти, чесний праведнику? – спитав Івана велемудрий Соломон. – Що глагол Ціцерона перед твоїм зблід, як перед сонцем місяць?

– Ніяку, велемудрий Соломоне, – скромно відповів праведник Іван. – Я в молоді роки раз переміг у змаганні. А потім усе життя ділився досвідом…

Перша ластівка

Викликали мене туди. На килим. Пропонують:

– Думка є. Щоб ви при побуткомбінаті організували бюро знайомств. Треба це діло поставити на державні рейки. Розлучення в районі

почастішали… І пам’ятайте: наше бюро буде першою ластівкою в області…

– Може б, – кажу, – краще Деркач цим зайнявся. Завідуючий заготконторою… У нього досвід є. Та й не одружений. А в мене жінка – Отелло…

Не викрутився. Мусив організувати.

Почав з кадрів. Головним спеціалістом призначив Альберта Федюка. Він років зо два був у місті масовиком-витівником. На людській психології знається. Його заступником – Івана Козяренка. Що працював на заготівлі кролів. Район знає. Призначили також інструктора – Федю Баранця. Що потопаючих на пляжі рятував. Та інспектора – Романа Бовкуна, який пожежником був…

Взялися за діло. Довели нам план. Ми зобов’язання підписали.

Подали в газету оголошення:

"Бюро знайомств і одружень, що організувалося при райпобуткомбінаті, приймає від населення заявки на женихів та наречених в необмеженій кількості".

Першим прийшов дід Тимко. Переминається з ноги на ногу. Заяву у руках крутить.

– Що, діду, зятя для внучки шукаєте?

– Та ні… Я здати б хотів… Бабу свою… Хропе дуже…

Пояснили йому, що не приймаємо. Що наша організація має інше призначення.

– Неправильно, – каже дід, – господарюєте. Вам треба б мати запаси. На обмін. Так би мовити, свій золотий фонд…

Трохи в роботу втягнулися. Картотеку завели. Беремо на облік весь холостий контингент. До машини отієї, що ремонт взуття на ходу робить, гучномовець приладнали. Люди несуть взуття ремонтувати, а платівка агітує:

Клич ме-е-не.

Кли-ич мене-ее…

Тут же, коло шевця, лежить спеціальна література: "Закон і сім’я", "Що треба знати про розлучення", "Хвороби серця". Вбиваємо двох зайців.

Пішла до нас клієнтура. Приємно. Відчуваємо, що ми людям потрібні. Що несемо людям радість.

І ось перша ложка дьогтю. Анонімка.

"Зверталася у бюро, щоб підшукали мужа. Мені підсунули свиню. Хати не тримається. З чайної не вилазить. Просила інструктора Баранця, щоб поставив на місце. Такий вид послуг, – каже, – ми не виконуємо. Гарантійного терміну у нас нема. Якщо дасте довідку про розлучення, можемо вам замінити…

А скільки я буду їх вже міняти?.."

Через тиждень друга біда. Прийшла жінка з одного села. До головного спеціаліста Альберта Федюка. І ще з порога:

– Харцизяко! Опришку! Що ти моїй дочці підсунув? Розведенця? А обіцяв перший сорт?

– Ваша дочка також не першої свіжості… – відбивається головний спеціаліст.

– Так я ж тобі бугайця у придачу дала…

– Ша, тітко! – поклав пальця на рота Федюк. – Хай вам буде відомо: за хабаря садять і того, хто бере, і того, хто дає…

Найгірше було попереду. При бюро ми відкрили кімнату зразків. За ініціативою одного керівного товариша. Тут висіли фотокарточки, лежали виписки з біографій. Сюди час від часу ми запрошували ту чи іншу кандидатуру. Для психологічної підготовки.

І ось одного разу, під час чергової психологічної підготовки, дзенькнуло. Вікно. Спочатку одне. Тоді друге. В одне вікно ускочила моя жінка. У друге – жінка керівного товариша. Як десантники. Спочатку я побачив клубок з чотирьох жінок. Під несамовитий вереск він котився з кутка в куток. Після удару тупим предметом по голові я нічого вже не бачив. Тільки чув, як керівний товариш оправдовувався:

– Люблю! Любашенько! Помилуй! Ради діточок наших дрібненьких! Май милосердя!..

Після цього нальоту мене знову викликали туди. На килим. І керівного товариша також.

Сидимо. Мовчимо.

– Як це зрозуміти? – питає той, що викликав.

– Як хочете, – лепечу. – Я ж вам казав, що в мене жінка – Отелло…

Оселедці

Напередодні Нового року я повертався з Владивостока додому. Товариш попросив:

– Ти все одно летиш через Москву. Візьми оту банку оселедців і передай моєму дяді. У нього і Новий рік зустрінеш, щоб не сидіти в аеропорту.

Дав оселедці. Назвав адресу.

Прилетів. Знайшов відповідний будинок, квартиру. Натиснув кнопку дзвінка. Хтось підійшов до дверей. Дивиться у вічко. Мовчить.

Дзвоню знову.

Тихо. Потім глухо:

– Хто?

– Відчиніть, – поспішив я. – Вам передали оселедці з Владивостока.

– В нас у Владивостоці знайомих нема!

– Як це нема? Ваше прізвище Нахімовський?

– Нахімовський. Ну й що?

– Оселедці передав вам Саша з Владивостока. Цілу банку.

– Нема у мене жодного Саші у Владивостоці.

– Відчиніть. Заберіть оселедці. Не буду я з ними носитися.

– Не відчиню…

– Ні, то й ні! – розсердився я. – Тоді я пішов.

– Ей! Куди ви? Оселедці покладіть на сходах.

– Щоб хтось украв?

– А ви он там, під стіною, поставте. Щоб я у віконечко бачив.

Поставив банку. Сів на неї.

– Чого ви сіли на банку?

– Бо я втомився. Трішки посиджу і піду.

– У вас ніж є?

– Навіщо?

– Щоб відкрити банку. Може, там не оселедці.

Дістав ножа. Відкрив.

– Оселедці. Ось, – підняв одного за хвоста до віконечка. – Бачите?

– Бачу. А скільки їх там?

– Не знаю. Не рахував.

– Перерахуйте.

Розстелив газету. Почав викладати оселедці.

– Тридцять шість.

– Ви не заховали жодного?

– Заховав одного… За пазуху… – сердито сказав я.

– Покладіть у банку, банку поставте під двері, а самі йдіть.

– Тут он кіт ходить. Може з’їсти.

– Кота візьміть з собою.

– Куди я його повезу? До Києва?

– Можете випустити на вокзалі. То Соньки з третьої квартири кіт.

Тут у мені прокинулося зухвальство.

– Киць! Киць! – покликав я кота. І саме у тому місці, де мені з-за дверей наказували поставити банку, поклав котові оселедця.

– Що ви робите? – застогнало за дверима. – Ви не смієте! Це мої оселедці.

Я поклав котові ще одного оселедця. За дверима сердито захрипіло. Клацнув замок. Я з рештою оселедців пустився по сходах вниз.

– Куди ви? – обурився голос вже десь у коридорі. – Поставте оселедці. То мені Саша передав. Я його дядя…

– Привіт тьоті! – нахабно крикнув я… – Новорічний… Опинившись біля дверей третьої квартири, натиснув дзвінок. Вийшла симпатична молодиця.

– Вас звуть Соня?

– Так. Заходьте…

Уже в квартирі я пояснив, що лечу з Владивостока. Один чоловік, який побажав не називати його прізвища, передав їй оселедці і попросив привітати з Новим роком. Вибачився, що відкрита банка. Але він перевіряв, чи не зіпсовані…

Важко бути другом людини

Рябко лежав у буді. Голову висунув надвір. Поклав на лапи. Погода – золото. Летять лапаті сніжинки. Одна з них сіла Рябкові на ніс…

Глянув на хатнє вікно. З нього б’є, як із прожектора. За вікном виграє ялинка. Рипнули двері. Вийшов господар. Рябко навіть не ворухнув хвостом, бо господар подався до хвіртки.

Чекає гостей.

О! Йдуть! Вітають. Гомонять. Декого Рябко впізнає. Отой рудий завжди лізе до Рябка цілуватися. А отой, в розстебнутому пальті, минулого року цілу ніч сидів на Рябковій буді й виводив:

Чому я не сокіл?

Чому не літаю?

Рябкові вже й самому хотілось, щоб той став соколом і полетів.

Усі зайшли до хати. Рябко заплющив очі. Легка дрімота сповила його тіло. Сниться Рябкові, що з хати вийшла господиня. Йде до Рябка, несе полумисок з м’ясом і каже:

– З Новим роком тебе, Рябко! На ось поласуй…

Рябко тільки роззявив рота, як хтось над самим вухом запищав:

Ой чорна я си, чорна…

Рябко аж підскочив. До нього, хитаючись, ішла дебела молодиця. Щоб уникнути напасті, Рябко втягнув голову до буди.

З хати вийшов отой рудий, що завжди з Рябком цілується. Прощай, сон!

Рудий почовгав до хвіртки. Щось там довго бубонів. Потім поплентався до Рябкової буди.

– Рябко! А, Рябко! А де ти там? М-може, ти вмер?..

"Ви дасте вмерти", – подумав Рябко.

Рудий став навкарачки перед будою. Хрипким басом загавкав на Рябка. Тоді почав пхати голову в дірку.

Рябкові хотілося вкусити рудого за носа. Або хоч налякати. Але, вирішив, краще з п’яним не зв’язуватись.

Рудий витягнув шию. Сів біля буди.

– Рябко!.. А, Рябко! Давай вип’ємо. За Новий рік. За те, щоб ми були людьми…

"Ти собі будь людиною, – думав Рябко. – А я не хочу".

– Рябко! Сучий сину! – кричав рудий. – Ти що, оглух?! Я до тебе говорю? Давай вип’ємо! На!

Рябко вирішив не загострювати стосунків. Виліз із буди. Привітно помахав хвостом. Рудий підставив йому лице. Рябко поцілував у губи. Фу! Вдарило, як із тієї бочки, яку господар ховав колись за його будою.

– На! – підніс рудий до носа Рябкові пляшку. – Давай на двох…

Рябко понюхав. Відвернувся.

– Рябко, ти мені друг? – закричав рудий ображено.

Рябко похитав ствердно хвостом.

– Тоді на, пий. Ах, пардон. Ти з чарки не п’єш. На. Я тобі буду лити на м’ясо.

Рябко ковтав шматочок за шматочком. Дерло в горлі. Крутило в носі. З очей капали сльози. Але рудий кричав: "Ти мені друг?" Торкався чаркою Рябкового носа. Хлюпав із чарки на м’ясо. М’ясо давав Рябкові, а сам допивав із чарки.

Рябкові стало дуже весело. Він почав цілувати рудого куди попало. Кинувся за дамою, що горланила "Ой чорна я си, чорна", розірвав їй спідницю. Налякав кота. Потім на когось гавкав. Когось кусав. Хтось його бив. Далі нічого не пам’ятає…

Вранці Рябко прокинувся в буді. Одне око так запухло, що не бачило сонця. Нив хребет. У голові гупало.

Погода – золото. Плавно летять сніжинки. Одна з них опустилась Рябкові на ніс. Рябко згадував учорашній вечір. Рудого. Подумав: важко бути другом людини.

Ненормальний дельфін

В зоопарку з’явився новий житель. Дельфін. Для нього збудували басейн. Максимально наближений до природних умов. Дельфін вистрибував з води. Позував перед об’єктивами фотоапаратів. А потім занурювався в воду й подавав сумні звуки.

Шакали дивилися на дельфіна й гавкали:

– Дивак! У таких благах живе – і скиглить. Нам належить нити, й то ми мовчимо. А він…

Десь ополудні в басейн кидали живу рибу. Дельфін обідав. А потім занурювався в воду й жалібно нив. Вовки косували зі своєї клітки. Жадібно ковтали слину. Й вили:

– Дурень. Такі обіди, а він ще скиглить…

Мавпа зачепилася хвостом за клітку. Вп’ялася в дельфіна пильними очима. Гундосила:

– Я й то не маю таких умов. А він ще скиглить…

Якось до басейну прийшло кілька людей. Звірі впізнали в одному з них директора зоопарку. Він розкрив папку. І доповідав найсоліднішому:

– Дельфін. Жоден дельфін у жодному зоопарку світу не має таких життєвих благ. Годуємо найкращою рибою. Створили йому мікроклімат. І чомусь невдоволений. Весь час сумує…

– Ненормальний! – сказав авторитетно найсолідніший. – Списати. Щоб не заразив весь зоопарк. А рибу віддати вовкам і шакалам.

Шакали радісно заскавуліли. Вовки завили. Мавпа тріумфально загойдалася на власному хвості.

Дельфіна списали.

Буда

Курсівка в мене була. Залишалося знайти квартиру. Я стояв посеред подвір’я, перед господарем, і просив:

– Може, хоч на горищі?.. Літо ж, погода…

– На горищі живуть, – повідомив він байдуже.

– А в отой хлівчик?

– Вчора зайняли.

– Ви знаєте, я уже й з курми жив би, щоб тільки курсівка не пропала. Так важко було дістати, – признався я.

– У курнику вже одна сім’я живе. – Його погляд упав на здоровенну собачу буду: – Хіба що он, буда. Рекс, нехай йому земля буде пухом, віддав Богові душу… Ви маленький… Вміститеся вільно. Тут перед вами один жив. Навіть вищий за вас. Ноги в дірку висовував.

Я погодився. Нехай буда, аби на подвір’ї. Подвір’я огороджене щільним дощаним парканом. Усе ж не намет десь на відшибі, куди будь-хто може залізти й потягнути останні штани.

– Матрац вам, звичайно, не потрібний, – вводив мене в курс господар. – Настелемо морської трави… І тепло… І безпечно тут. І ніхто не залізе. Подумає, що пес там…

У буді мені навіть сподобалося. Як-не-як сам. Наче в особняку. Ніхто під боком не хропе. Буда в тіні, під гіллястим абрикосом. Не пече сонце. В разі потреби можна буде її перетягнути в інше місце.

Ніч переспав. Нічого. Можна терпіти. Снилося, правда, ніби я прив’язаний за шию ланцюгом.

Вранці до мене підійшов господар.

– Вночі ви кілька разів гавкали. Як справжній собака. Я розумію, це ви жартома. Але якби ви погодилися щоночі отак: кілька разів погавкувати, я менше з вас узяв би за житло… Самі розумієте, сад… город…

Згодився. Що мені важко кілька разів серед ночі гавкнути?

Насобачився так, що під кінець тижня став навіть підвивати. Тільки трохи маркотно бувало, коли підходив до брами й читав попередження: "Обережно! У дворі злий пес!"

Наприкінці сезону я так увійшов у роль, що, коли господар, прощаючись, подав мені руку, я гаркнув і вкусив його за пальця. Тоді кинувся до горла. Хотів перегризти.

Його врятував сусід. І заявив при цьому:

– Буда! В усьому винна буда. З людини робить звіра. Мій також кусався. Так я його, сплячого, на ланцюг прив’язував… За ногу…

Дихайте, дихайте

(Моршинські образки)

Якось в автобусі Стрий – Болехів їхало подружжя з Польщі, що гостювало на Львівщині. Коли автобус наближався до Моршина, чоловік поспіхом глянув у вікно й крикнув жінці:

– Дихай, Франю! Юж Моршин…

Не всі чоловіки дбають, щоб їхня "Франя" дихала чистим курортним повітрям. Як і не всі жінки дбають, щоб дихали їхні чоловіки.

Та є такі відчайдухи, що кажуть:

– Ну добре. Раз уже так приперло, їдь на той курорт. Подихай свіжим повітрям. Тільки дивись – май голову на плечах.

Основне – дихати

На курорті нема ні директора, ні секретарки, ні голови колгоспу, ні доярки. Тут усі одним миром мазані – "відпочиваючі".

Кожному відпочиваючому рекомендується дихати свіжим повітрям. І чим більше він дихає, тим краще для нього.

Буває, що відпочиваючий індивідуально дихати не може.

Одна відпочиваюча до того була хирлява й знеможена, що благала чергову сестру:

– Принесіть мені їжу в палату. Бо ледве дихаю…

Та за хвилину зустріла в коридорі такого ж кволого й хирлявого відпочиваючого, який теж "ледве дихав".

Осміхнувся він до неї вставною щелепою:

– Може, підемо подихаємо?

Вона відповіла такою енергійною усмішкою, що з глибоких борозен на лиці посипалася пудра. І схвильовано прошепотіла:

– Я зараз…

Подихали відпочиваючі якихось пару годин у весняному лісі, назбирали пролісків. І вже повертаються з піснею:

Полюбила, полюбила,

И не надо мне другого…

Подих дитинства

Діти дуже люблять гратися у дорослих. А дорослі – в дітей. Щоправда, діти при цьому обходяться без сторонньої допомоги. Вони ділять ролі самі:

– Ти будеш мама, я буду тато, Оленка буде наша дитина, а Петро буде корова…

У тат і мам так просто не виходить. Їм неодмінно потрібен підштовхувач. Для цього на кожному курорті є масовик-витівник. Тати й мами сидять півколом, сором’язливо затиснувши колінами долоні, а масовик-витівник командує:

– Права половина – 1 "А" клас. Ліва половина – І "Б". Хлопчик з 1 "Б", он крайній! І дівчинка з 1 "А" – крайня зліва – вийдіть на середину.

Лисий, вусатий "хлопчик" з 1 "Б" виносить на середину свій солідний живіт. Сивоголова "дівчинка" з 1 "А" змахнула руками, як крильцями, й випурхнула до "хлопчика".

– Ви будете, – каже масовик "хлопчикові", – Вовк, а ви, – каже "дівчинці", – Червона Шапочка. Завдання Вовка упіймати Червону Шапочку і з’їсти. За це одне очко. Раз, два, три! Гайда!

Червона Шапочка кокетливо крикнула "ай" і рушила з місця. Вовк кинувся за нею.

Якусь хвилину в залі чути було тільки жалісливий стогін паркету і важке сопіння. Потім знову дуже кокетливе "ай". Вовк Червону Шапочку упіймав.

– Їж! – кричать йому з 1 "Б" класу.

Вовк окинув поглядом із ніг до голови широку постать Червоної Шапочки, подивився з розпачем на свій клас, роззявив рот і тицьнув пальцем у єдиний зуб:

– Нема чим, – відповів майже крізь сльози.

Хіба дихнеш?

Я побачив її за сніданком. Перше, що почув:

– Негідник чоловік. Не дозволив узяти святкового одягу.

До обіду вона з’явилася в наймоднішому одязі. Знову віддала належне своєму чоловікові:

– Хвала Господу, що я хоч на місяць здихалась його. Уявляєте, замкнути в шафі усі мої сукні…

До вечері зодягнула щось спереду розстебнуте, а ззаду зав’язане. Ще не встигла взяти ложку:

– Ні! Щоб далі я з таким телепнем жила? Уявляєте, не дати дружині на курорт її найкращі сукні…

До сніданку прийшла в чомусь ззаду розстебнутому, а спереду зав’язаному:

– Сьогодні написала йому листа. Або хай висилає мені моє вбрання, або я подам на розлучення…

До обіду прибула в чомусь затягненому в талії і підперезаному широким білим поясом.

Ще не встигла розтулити рот, як я її запитав:

– Ви, напевне, працюєте модельєром, що так прекрасно, із смаком зодягаєтеся, маєте такий широкий вибір…

Вона засяяла, як дитина. Більше чоловіка не лаяла.

Дихання з навантаженням

– То як ви відпочиваєте?

– Ой, не питайте. Дихнути ніколи. Оце вчора поїхала до Стрия на товчок. Убила цілий день. Ледве притягла ноги. Сьогодні від ранку стояла в черзі, поки взяла оце покривало. Ви не знаєте, де можна купити польські чоботи?

– Знаю.

– Де?

– У Польщі.

– Хо-хо-хо! Ви завжди жартуєте. Зараз побіжу в галантерею. Зайняла чергу. Щось будуть давати.

– А як у вас із водою?

– З якою водою?

– Ну з мінеральною! Яку ви приїхали пити!

– Вода – дурниця. Води напитися завжди встигну. А покривала дають не щодня…

Здихалися

– Ні. Ви таке бачили? – він тряс перед моїм носом щойно прочитаним листом. – Рідна жінка. Рідні діти. Ви бачили? Прочитайте. Ось тут прочитайте.

– Що ви! Навіщо мені читати чужі листи!

– Ні. Ні. Ви прочитайте. Або слухайте: "Дорогі тату! – Це доця. Рідна доця пише! – Просите прислати вам грошей. Не вишлемо. Досить ви

вдома на чотирьох находилися. І так люди сміються. Мало тут належались по калюжах та грязях, то ще й на курорт поїхали по грязеві ванни.

Коли мама пішла на роботу взяти вашу зарплату, то їй сказали:

– Ми йому вже дали ту безплатну путівку, щоб трохи від нього відпочити.

Дільничний уповноважений зустрів якось маму й питає:

– А де ваш чоловік, Семенівно? Щось його у витверезнику давно не було.

– Слава Богу, – каже мама, – знайшлися добрі люди, відправили на курорт. То хоч із дітьми трохи повисипаємося за той місяць.

Отаке-о. Ви тільки там ні в кого не позичайте, бо я вас знаю. Вип’єте, то ще можете втопитися в тих грязях. Маєте хліб і до хліба, то дихайте чистим повітрям…"

Ви чуєте? Ви бачите, що то за виховання? Ви бачите, що то за молодь пішла? Ну стривай-но мені. Приїду, то я тобі покажу чисте повітря!

Подих весни

Дрімав під сонцем весняний ліс. На зеленому моріжку лупали синіми оченятами фіалки. Пташки щебетали хвалу природі.

Утоптаною стежиною повагом ішли він і вона.

Він повернув голову. Ніжно подивився їй в очі. В його погляді було стільки ласки й ніжності! На обличчі стільки щастя! Вуста ледь-ледь здригались. Шукали того слова, якого так чекала вона. І несміливо мовили:

– У вас гастрит чи холіцистит?

Вона вдячно повернула до нього свого напудреного носика. Очі її, як дзеркало, відбивали ласку й ніжність його очей. Напомаджені вуста відповіли:

– І коліт. – Потім несміливо спитали: – А ви аналізи вже всі здали?

Він відчув, що в них є щось спільне, щось їх єднає, і задоволено відповів:

– Ще завтра маю здати шлунковий сік.

Ступали далі. Сонце крізь гілки дерев, наче крізь сито, сіяло на них весняне проміння. Він ніжно взяв її за руку. Вона ніжно погладила своїми пальчиками його вузлуваті пальці. Радісно заявила:

– Нарешті мені зробили промивання шлунка!

Він, окрилений щастям, мовчав. Та все енергійніше гладив її тендітну ручку…

На деревах заливалися пташки. На зеленому моріжку лупали синіми оченятами фіалки. Бубнявіли під сонцем бруньки весняного лісу.

Ніби примітка

Читач спитає:

– А як дихав автор оцих рядків?

Найповнішу характеристику цього дихання дала санітарка, коли вперше прийшла мастити тіло автора цілющими грязями:

– Господи! Яке воно худе! Ледве дихає. Немає куди навіть жменю грязюки покласти.

Фуня

Мій друг привіз яйце. З Африки. І подарував мені. Я поклав те яйце в один із закапелків свого письмового столу. І забув.

Якось сиджу за столом. Чую щось: пі-пі-пі.

Думав, миші. Але ж кіт у квартирі. І собаченя.

Висунув шухляду. Очі на лоб. Від яйця тільки шкаралупки, а на тих шкаралупках ящірка сидить. І очима кліпає.

Засунув шухляду. Що воно за бестія?

Зателефонував товаришеві:

– Слухай, що ти за яйце мені привіз?

– А біс його знає. Йшов берегом. У піску валялося. Згадав, що ти в дитинстві любив пташині гнізда видирати. А що?

– Що? Тут така пташка з нього вилупилась! Яйце лежало в шухляді стола, а стіл стояв упритул до батареї…

Прийшла з роботи дружина. Сіли, міркуємо.

– Викидати шкода, – каже дружина. – Все-таки народилося в нашій хаті.

Назвали Фунею. Насипали йому в ящичок піску. Налили в мисочку води. Поставили у ванну кімнату. Зачинили, щоб кіт не схопив чи собача не перелякало. І пішли на роботу.

Повернулися, а воно в мисочці хлюпається.

– Воно, мабуть, крокодил, – висловлює припущення дружина. – Бо рильчатко таке кирпатеньке. І воду любить.

Налили йому води у ночви, пустили туди. Ніби там народилося.

За деякий час виросло з макогін. Вже само з ночов видряпується. І в ночви залазить. Їсть сосиски, свіже м’ясо. Мороженого м’яса не хоче. Відвертає морду.

Проминуло ще трохи часу, і воно відкусило котові хвоста. Кіт до нашого приходу сидів на шафі, а собача на письмовому столі.

– Годі! – кажу дружині. – Забери цього чорта і дівай куди хочеш. Бо скоро він уночі почне мене жувати.

– Добре, – погодилася дружина. – Щось придумаємо.

Приходжу з роботи – крокодил у ванній. На дверях – розпорядок дня і меню для нього.

– Від сьогодні, – категорично заявила дружина, – ванна для нього.

– А купатися де будемо?

– Для нас вистачить корита. Колись люди взагалі ванни не знали. Кілька років переб’ємося.

Я стояв зовсім спантеличений:

– Слухай, для чого це? Давай випустимо цю тварюку.

Дружина подивилася на мене так, що мені зробилося моторошно.

– Твій батько порося з кучі випускав?

– При чому тут порося?

– А при тому. Я сьогодні була в зоопарку. Питала, скільки вони заплатили б за крокодила. Ми за кілька років відгодуємо його. Будь-який зоопарк у нас його забере…

Далі слів дружини не було чути. Собача заскавучало і кинулося геть. Кіт занявчав і видерся на шафу. Крокодил вистрибнув з ванни і гасав по квартирі…

Проминуло з півроку. Ми з дружиною ставали схожими на скелети. А наш африканський родич повнішав і гладшав. Щодня ми приносили йому з базару м’ясо. Самі гризли кістки.

Хоч на дверях ванни я почепив залізні штаби, але заснути не міг. Тільки дружина торкне мене ногою, кричу "ай!". Тільки я її торкнуся, репетує "рятуйте!". Кішка давно втекла з дому. А собача не знати де й поділося. Може, це чортовиння його й проковтнуло.

Одного разу приходимо з роботи, крокодила у ванні нема. Двері відчинені. Шукаємо, обережно заглядаємо під ліжка. А він на балконі розлігся, на сонечку. Почув, що ми у квартирі, кинувся до нас. Жінка не

встигла відскочити. Він її за ногу. Добре, що у мене в руках був швабродержак.

Наступного дня зв’язався з міськими гицлями: "Хлопці! Заберіть!"

– Сто доларів. І довідку з ветполіклініки, що він не скажений. І з житлової контори, що дозволяється відлов…

Я схопився за серце. Вони сказали: "Хош – подумай". І пішли.

Крокодил зостався.

Біля клітки

Дружина привела Пшоняка в зоопарк, поставила перед кліткою лева і сказала:

– Дивись! Бачиш? Отаким треба бути!

Пшоняк стояв біля дружини, як хворобливий підліток біля могутньої, дебелої мами.

– Це раз плюнути! – махнув рукою. – Зодягни шкуру, почепи хвоста і моргай оком.

– Не у хвості справа! – сердилася дружина. – Гордим треба бути. Могутнім, сильним. Сповненим почуття власної гідності. А не бігать з чемоданчиком від квартири до квартири, схиляти голову: "Двері оббити не бажаєте? Може, глазок поставити?.."

Пшоняк проковтнув гіркий клубок. Тоді розправив свої, як у горобця коліно, плечі. Гордо підняв голову.

На ту голову лягла увінчана золотими перснями рука дружини.

– Гі-гі-гі! Лоскотно… – знітився Пшоняк.

– Тьху ти, господи! – вилаялася дружина. – Ну ж ти й вилупок – лоскоти у лисині! Ще світ не бачив!..

– Не все одно, чи у п’ятах, чи в лисині, – зауважив Пшоняк. – Мусить людина десь мати лоскоти…

Дружина Пшоняка не слухала. Очі її були прикуті до клітки. Вона пожирала очима лева.

Лев спокійно лежав посеред клітки. Гордо крутив пишногривою головою. Мружив очі. Шерсть на ньому вилискувала як на голові дружини Пшоняка буклі шиньйону.

У куточку клітки, в непримітному місці, лежала левиця. Худа, виснажена, з облізлою шерстю.

Дружина торкнула Пшоняка.

– Подивись! – кивнула на лева. – Бачиш, яким має бути мужчина?!

Пшоняк байдуже зиркнув на лева. Цвіркнув крізь зуби. Тоді перевів погляд на левицю:

– Коли я буду таким кудлатим піжоном, ти матимеш вигляд отієї миршавої левиці…

Вислизнув з-під ліктя жінки, повернувся і подався до клітки мавпи.

"Матильда"

Це було під час тижня "Культуру – в маси". Я виступав з оперним співаком Іваном Кряквою. В критому ринку.

Дирекція звільнила нам шматок стола у центрі торгового залу. Іван видряпався туди. Затягнув:

На Арбате я свой, на Крещатике свой…

Гамір у залі поволі вщух. До нас почали підходити. Старенька жінка кінчиком хустини витерла сльозу:

– Боженьку, такий молодий, а вже каліка…

Друга жінка поклала до Іванових ніг яблуко. За якусь хвилину там лежали горіхи, морква, шматок сала, кілька картоплин.

Дядько, що продавав м’ясо, зауважив:

– А здоровий бугай. Міг би й працювати…

В цей час до мене підійшов якийсь тип. Шепнув:

– Сєрий, твоя ідея? Молодця! Тягніть резину…

І зник у натовпі.

Іван вже закінчив першу пісню. Виконував арію:

Кто может сравниться с Матильдой моей…

До столика пробився чорновусий чоловік. У картузі як решето. Сіпнув Івана за штанину:

– Слиш, Матильда. А "Суліко" можеш?..

– Не заважай йому, – шепчу.

Повернув носа до мене:

– А ти хто? Єго прораб?.. Смотрі, такой худой, а начальник…

Іван якраз закінчив. Зліз із стелажа.

Тепер видряпався я.

Стою. Думаю. Чим той базарний гармидер розсмішити? Раптом з другого кінця дикий вереск:

– Украли! Украли!

На базарі здійнялася буря. Бачу, здалеку тицяють у мене руками. Кричать:

– Це вони! Отой довгоносий і Матильда… Одна шайка… Натовп посунув на нас. Я зістрибнув на підлогу.

Та було пізно. Нас схопили. Скрутили руки. Обдаровували стусанами. Кричали.

– Бач, Матильдами прикидаються…

Директор ринку викликав підмогу. Нас врятували…

Через тиждень я прийшов на ринок за покупками. До кого не підходжу – насторожуються. Кишені руками прикривають. Потім чую, якась жінка, киваючи на мене, шепче сусідці:

– Це з тієї шайки, "Матильда"…

Плями на Сонці

(З життя в нетиповому лісі)

Загальні збори звірів у лісі одностайно схвалили: "Господарем лісу обрати Ведмедя".

У протоколі нагадувалося, що ведмідь і молодий, і працьовитий, і чесний, і принциповий, і морально стійкий.

І ведмідь став господарем.

Вже через кілька днів у лісі можна було почути:

– Оце справжній господар. Пішки по лісу ходить. У кожну нору заглядає. З кожним звіром за лапу вітається.

Всі звірі трудилися з ентузіазмом. Старались, щоб у лісі стало ще чарівніше.

Тут п’янило від запаху квітів. В очах рябіло від ягід. Буяла зелень пишних дерев. Пташки співали веселих пісень.

Та ось головний заступник Ведмедя Вовк зібрав адміністративний апарат лісу:

– От що, братці, – гаркнув він, – чи не здається вам, що наш господар живе в надто скромній барлозі? Все ж таки господар лісу. А разом з усіма звірами. Хтось щось побачить, хтось щось почує, хтось щось не так витлумачить..

Того ж таки дня для Ведмедя викопали персональний барліг. Відгородили його від загальножитейської суєти густим колючим терням. Щоб ніхто не порушував його спокою…

Через якийсь час зібрав нараду перший заступник Вовка Тигр:

– Чи не здається вам, шановне товариство, що наш вельмишановний Вовк заслуговує кращої ями, ніж та, в якій він живе?..

Зауваження Тигра всі визнали актуальним і доречним.

Вовкові викопали іншу яму. Вистелили м’яке лігво. Від житейської суєти відгородили колючим і густим терням. Щоб ніхто не порушував його спокою.

Наступні збори зібрав Лис. Заступник Тигра. Він поставив питання руба:

– Тигрові необхідно виділити персональну ділянку й відгородити її від загальножитейської суєти. Бо все-таки Тигр не просто тигр, а заступник Вовка.

У мальовничому куточку лісових хащ Тигрові виділили ділянку. Обсадили її густим терням. Проклали туди доріжку.

Небавом заступник Лиса Бобер доповідав коротко:

– Шановний Лис далі не може жити в такій норі, як усі інші лиси…

Лисові вирили нору на мальовничому пагорбі. Підвели туди потічок. Обсадили ділянку густим глодом…

Про нову хатку на лісовому ставку Бобер подумав сам…

Після того персональні житла й персональні ділянки в лісі з’являлися, як гриби після дощу. Кожен звір відгороджувався від загальножитейської суєти…

Якось Ведмедеві доповіли, що в лісі обмаль ягід, майже нема квітів і, взагалі, сам ліс рідшає і всихає. Звірі не дбають про загальне добро. Тягнуть тільки до своєї нори.

– Звідки все це взялося? – заревів невдоволено Ведмідь. – Звідки в мешканців лісу така байдужість до спільного добра? Такі споживацькі настрої?

І повелів негайно викликати до себе найбільшого філософа лісу Осла.

Осел довго думав, принюхувався до лісового повітря, прислухався до лісового шепоту й авторитетно доповів:

– Плями на сонці. Все зло на землі від плям на сонці…

Кого?

Зала світла й простора. Великі кришталеві люстри, звисають зі стелі, додають їй урочистості й святковості. Товсті перські килими вкривають блискучий паркет. Повітря чисте й свіже. Ніде ні пилинки.

Це їхня зала. Вони тут господарі, вони тут боги.

У пишних багетних рамах висять вони на стінах. У розкішних парадних мундирах, наукових мантіях, звичайних світських костюмах. Кучеряві й лисі. Бородаті й вусаті. Усміхнені й серйозні.

Дивляться один на одного. Дивляться вдалину. Дивляться на двері.

У тих дверях час від часу з’являються відвідувачі.

Час від часу дні. Час від часу роки. Час від часу десятиріччя.

Деякі з тих, що заходили, вже висять поруч з ними.

Вони звикли до відвідувачів. Радіють їм…

Та ось рипнули двері. На порозі з’явився низенький худенький чоловічок з блідим обличчям, червоним носом і грипозними очима. Хрипким голосом сказав:

– Да-а-а-а!

І пройшовся грипозним поглядом по багетних рамах.

Кучеряві й лисі, бородаті й вусаті, усміхнені й серйозні заціпеніли у тривожному чеканні.

Коли з’являється цей чоловічок, когось із стіни завжди знімає. І доля його зостається невідомою.

– Федя! Давай драбину! – гукнув чоловічок хрипким голосом за двері.

З-за дверей з драбиною з’явився Федя. З інших дверей вийшла дівчина.

– Людо! – звернувся до неї хрипкий голос. – Хто з них Сковорода?..

"Сковороду? – запитували мовчки один одного кучеряві і лисі, вусаті й бородаті, усміхнені й серйозні. – За що? Може, за те, що одежина його скидається на попівську рясу?"

– Третій зліва, – показала дівчина.

– Знять треба! – розпорядився хрипкий голос. – Раму ремонтувать будуть…

У їхніх розумних поглядах знову з’явилися іскорки життя.

Що собі викуєш

Людина – господар своєї долі та її коваль. Так мене переконували.

Настав мій час. І я вирішив кувати свою долю. Не всю одразу. Спочатку половину. Бо знову ж таки мене переконували: "Професія людини – це її півдолі".

Викую півдолі.

Намітив кузню. Набрався ентузіазму. Ускочив.

– Ти куди? Місць нема!

Вискочив.

А час не жде. Життя стікає.

Знайшов іншу кузню. Не таку, як би хотілося. Але кувати треба.

Переступив поріг. Кую.

Без ентузіазму. Без горіння. Горно ледве тліє. Молоток сяк-так дзенькає. Зубило тупе. Точило слабке. Кую.

Щось викував.

Випхали. Без знаку якості, але доля є. Чи то пак півдолі…

Півдолі – це ніби півкожуха. З одного боку гріє, а з іншого віє. Хіба сучасна людина не заслужила цілого кожуха?..

Мене переконали, що друга половина долі – це дружина.

Треба кувати.

Набрався ентузіазму. Нема відповідного матеріалу. Знайшов матеріал. Нема де кувати. Поки знайшов, де кувати, з-під носа вкрали матеріал.

Знайшов де кувати, знайшов матеріал. Не та марка…

А час підпирає.

Кую, з чого є.

Гартую – шипить. Гну – ламається. Здається, вже була й друга половина долі в руках. І нема.

А перша півдоля також почала рипіти.

І вже бачу, що людина хазяїн своєї долі, як собака хазяїн своєї буди.

Ентузіазму нема. Любові до роботи нема…

Скандал.

Милять шию за кількість. За якість. За байдужість. За інертність.

– На долю нарікаєш? Що собі викував, те й маєш…

На свою голову

Якось іду понад ставом. Дивлюсь: топиться мій директор. Я плавати не вмію. Але, не дай Боже, хтось йому колись донесе, що я пройшов мимо…

І я кинувся у воду.

Врятував. Правда, вискуб йому пасмо волосся. І розірвав піджак.

Наступного дня, на роботі, викликає мене:

– Де ви проходили рятувальну службу?

Я втягнув голову у плечі:

– Ніде… Я навіть плавати не вмію…

– Якого ж ви біса тоді кидаєтесь рятувати людей? Обдер мені півголови. Знівечив костюм… Ви що? Медалі за врятування потопаючих захотіли?.

– Нічого я не захотів… Бачу – ви тонете…

– Ви тонете… Рятівник знайшовся… Без вас не врятували б.

– Всяке могло статися…

– Статися… Тільки чекаєте, щоб сталося…

Я вислизнув з кабінету.

Намагався не потрапляти директорові на очі.

Та через якийсь час він знову мене викликав:

– Ви бачите струп на тому місці, де ви вискубли волосся? Ні? З такими рятівничками і голови можна позбутися… плавати не вміє, а лізе в воду. Йому хочеться слави… Йому хочеться, щоб про нього газети писали… Вже ось дзвонять. Медаль хочуть дати… Я б на вашому місці відмовився… Сказав би, що це помилка…

Незабаром у нашій установі було свято. Директорові вручали медаль за врятування потопаючого. Я зі сльозами на очах дякував йому, що він, ризикуючи своїм життям… Від себе. Від жінки. Від тещі. І від дітей. Які, дякуючи йому, не позбулися годувальника.

Гармонія

Над головою синє небо. На ньому – лагідне травневе сонце. Під ногами трав’яний квітучий килим. Навколо – ліс.

Блукаю поміж деревами. Милуюся тим, що понавитворяла весна. І сам веснію.

А потім стало якось сумно. Щебече пташка з пташкою. Жебонить мушка з мушкою. Шепочеться вітерець з листячком. А я – сам.

Порушується гармонія, подумав я і оглянувся навколо.

Бачу – оддалік ще одна людина гармонію порушує. Конвалії збирає. На сонце мружиться. По стовбурах дерев мелодії палицею вистукує. Музикантша, мабуть.

Може, думаю, природа нас одне для одного створила. Щоб і ми її гармонію доповнювали. А ми тиняємося одне навколо берези, друге навколо дуба.

Іду на зближення.

Вона мене ще не бачить. Та метрів за п’ятдесят почула кроки. Озирнулася.

Я зніяковіло зупинився. Присів біля конвалії.

Пішла далі.

Я підвівся, пішов слідом за нею.

Вона знову стрельнула оком.

Я зупинився.

Спочатку прискорювала кроки, щоб випередити мене. Тепер, навпаки, сповільнює. І все частіше озирається.

Природа бере своє, констатую я. Значить, клюнуло. Прискорив крок.

– Здрастуй, зозулько!

– Здрастуй, горобчику!

Я зніяковіло зупинився. По хвилі сказав, що мене звуть Вася. Що погода сьогодні хороша. І природа теж. Тоді пригадав, що у таких випадках питають про годину.

– Не скажете, котра година?

– А я годинник з собою до лісу не беру. І грошей також, – сказала агресивно. І руки сховала за спину.

Колеться. Треба, гадаю, про щось ніжне з нею.

– Ось білочка, – кажу, – по гілочках стрибає.

– Де?

– Он… – я відвернувся і підвів голову.

Щось гупнуло мене по голові. Дерева загойдалися… Коли очуняв, поруч стояла вона. Дивилася широко розплющеними очима. Пробелькотіла:

– Живий, слава Богу, живий!

Я спробував підвестися.

– Не рухайтесь! – крикнула вона.

Я сторожко глипнув навколо.

– Нічого не розумію. На мене гілляка впала, чи що? Вона кивнула:

– Палиця моя…

У мене очі полізли на лоб:

– Ви? За що?

– Щоб не тягло до чужих годинників.

– Невже ви сприйняли мене за грабіжника?

– Чого ж ви нишком за мною стежили?

– Та я… просто соромився підійти…

Того дня ми ще довго блукали лісом разом. Хоч на голові у мене садніла гуля, та за спиною ніби виросли крила.

Гармонія..

Запобігли

М’ясокомбінат жив повнокровним життям. Його працівники били биків і розширювали виробництво, напихали ковбаси й ходили в кіно, змагалися з конторою "Маслосирпрому" за економію державних коштів і будували на ці кошти парашутну вежу. Хлопців цього підприємства найбільше хвилювали проблеми футболу, дівчат турбували найефективніші методи звуження стану.

Директор комбінату, людина, яка на роботі з людьми з’їла всі свої природні зуби, турбувався, щоб з ростом матеріального добробуту його підлеглих зростав їхній культурний рівень і кристалізувалася свідомість. Тому, прочитавши, що скрізь іде боротьба з абстракціонізмом, він викликав до себе комсорга комбінату Вітьку Мотовила. Простягнувши йому газету, директор запитав:

– А як там у нас? Нічого такого нема?..

Вітька дивився на директора, намагаючись по його очах прочитати: треба, щоб "було", чи навпаки.

– Ну, як вам сказати…

– Що "як сказати"? – насторожився директор. – Тут не казати, а діяти треба. Хай люди бачать, що й ми не спимо…

…М’ясокомбінатівський клуб не тріщав. Його вікна не бриніли від гармидеру.

Все було спокійно, все йшло так, як було заплановано. Лише Настя Напувальська, з цеху мехвудження, бурчала:

– Швидше б уже починали, а то затягнуть до ночі. Там порося задушиться од вереску…

Та на Настю ніхто не звертав уваги, бо всі знали, що для неї проблема власного поросяти набагато дорожча й актуальніша, ніж проблеми реалізму й абстракціонізму.

Виступаючих було підготовлено три: від наймолодшого покоління – Ганя Хруставка, краща напихальниця ковбас, від середнього – начальник цеху луплення шкури Іван Чавунов, від старшого – незамінний майстер обробки копит і рогів Наум Гундерман. На збори було запрошено й записано на виступ ветерана всіх громадських заходів, пенсіонера Гаврила Гаврилова.

Виступаючі ходили поза кулісами, завчали з газети прізвища абстракціоністів, щоб негайно висловити обурення, викликане їхньою творчістю.

Першим на трибуну вийшов Віктор Мотовило. Він пояснив присутнім, що таке абстракціонізм, сказав, що це "щось" таке, якого ніхто не розуміє і проти якого треба боротися підвищенням продуктивності праці і своєчасною сплатою членських внесків.

– Є і в нашому здоровому колективі паршиве явище абстракціонізму, – закінчував твердо свій виступ Вітька. – Наш комсомолець Льонька Рубченко, кажуть, недавно намалював якогось святого і продав старій Степаниді…

– Це ганебно для комсомольця! – дзвеніла своїм голоском Ганя Хруставка. – Я після десятого класу одразу ж прийшла на виробництво і своєчасною сплатою членських внесків буду боротися проти релігійного дурману…

Представник старшого покоління Наум Гундерман у своєму виступі докладно зупинився на якості продукції комбінату й сміливо зачепив місцевком за неправильний розподіл путівок.

Іван Чавунов навів живий випадок із життя, який зіткнув його віч-на-віч з абстракціонізмом:

– Бачив я його на виставці в області. Всі портрети як портрети, а то – дядько без голови. І підписано: "Тракторист. Ескіз". Я підійшов до директора. Кажу: "Що ви брак чіпляєте?" А він: "Це не брак, це ескіз".

Найбільше абстракціонізмові та його носієві на комбінаті – Льоньці Рубченкові – перепало від найстаршого оратора, пенсіонера Гаврилова. Почавши з своєї громадської діяльності і закінчивши труднощами під час війни, Гаврилов нещадно довів Льонці, що той стиляга.

Зрештою, Льоньці дали можливість покаятись, але він сказав:

– Товариші! Я не винен. Я ніколи не тримав пензля, але тітка Степанида попросила, щоб її святому підправити носа, бо в неї руки тремтять.

…Наступного дня в райгазеті "Підлубенський край" було дано звіт зі зборів м’ясокомбінату. В звіті говорилось, що молодий художник Леонід Рубченко вдався до шарлатанства – до абстракціонізму…

Минуло трохи часу. Комбінат й далі плив у руслі харчопрому. Його працівники крокували в ногу з життям, бо їхній директор стежив, щоб вони не збивалися з ритму. Не було між ними тільки Льоньки Рубченка.

Кажуть, що після того, як в передовій статті обласної газети, поруч з місцевим поетом-формалістом і художником-абстракціоністом, було згадано його прізвище, Льонька відпустив бороду, накупував фарб, розрахувався з комбінатом і перейшов на творчу роботу…

Персона грата

Сірко зі своїм господарем переїхав у нове село. Село Сіркові сподобалося. Річка. Луг. Ліс. Бігай собі досхочу. Жодна машина за тобою не вженеться. А найбільше Сіркові сподобалось, що псів у цьому селі не тримали на прив’язі. Сірко змалечку не терпів нашийника. Вважав, що він принижує собачу гідність. Справжнього друга на ланцюгу тримати не треба.

Вже першого дня Сірко оббігав подвір’я, садок. Обнюхав кожну яблуньку, кожен стовп. І авторитетно визначив, що тут недавно побувало принаймні п’ять сусідів.

Одного з них Сірко побачив на межі. На високих міцних ногах. Хвіст помелом. Настовбурчені вуха. Мабуть, батько його був із вівчурів. Передніми лапами щось завзято випорпував. Раз по раз принюхувався до дірки.

Із сусідського подвір’я дитячий голос покликав:

– Рябко! Рябко!

Підвів голову, повернувся. Далі знову глянув. Й знову заходився рити.

Нараз на межі з’явився руденький патлатий цуцик із обрубаним хвостом. Худі кривенькі ноги. Жовтий, ніби облізлий, ніс коцюбою догори.

Підбіг до Рябка. Понюхав кінчик його хвоста. Нахилився над ямкою й загарчав.

Сірко ще не бачив такого зухвальства. Біля чужої ямки поводиться, ніби коло своєї власної.

"Нічого, – подумав Сірко, – зараз Рябко ухопить тебе за патли, нахабо нещасний. Дух із тебе випустить".

Але Рябко, на диво, відскочив од своєї ямки. З жалем стежив, як цуцик, залізши в ямку, викидав звідти землю.

Від здивування Сірко перебакирив голову.

Та небавом довелося здивуватися ще раз.

Сірко стояв біля тину. Дивився, як посеред вулиці великий чорний Беньо, вигнувши хребта, гриз костомаху. Раптом де не взявся рудий цуцик. Гаркнув на Беня. Той вайлувато відскочив. А цуцик забрав костомаху й потягнув У кущі.

Якось на вулиці Сірко побачив, як цуцик підскочив до здорового кудлатого Рекса і вкусив за лапу. Здавалося, мить – і од цуцика зостануться тільки кігті. Але Рекс винувато заскавучав і, підібгавши хвоста, втік у кукурудзу.

Та найбільше здивував Сірка ще один випадок. Під кущем бузини, в холодку, сиділа Жучка. Сюди прибіг Рекс, приплентався Беньо. Потім смикнув Рекса за хвоста.

Тоді накинувся на Рябка. А ті лише відгавкувались. Та вискочив господар Жучки. Потягнув пужалном Рекса по хребту, усмалив Беня, зачепив Рябка, замахнувся на цуцика і… рука його з пужалном заклякла в повітрі.

Здивований Сірко так-таки нічого і не втямив.

– Слухай, – спитав якось Сірко вайлуватого Беня, з яким уже встиг обнюхатися. – Що ото за рудий? Пристав до мене вчора, як реп’ях до хвоста. Я йому ледь горло не перегриз.

– Ти що! – перелякано глянув Беньо. – Ти краще подалі від гріха. Барона через нього забрала будка. А Муху звинуватили, що вона скажена. Це ж Пуфик нашого гицля.

Хек… свіжомороженний

Гоша з тридцятої квартири – пророк. "Основне, – каже, – мати хороший настрій. А зіпсувати його – знайдеться кому".

Піднімаюся вранці. Моя благовірна вже роги на голові накрутила. Розфуфирилася. А мені на сніданок знову хека свіжомороженого під носа суне.

– У тебе що, – питаю, – капітан далекого плавання полюбовник? Щоранку хек і хек?

– Ні, каже вона. – У мене чоловік – водолаз. З калюж не вилазить.

Обмінялися компліментами.

Вона зауважила, що я неотесаний мужлан. Я сказав, що вона пронафталінена інтелігентка. Додав "пропади ти пропадом" і грюкнув дверима. Пішов підвищувати продуктивність праці.

Виходжу з будинку. Глядь: сидить якийсь тип на лавочці. В окулярах. Газету читає.

Мене аж пересмикнуло. Чого це він з самого ранку інтелігента з себе корчить? Пресою прикривається. Кого він підстерігає? Може, мою? Вона коли побачить когось в окулярах, сокоче, наче качка біля качура: "Який інтелігентний, який імпозантний!" Сьогодні роги для кого крутила? Коло мене безрога ходить. Причесатися забуває. А тут на одні пазуряки пляшку ацетону вибухала. Балкон можна було б пофарбувати… Зараз я вам ті роги вправлю!

Сів поруч з очкариком. Ногу на ногу. Руки на грудях калачиком. Носа нахабно йому в газету:

– Ну? Що там у світі? Про Машку Рябеньку не пишуть?

Корчить із себе бозіньку:

– Вибачте, хто така Машка Рябенька?

– Моя благовірна… Може, скажеш, не чув про неї ніколи?

– Вона що у вас футболістка чи космонавтка?

– Космонавтка… На віникові літає… Може, скажеш, твоя ангел?

Нічого не сказав. Тільки воло ворухнулося.

– Що, себе шкода? – питаю. – А хека тобі не шкода?.. Свіжомороженого?..

Глянув на мене підозріло. Відсунувся.

– Відпливаєш? Пливи, пливи. Капітан далекого плавання. Далеко від мене не відпливеш. Я тобі таку торпеду підсуну…

Намагається посміхатися:

– Ви, певне, на флоті служили?

– Ага… Все життя служив… Підводником… На підводі їздив. Ти давай начистоту: хека зумисне щодня підсуваєш? Щоб вона мене морила? Щоб я через рік загнувся? Зіграв у ящик… А потім з Машкою будете по курортах гасати? В грязях вилежуватися? Чи, може, ти дисертацію на мені пишеш? Я тобі замість щура піддослідного?.. А я, може, й майстер "золоті руки". Це вони сьогодні так вібрують. Після твого хека… У мене від нього алергія…

Він каже:

– Справді. Ось аж ніс почервонів… Тільки я не знаю ні вашої Машки, ні вашого хека…

Оглядаюся: Машка за мною стоїть. І парасольку ручкою до мене повертає.

– О, – зрадів я. – Ти мене чекаєш? А що в лісі здохло?

– Зараз здохне, – каже Машка. – І мене парасолькою по капелюсі.

Очкарик драпонув. Я тільки встиг крикнути:

– Терористка проклята. Хунти на тебе нема. – І заховався під лавочку…

Неандерталець

Мені вдалося впіймати живого неандертальця. У глухих Карпатах.

Видряпуюсь поміж густими заростями вгору. Раптом чую – щось хропе. Дивлюсь – не то вепр, не то ведмідь.

Простягнувся під буком. Я до нього – лишенько моє. Подоба людини. Тільки патлате й волохате.

Ясно. Дикун.

Витяг я із мішка альпіністську мотузку. Обмотав нею дикуна і прив’язав до бука.

Сиджу. Думаю. Що робити далі? Таке двометрове й десятипудове чудовисько я не дотягну на собі. Кликати когось на допомогу – даремно. І можна втратити те, що всьому вченому світові навіть не снилося. Потім, навіщо я маю ділити славу? Відкриття моє, а хтось буде пожинати лаври.

Я вже бачив заголовки газет світу: "Альпініст Буця упіймав первісну людину!", "Неандерталець та Буця", "Живий предок і щасливий нащадок..."

Предок промимрив і повернувся до мене спиною.

Узяв я фотоапарат. Клацнув спочатку його спину. Тоді потилицю. Потім спереду зайшов. У таких випадках треба кожну деталь у всіх ракурсах. Документ. Доказ. Науковці – народ прискіпливий. Не так легко повірять.

Дикун нюхом відчув техніку. Продер очі. Й на мене витріщився. Ніби не він первісна людина, а я.

– Ну, ну, – кажу. – Ти на мене так не дивися. Бо я можу образитися.

Він заплющив очі. Струсонув головою. Знову відкрив очі.

– Ти мені, – кажу, – вибач, що я тебе зв’язав і прив’язав. Але ж ти – дикун. Голова твоя не варить. Ноги на плечі – і пішов. А науці знову тоді ходити манівцями по твоїх слідах. А може, ще й мене верхньою кінцівкою по щелепі хряпнеш… А мені з тобою поговорити треба.

Культурно…

Він очима водив по верхів’ях дерев. Ніби з ними прощався.

– Мене не бійся, – пояснюю. – Я не кат. Я не варвар. Не людожер. Я – цивілізована людина. З двадцятого сторіччя. Твій нащадок. А зв’язав тебе для того, щоб нам вигідніше було поговорити…

Здається, мої слова до нього зовсім не доходили. Але, на диво, він лежав спокійно, сумирно, ніби чекав саме такої долі.

– Дивна ти, – кажу, – людина. Хоча б трохи сіпався, рвався.

Очі його дивилися крізь мене.

Не розуміє, з гіркотою подумав я. Треба якось інакше.

Тицьнув йому пальцем у груди:

– Значить, ти – це ти, а я – це я. Уторопав?

Неандерталець мовчав.

Ні, мислю. Треба переходити на загальноістотну мову.

Дістав рюкзак. Витяг звідтіля консерву. Пляшку.

В неандертальця ворухнулося воло. Він розкрив рота. Ніби чекав чарку.

Я хлюпнув йому з пляшки. Поклав шматочок м’яса. Дав хліба.

Він пережував. Проковтнув. Кивнув: мовляв, розв’яжи.

Я теж випив для сміливості. Розв’язав.

– Ну, розповідай, – кажу, – як ти дожив отак до нашого часу?

Мовчить. Тільки кінцівки розправляє. Ніби масаж робить.

Дав я йому ще.

Випив. Крекнув. Занюхав шкуринкою хліба. Точнісінько так, як сучасна людина.

Я поклав йому руку на плече. Погладив по патлатій голові:

– Молодець! Ще по краплі – й будемо як рідні.

Випили.

Мені нічого, а він розклеївся зовсім. Заревів своєї якоїсь дикунської пісні. Став танцювати навколо бука.

– А тепер, – присадив я його, – досить. Давай буду тебе вчити. Буду тебе окультурювати. Цивілізувати.

Дістав із рюкзака книжку.

– О ні! Тільки не це! – крикнув раптом сучасною мовою неандерталець.

Я витріщився.

Він затрусився, як у лихоманці.

– Спочатку ти навчиш мене читати, – мовив затинаючись, – а потім докорятимеш за те, що я не так читаю або не так розумію…

– Звідкіля ти узяв це? І звідки ти знаєш сучасну мову?

– Знаю. Предок мій був з цивілізованих. Бувай…

І чкурнув так, що за ним аж зашуміло…

Урвалося

Кажуть, урвалося. Садити будуть. Тих, хто "з чорного ходу", хто "з-під прилавка". Хто бере. Хто дає. І в медицині. І в магазині. І в інституті. І навіть там…

Переполох!

Приходжу до однієї. Завжди дріжджі брав.

– Ти що?! – каже. – Хочеш, щоб і мене, і тебе в каталажку посадили?..

А мене не посадять. Мене посадять – як жити будуть? Я для них ніби тринадцята зарплата. "В любое время года и в любую погоду". Що він там, на своїй роботі, вкраде? Протокол? Чи, може, хулігана? Отого паразита з червоним носом. Що суспільство розкладає. Загорне його в

целофан. Принесе жінці на день народження. Скаже: "На. Я тобі ось подарунок приніс…"

Хто я такий? Рядовий. Невидимого фронту. У мене тільки дві руки. Але до них тягнуться інші. У мене тільки десять пальців. Але від кожного з них тягнеться ниточка. Як ото в ляльковому театрі. Я смикаю за ниточку – і лялька танцює. Смикаю за ниточку – і лялька кланяється. Спробуй посади мене. Обріж оті ниточки. Скільки ляльок голих зостанеться?..

До речі, апендикс мені різали.

Приїхала "швидка". Я стогну. Лікар мацає рукою по животі, а очима – по кімнаті. Килими на стінах вивчає. Кришталеві вази у серванті розглядає. Ніби кінчик мого апендикса аж туди, в сервант, потягнувся. Ніби його хвостик отам, у другій кімнаті, під килимом.

– Докторе, – кажу, – я все розумію. Скільки треба – стільки буде…

Що ви думаєте? Через кілька тижнів на весіллі гопака витинав. А лежав зі мною якийсь правильний і рівний… Лікар йому натякає, що здоров’я людини зараз дуже дороге. Треба боротися за нього всіма наявними засобами. Нехай, мовляв, прийде жінка…

Розумна людина одразу ж допетрала б. Що, твоя жінка – Софі Лорен, що лікар без неї не може… А він почав допитуватися лікаря, скільки тому держава платить. Підрахував, що його трудовий день коштує сім карбованців і тридцять дві копійки… Ну, той йому і відчикрижив апендикс. Рівно на сім карбованців і тридцять дві копійки. А решту студентам зоставив. І ті дорізали. Безплатно.

А тепер вибирай: даси – посадять, не даси – понесуть. Ногами наперед. У квіточках. Який варіант тобі краще підходить?

"Хто бере, хто дає..."

Я вам скажу, розумний чоловік оце придумав: хто бере і хто дає. Раніше як було? Раніше було тільки тому, хто бере. А той, що дає, міг похвалитися на радощах. Або зі злості поскаржитися. А тепер дзуськи! Тепер коло замкнулося. І його голими руками не розірвеш. Бо там напруга. Як у високовольтній. Торкнешся тільки – шарахне так, що дві костомахи і черепок зостануться. Ось вам "хто бере і хто дає".

Русалка

Кажуть, що сон – це відображення дійсності. Брехня. Хіба в дійсності є жінки з риб’ячими хвостами? А мені снилася. Три ночі підряд. Знизу ніби русалка, а зверху – Феня з магазину "Риба-м’ясо".

Не до добра це.

Був у нас один. На весь район. Бог. Вседержитель. Пальцем кивне – покарають. Пальцем кивне – помилують. Гроза. Говорить – усе навколо вібрує. Шапки перед ним за кілометр знімали і за два кілометри після нього зодягали. І ось нібито йому також приснилася. Отака. З риб’ячим хвостом. Прокидається, а вона поруч. Тільки хвоста вже нема. Отакусінька. Не людина, а зав’язок. "Ха-ха-ха. Хі-хі-хі". Тірлі-мірлі. Залоскотала. Був чоловік – і нема чоловіка. Потонув. У власному ліжку. Волай на допомогу – все одно ніхто не почує. Жінка на курорті, діти – у баби... Мав усе, тепер нічого не має. Тільки аліменти. І жінці, і отій. З риб’ячим хвостом. Вона, кажуть, одне дитя народила, а від трьох аліменти отримує. Ось вам тірлі-мірлі. Таке мале. Пучка духу. А такій людині голову скрутила. От де сила! От вам зав’язок. Закинь кілька таких десантом – і будь-який дикторський режим розкладуть. За одну ніч...

Значить, коли третій раз приснилася мені ота іхтіозавра, я пішов у магазин. До Фені. Став собі збоку. Чого б це воно, думаю, плелося?

Жінка як жінка.

Тут Феня не витримала:

– Чого ти на мене витріщився, як голодний на ковбасу?

– На рибу, – кажу. – Рибою ти мені приснилася. Від кофточки донизу ніби хвіст. Риб’ячий.

– А у вигляді пляшки я тобі не приснилася? Женитися тобі треба. То хвости не будуть снитися…

Не можна мені одружуватись. Коли був жонатий, то мені чорти снилися. Щоночі. Лягаю спати з дружиною, а сниться чорт. Ніби штовхає мене в спину. І каже: "Петя! Посунься!" Я посуваюся. І падаю. На підлогу.

Носом донизу. Вже й на люди вийти не можу. "Ти що, – питають, – носом горіхи товчеш?"

Раз не витримав. Тільки-но задрімав, а вже рогата сатана перед очима. Не встигло сказати: "Петя, посунься", – як дам кулаком межи роги.

А жінка як зарепетує:

– Щоб тобі руки повикручувало! Налижеться, як худобина, ще й б’ється…

Більше не одружуюся…

Вийшов на вулицю з магазину. А тут Ваня. Молдаван. Розповідаю йому свій сон.

– Погано! – каже Ваня. – Якби тобі приснилася канарейка. Або хоч корова. Це добре. А риб’ячий хвіст – погано. Мені колись наснилося, ніби з Піночетом у колгоспі огірки крадемо. Так після цього у мене на пляжі штани поцупили.

Тут чуємо по тротуару: клац-клац, клац-клац. Повертаємо носи в один бік. І роти розкриваємо. Клацає дерев’яними підошвами. Прямо на нас. Донизу від талії усе рухоме і нерухоме туго обтягнуте джинсами. На плечах – тільки дві торочки, а решта – голе.

– Ось твоя риба! – каже Ваня. І розставив руки: – Тю! Тю! Тю!

Мої руки й собі розставилися.

І тут сталося таке, що й не снилося. Оте в джинсах підстрибнуло, як пружина. Дригнуло ногою. І Ваня Молдаван розпластався на тротуарі. Дригнуло другою. Я сів біля Вані. А оте з двома торочками на спині своїми дерев’янками далі. Як нічого не було. Тільки рукою нам помахало:

– Тю! Тю!

– Хуліганка! – крикнув їй услід Ваня. – Троглодита…

– І вже тихіше обурився: – Куди той комсомол дивиться?..

А я сиджу на тротуарі і розмірковую:

– Може, вона й не хуліганка. Але не мала рації… Бо колись дівчата ходили зодягнені від п’ят до голови. Ще й чадру носили. А ти, прецінь, повиставляла усе, що можна виставити. Повипинала усе, що можна випнути. Для кого це? Для тата? Чи для мами? А може, для свого чоловіка? Ні! Ти йдеш між люди. Ти йдеш повз мого друга Ваню Молдавана. Йдеш повз мене. І не просто йдеш, а вихитуєш тими

джинсами. Мало перехожих з ніг не збиваєш. І моє око мимоволі за тобою косує. І мій ніс мимоволі за тобою повертається. І руки мимоволі…

Так що ж це виходить? Ти сама мене агітуєш і сама мене б’єш?

Тут Ваня Молдаван мої думки перебив:

– От тобі сон. От тобі з риб’ячим хвостом. Я б їх, крокодилів, у мішки зодягав, а не в джинси…

Впізнає чи не впізнає?

Стою під дверима. Читаю: "Слідчий прокуратури тов. Горобець". Аж в очах зарябіло. Невже той самий Горобець, що у студентські роки жив на моєму горищі? Худе, як налигач, і синє, як кабачок. Бороду носило, щоб не видно було, яке воно засмикане. І, дивися, вицвірінькалося. Слідчий прокуратури!

Скільки тих горобців через моє горище пролетіло. Інститут свій можна було б організувати. І нікого не ображав. До всіх по-людяному ставився. Господарство своє навіть довірив. Студент із сільськогосподарської академії за садом моїм дивився. Студент із зооветеринарного інституту нутрій доглядав. Філолог і математик з педагогічного сина Ванька натаскували. Постійно жив у мене студент із медичного інституту. Всяке може статися. У Клави поганий синдром. Ночами схоплюється. І по деревах лазить. Сусід казав, що це у неї спадкове. Від мавпи.

Жив у мене студент із інституту харчової промисловості. Майстер! З цукру гнав. З картоплі гнав. З абрикосів гнав. Казав, що навіть з каменю можна гнати. Якби тільки дріжджі відповідні знайти.

Студент із інституту фізкультури жив у мене. На довгі дистанції щоранку гасав. За місто. Тренуватися. Так я йому корзину за спину

приладнав. Щоб він порожняком не ганяв. Туди різний непотріб з подвір’я виносив. А назад кролям траву. Чемпіоном став. Із плавання. Стилем "кроль".

А оце якось приходить. Горобець. Таке… Нижче трави і тихше води.

– Хазяїне, візьміть на квартиру…

– Куди я тебе візьму? У хаті й так ліжок, як у госпіталі під час холери.

– А я валетом із ким-небудь спатиму…

– На кого ж ти вчишся? – питаю.

– На прокурора.

– З тебе, – кажу, – прокурор, як із козячого хвоста віник. Ти хоч скарги писати вмієш?..

Тут у мене сусід – кровопивця. Цілими днями на саксофоні скиглить. А в кучі моїй порося. Тільки почує саксофон, стає на перегородку і співає. Хліба не накупишся… Нутрію якось мені підсунув. За червінець. З авітамінозом. Так я їй два місяці цибулю у хребет втирав. Щоб остаточно не полисіла. Потім синаша каже: "Тату, а вона ж інвалід. Вона рот розтулити не може. У неї верхній зуб за нижній заплівся". Так я взяв на квартиру студента із стоматологічного інституту. Такий бідовий хлопець. За кілька хвилин всі зуби й повисмикував. "Може, – питає, – і вам який заважає? То давайте, поки інструмент під руками…"

Поселився, значить, Горобець. А через тиждень якась мадмазель. Ледве у хвіртку просунулася.

– Хазяїне, візьміть на квартиру, не пожалієте. Я м’ясником працюю.

Хлопці як дізналися, кого я взяв, мало не цілували.

– Папашо, – кажуть, – ви нам кинули рятівне коло.

– Гаразд, – відповідаю. – Тільки не хапайтеся за нього всі одночасно…

Найміцніше схопився за неї Горобець. Шнурує поруч, як винищувач коло бомбовоза. Як супутник навколо матінки-землиці кружляє. Спочатку я думав, що його приваблює можливість на дурняк поправитися. Потім зауважив, що там діло сягнуло значно глибше. Любовна петрушка закрутилася.

Дивлюся не раз отак на них, і серце пронизує холод. Пропав ти, Васю, думаю. Не дай Бог, коли-небудь вона ненароком сяде на тебе. Розплющить, як океан камбалу. Мощі твої в музеї показувати будуть. Замість святого Онуфрія в Печерську лавру вмонтують. І чого воно так великих жінок до малих чоловіків тягне? Чи співчуття, може? Чи материнська турбота?..

Одружилися вони, значить. Ну, тут я й кажу:

– Забирайте, дорогі мої, манаття – і на іншу парафію. Я одружених не тримаю…

Горобець розцвіріньокався:

– Ви безсовісні. У вас немає людяності…

– Досить, досить! Ти мені на совість не бий. Ви мені за кілька років стільки тієї людяності зробите, що всі студенти порозбігаються. А в мене ж хазяйство. І тільки дві руки. Ще й жінка з поганим синдромом…

Тепер ось стою під дверима з табличкою "Слідчий прокуратури тов. Горобець" і думаю: впізнає він мене чи не впізнає?

Хай думає кінь

Буланий схилив голову над лопухами. В лопухах лежав його господар.

Випив, думав Буланий. Тепер він сам у сідло не видряпається. Тверезого жінка завжди підсаджує.

Як же воно сталось?

Вранці, як завжди, я повіз його до чайної. Потім до того худого, що ходить із палицею.

Під яблунькою за столом сиділи худий і круглолиций.

Круглолиций сказав господареві:

– Мені треба машину дров.

Господар відповів:

– Поки я лісничий, бери хоч увесь ліс.

Втрутився худий:

– Ти, Макаре, різав би якось по-людськи. Ліс на очах гине. Про завтра треба думати.

Господар махнув рукою:

– На моє життя вистачить лісу.

Круглолиций поплескав господаря по плечу:

– Правильно, Макаре. Про себе треба думати. А про завтра хай думає кінь. Він має велику голову…

Отак завжди. "Хай думає кінь, він має велику голову". "Хай працює кінь, він має конячу силу". "Хай терпить кінь, він має товсту шкіру". Все звалюють на мене. А самі тільки дудлять…

Зашелестіли лопухи. Господар поворухнувся.

Буланий обізвався:

– Го-го-го-го.

– Ц-це ти, Буланий? – промимрив господар. – Молодець. П-правильно я роблю, що тебе на мотоцикл не міняю. Бо хто мене буде тоді додому возити? М-мотоцикл треба водити, а ти с-сам ходиш. І правила вуличного руху знаєш. Б-бо т-ти кінь. А я к-козак… О…

О-гой, коню, м-мій коню,

Н-не стій наді мною…

Теж мені козак, подумав Буланий. Козацтво те в сідло не влазить… Може, й справді не стояти над ним? Таке чорті-що. Дивитись гидко. Хіба

над такими "лицарями" схиляли голови мої предки після боїв? Та й чого це я про нього маю думати? Казав той круглолиций: "Треба думати про себе". Піду додому…

І Буланий пішов. Уперше в житті залишив свого господаря в лопухах.

Експеримент

"Красива дружина – чужа дружина". Так народна мудрість каже. А хто хоче брати собі дружину негарну? Принаймні я – ні. Бо, справді, для когось народжуються і красиві. Куди ж їм діватися? Отже, основне – правильно підійти до одруження.

Вирішив я так. Перш ніж одружуватися зі своєю Мухою, провести експеримент. Знайомити її з усіма своїми друзями, знайомими, приятелями, колегами. Словом, з усіма, з ким вона практично зможе зустрітися у перші роки нашого спільного життя. З ловеласами закінченими, початкуючими, потенційними. І з тими навіть, хто на жінок зовсім не дивиться. Бо на чиюсь, може, й не дивиться, а на мою гляне і втріскається.

Познайомив з Олегом Свербивусом. Цей тільки тебе побачить з новою спідницею, одразу ж очі горять. І дивиться на тебе, ніби ти його дружину в полон забрав.

Познайомив, а він – нуль уваги. Так, ніби він не Олег Свербивус, а Толик Варавка, який, крім футболу й горілки, нічого не визнає. Так, ніби моя наречена – п’ятдесятирічна вахтерша з прохідної.

– Ну як? – питаю Олега потім.

– Що як? – не зрозумівши, перепитав Олег.

– Як моя Муха?

– А-а-а! – ніби щойно з неба впав. І скривився: – Скажу тобі прямо, хоч гнівайся, хоч ні. Не Ріо. У тебе були кращі.

Проти Олегового прізвища у своєму списку я поставив нуль.

Познайомив Муху з Володькою Чухном. Той завжди у темних окулярах ходить. Щоб дівчат краще розглядати.

– Слухай, – сказав він, як Мухи вже не було, – де ти викопав цього бронтозавра? Одружишся – до хати ніхто не зайде.

Прекрасно, думаю. Проти Володьчиного прізвища також поставив нуля…

Експериментував я довго. У списку в мене було сімнадцять кандидатур. Сімнадцять потенційних руйнівників мого сімейного щастя. І навпроти кожного стояв нуль. За винятком Юрка Пуника. Цей хвалив усе, що в тебе бачив, і усіх, з ким бачив тебе.

Оскільки я також ціну жінкам знаю, то одружився.

Муха почувала себе на вершині щастя. А я вдвічі вище.

Повернулися ми з весільної подорожі по Бердичівському району. Вирішили запросити гостей. Правду кажучи, я потерпав, що не прийдуть. Бо половину намічалося запросити з тих, на кому я експериментував.

На диво, з’явилися всі. Пили, їли і відповідно на мою дружину метали голодні погляди.

"З чого б це? – думаю. – Що це за метаморфоза така? Горілка, мабуть, подіяла".

Після цієї гостини почали навперебій напрошуватися в гості. Аргументуючи свої бажання чудовими борщами і відбивними, які моя жінка готує. Борщі й відбивні, доречно сказати, я готую сам. І до одруження вони їх також часто їли. І часто батькували мене, що колом в горлі такі страви стоять, що собаки їх їсти не захочуть.

Більше того. Почали з’являтися нежданo-негадано то щось позичити, то мене на роботу гукнути. І саме тоді, коли я вже сидів на роботі або був у відрядженні.

Володька Чухно, який говорив, що до хати ніхто не зайде, коли я одружуся з Мухою, з хати майже не вилазив. То він завжди цурався мене, інколи кидав і колючі репліки. А то – друг. Нерозлийвода. Ніби я йому рідний брат, а моя жінка рідна сестра. І на роботі почав мене хвалити. І турбуватися про мене, як мій безпосередній начальник. У відрядження посилав то до моря, то в гори. Ще й заспокоював:

– Ти не квапся. Роби спокійно. Можеш побути й кілька днів зайвих…

Одного разу, повернувшись з відрядження, я застав у себе вдома Володьку. У повітрі, як я відчув, пахне смаленим. Для мене. Моя рідна Муха мені в очі не дивиться. А Володька хоч і дивиться, то все одно нічого не видно. Бо в чорних окулярах.

– Давай поговоримо відверто, – кахикає в кулак Володька.

– Давай, – говорю тремтячим голосом.

– Я люблю Мусю…

Мене наче громом вдарило. Слова не можу з горла видавити.

– А вона тебе?

– Вона мене також…

Словом, що після цього сталося, ви знаєте. Вони пішли. Я скромно відзначив розлучення, вони – весілля.

– От чому так? – через якийсь час я спитав свого сусіда. Він усе завжди знає. – Володька ж не був одружений. Міг ще тоді відбити Муху, як я познайомив їх.

– Дивний ти, – каже сусід. – Тоді він купував би кота в мішку. А до тебе ходив, придивлявся. Твоя квартира була ніби полігоном, а він спостерігачем… Сам кажеш, борщі хвалив, відбивні…

Так-то так, думаю. Але хто їм буде ті борщі зараз варити? Хто буде відбивні смажити? Мене ж то вони із собою не взяли?

Якби не розтулив рота…

(Майже байка)

Бобра викликали на лісовий килим.

Лев сказав:

– Слово для інформації має Ведмідь.

– Боброві було доручено відповідальну ділянку господарства – будівництво, – інформував Ведмідь. – Проте Бобер досі лапою об лапу не вдарив. А проминуло вже два місяці.

Лев докірливо подивився в очі Бобру:

– І не соромно?

Бобер опустив очі долу. Розтули рота, скажи всю правду – виженуть.

Бобер скромно мовчав.

Громада вирішила: "Враховуючи правильне розуміння Бобром критики, обмежитися зауваженням..."

За кілька місяців Бобра знову викликали на лісовий килим. Інформував знову Ведмідь:

– Бобер досі не зробив відповідних висновків. Будівництво у лісі не просунулося ні на крок...

Боброві довго милили шию. Били на совість. Наприкінці оголосили догану.

Бобер думав: відкрию рота – виженуть.

Мовчки почухав потилицю і на задніх лапах покинув лісовий килим...

Насувались морози.

Лев стукнув лапою по пеньку:

– Скільки це буде тягнутися? Зима на носі! Молодий, енергійний, а роботи ні на йоту...

Розтулю рота, подумав Бобер, виженуть. Краще помовчу.

Лев удруге стукнув лапою по пеньку:

– Розжирів, розлінився!..

Тут Бобер не витримав. Пан чи пропав, думає. Розтулив рота:

– Колеги…

Усі глянули на Бобра, і очі їхні зробилися круглі від здивування. У роті в Бобра не було жодного зуба…

– Як це зрозуміти? – по хвилі мовчанки спитав Лев. – Де?

– Вигризав матеріали у Головліспостачбуді…

Таки довели

(З життя в калюжі)

Хряк лежав посеред двору в калюжі. Згори парило сонце. Знизу остуджувало болото. Благодать!

Щось поруч зачалапкало. Розплющив око: качка. Пройшла, перевалюючись з лапи на лапу.

"Теж мені персона, – подумав Хряк. – Господар на неї й дивитись не хоче. А воно хизується… Ліньки вставати. Витовк би в болоті. Мене все ж таки господар поважає. І персональна куча. І підстилка завжди чиста. Завжди повне корито".

З хліва почулось:

– Му-у-у-у!

Хряк самовдоволено покрутив хвостиком.

…Навіть корова й та не в такій повазі. По три рази на день її доять, а пастися сама мусить.

На городі закричали:

– А киш! А киш, кляті! Щоб вам уже печінки дерло!.. "…Господар кишкає курей", – констатував Хряк. Ох і не любить Хряк отієї курячої шпани. Мало їм двору. Норовлять через загорожу вилізти. Порпаються. Чогось шукають. Кудкудакають. І вже у них грудяччям кидають, псом полохають. Ніщо не допомагає. Ще чого доброго озлоблять господаря…

Відлежав бік. Звівся на передні ратиці. Став над калюжею. І лупнув од здивування очима: з калюжі на нього дивилось відгодоване рило.

Хряк обережно спитав:

– Рох? Рох?

Рило так само запитало:

– Рох? Рох?

Потряс вухом.

Рило теж потрясло вухом.

"Ясно, – подумав Хряк. – Це моє рило. Он яке стало! Солідне. Уже не той сухоребрий підсвинок, яким мене купив господар. Відгодував. Даремно я на нього сердився тоді, як він мене кастрував. Добре зробив. Щоб зайві думки в голову не лізли. Щоб міцно спалось".

Хряк знову плюхнувся у калюжу. Затягнув на честь господаря:

– Куві-і-і-і! Куві-і-і-і!

І незчувся, як підійшов сам господар.

– Ану вставай, лежню! – сказав так, що в Хряка похолонуло в ратицях. – Годі хліб переводити!

Хряк розплющив очі. Побачив у руках господаря ніж.

Кавкнуло всередині. Зірвався, кинувся до кучі. А серце його роздирав біль і розпач: "Таки довели. Таки довели господаря кляті кури..."

Магічна сила

Він царственою ходою вийшов на арену. Ніс гордо патлату голову. Владно і впевнено ставив могутні лапи. Навіть хвіст із китицею на кінці тримав з гідністю.

– Лев! – шелеснуло в рядах публіки. – Цар звірів. Приборкувач ляснув гарапником позаду.

Він повернув голову. Показав зуби. Гаркнув: "Ну! Ну! Делікатніше! Бо як лясну..."

Побачив перед собою палаючий обруч. Зі злості стрибнув через вогонь.

Навколо заляпали в долоні. Почулося захоплене:

– Ти диви, який покірний! Приборкувач молодець! Приборкувач підійшов до нього. Простягнув руку.

Звір подумав: отак тільки клацну щелепою – і твоя рука хрусне, як соломинка. Та згадав, як та рука кидала йому телятину. Облизався. Примружив очі.

Рука вчепилася в його патлату гриву. Друга взяла за нижню щелепу.

Звір нічого не міг зрозуміти. Приборкувач встромив йому голову в пащу.

Публіка завмерла. Сусід шепнув сусідові:

– Ні! В цього приборкувача справді магічна сила… Царя звірів перетворив на домашню кицьку…

В лева нестерпно зсудомило зуби. Стиснулися на лапах пазурі. Кров у жилах обернулась на вогонь. Зараз він покаже, яка з нього домашня кицька. Зараз він здавить щелепи, голова мага лусне, мов качине яйце…

Та враз кров із вогню обернулася на лід. Пазурі сховалися в м’які подушечки. Зуби ніби затерпли. А щелепи ще більше розтягнулися, щоб не пошкодити зачіску приборкувача…

…Бо пригадав клітку, наївні очі маленького левенятка.

На мій вік вистачить

(з життя черв’яка)

Черв’як висунув голівку з яблука. Надворі парило.

"Мабуть, знову на дощ, – подумав черв’як. І міркував: – Коли нема дощу – краще. Можна більше з’їсти".

Під яблуньку сіли двоє. Він і Вона.

Вона сказала:

– Як гарно!

Він відповів:

– А скільки тієї краси понищено.

Черв’як оглянувся навколо. Йому подобалося усе: і яблуко, у якому він сидів, і дірка. Є де сидіти, є що їсти. Краса. А що ж понищено? Де?

Вона погодилася:

– Не без того. Людина живе, значить, мусить щось нищити.

Він гаряче доводив:

– Мусить. Але мусить і відтворювати, відновлювати. Природа не бездонна бочка.

Вона заспокоїла:

– На наш вік вистачить.

– На наш. А на вік нашого третього?

Черв’як здивовано оглянувся. Ніякого третього він не бачив. І знову подумав: розумніша вона, видно, за нього. Чого це панікувати? Ось для прикладу я. Маю яблуко. На мій вік його вистачить…

Раптом він з острахом втягнув голову в дірку. Рука того, що сидів під яблунькою, простяглася вгору. Яблуко тільки хруснуло.

– Червиве, – сказав він.

Лезо ножа розсікло яблуко навпіл. І черв’як упав у розпечену сонцем пилюку.

Лісова казка

(Для дорослих)

Одного сонячного ранку в лісовому господарстві отримали чергову колоду. Колода була незвичайна. На корі висічено якісь знаки. Збоку на шнурочку теліпалася сургучева печатка.

Начальник лісгоспу Ведмідь радісно заревів:

– О, нарешті надійшла вказівка з тресту.

Сіли. Читають.

"Негайно вишліть сто колод у трест і тисячу колод у главк. Нема на чому писати".

Ведмідь скликав загальні збори. Намітили рубежі. Взяли зобов’язання. Врізали. Відправили.

Незабаром лісова пошта доставила в контору лісгоспу десять колод.

– Розгорнута інструкція, – зауважив Ведмідь. – Як інвентаризувати ліс.

Провели інвентаризацію. Послали в трест звіт із п’ятдесяти колод. Другий примірник в об’єднання. Третій у міністерство.

З міністерства не забарилися вислати брошуру зі ста п’ятдесяти колод. Як оберігати ліс від паразитів.

З главку прислали буклет із п’ятдесяти колод: розтлумачували, як правильно розуміти брошуру з міністерства.

З тресту додали тридцять колод інструкції, як розшифрувати буклет із главку.

У лісгоспі не забарилися. Негайно ж склали на двохстах колодах звіт проте, як вони зрозуміли вказівки зверху й що думають чинити. Заодно відправили п’ять тисяч колод у трест, десять тисяч – у главк і двадцять тисяч – у міністерство. Як і вимагалось.

Незабаром у лісгосп прийшла брошура. На триста колод. У супроводі двохсотколодної пояснювальної записки з об’єднання і стоколодної інструкції з тресту.

У цих керівних матеріалах йшлося про те, як берегти ліс від буреломів.

З лісгоспу негайно ж повідомили всі три керівні установи, що вказівки отримали. Розробили й вислали звіт на п’ятдесяти колодах, яких заходів вжито для безпеки лісу.

У новій депеші, що надійшла зверху, хвалили лісове господарство за вчасне вжиття заходів по охороні лісу. І надіслали інструкцію з п’ятисот колод, як берегти ліс від пожежі.

Працівники лісгоспу, як і годиться, матеріал опрацювали. І доповіли в звіті на тисячі колод, що лісові не загрожують найстрашніші пожежі…

Якось у кабінеті Ведмедя пролунав телефонний дзвінок. Керуючий трестом почав дорікати за те, що річний звіт лісгосп надіслав на трухлявій палиці з ліщини.

А наступного дня лісова пошта доставила Ведмедеві наказ по тресту, написаний на виламаній із стільця ніжці. У ньому повідомлялося, що лісове господарство ліквідується.

– Нічого, – заспокоював Ведмідь своїх підлеглих. – Мобілізуємось, розкорчуємо пеньки та й візьмемося за землеробство.

А що буде далі

(Випадок на риболовлі)

Старий окунь, з багатьма рубцями від гачків на пащі, притаївся під стовбуром поваленої у воду верби. На стовбурі сиділи два рибалки. Один ногами вліво, другий ногами вправо. Майже біля самого носа окуня висів на гачку скоцюрблений черв’як.

"Нема дурних, – думав окунь. – Мене на це не візьмете. Ще трохи фосфору в моїй голові лишилось".

– Перевелася риба, – зауважив один рибалка.

– Не перевелася, а перевели, – поправив другий. – Забороненими методами ловлять, воду всякими нечистотами отруюють.

"Розумний чоловік, – констатував окунь. – Такому хочеться й черв’яка трохи посмикати, щоб серце порадувати".

– А ви читали в газеті, – вів другий рибалка, – що коли будемо так по-варварськи до річок ставитись, то через тридцять років прісної води на землі не вистачить?

Окунь затремтів од такої звістки.

– А що потім? – запитав перший.

– Потім? Потім поздихаємо, як руді миші. Хіба що з Марса воду доставлятимуть. Там, кажуть, багато каналів є.

– Ге-ех, – зітхнув важко перший рибалка. – Не буде рибки. З вудочкою не постоїш, душу не відведеш.

"Повідводило б ваші душі на той світ, – подумав окунь. – Живодери. Отак мою стару на той світ перевели. Правда, сама вона трохи винна. Полізла на якогось модного черв’яка..."

– Душу то душу, – зауважив другий рибалка. – А ви знаєте, що таке риба? Риба – це фосфор. А фосфор – це розум. Мозок людини працює на фосфорі, як машина на бензині. Не буде риби – не буде фосфору. Не буде фосфору – не буде розуму...

"Нічого собі перспектива", – подумав окунь.

– Уявляєте, що буде? – вів другий рибалка. – Вам здається, що ви найрозумніший чоловік, а ви найбільший йолоп.

– Що?! – обурився перший рибалка. – Що ви сказали?

– Те, що чули, – відповів спокійно другий.

– Значить, по-вашому, я дурень?

– Не по-моєму, а за теорією всі мають бути дурні.

– Тоді ви теж дурень!

– А я чого?..

Окунь з цікавістю стежив, що буде далі.

Рибалки вже так швидко й так гостро сікли язиками, що, здавалося, над водою гримлять громовиці.

– Тобі бракує фосфору, – тицяв перший під носа кулак другому.

– А в тебе його ніколи й не було, – брав за барки другий першого…

"Господи! Це тепер, – подумав окунь. – А що буде далі? Що буде, коли на землі води не стане? Ех, була не була. Треба людей виручати. Все одно скоро на той світ відправлятися. А так, може, хтось добрим словом колись згадає".

Він роззявив свою по-страдницькому зігнуту пащу. І відчайдушно кинувся на скоцюрбленого черв’яка. Поплавець смикнувся під воду.

– Тягни, телепню! – крикнув перший рибалка другому.

– Лови! – крикнув другий рибалка першому.

– О, диви, який красень, – сказав перший, підставляючи підсаку.

– На двох вистачить, – констатував другий.

Окунь глянув критичним оком на рибалок. На порожні пляшки, що валялися поряд. На розчервонілі спиті мармизи, червоні очі. І востаннє

майнуло в його свідомості: "Не вистачить. Таким і тонни фосфору не вистачить... Даремно я тільки на гачок кидався..."

Світ перевернувся

Земля швидше крутиться.

Колись день був – рік. Тепер – не встиг штани зодягнути, вже скидати треба. Буває, й зняти не встигаєш. Прийшов з третьої зміни. Йдеш на першу. Бо змінний твій не вклався у ритм. І його поклали. На капітальний.

А лікарі попереджали: "Час відпочинку – треба відпочивати. Щодня після роботи у парку. Щосуботи і щонеділі за містом. Щороку – на курорт".

Та він лікарів не слухався.

На курорт взагалі не їздив. Раз, правда, збирався. Треба було путівку у сердечний, а йому дали у гінекологічний. Поки знайшли ту, що треба, поки обміняли, обмінниця народила, а він пересмикуватися почав.

У суботи і в неділі також за місто не виїжджав.

Бо у суботи не міг без суботників. А в неділі – без недільників. Виглядало, ніби він спеціально цілий тиждень робоче місце і територію заводу засмічує, аби в суботу та неділю було що прибирати.

Щоденний відпочинок також не вмів організувати.

Вийде із заводу, стане біля бочки з пивом. Поки ту бочку підключать. Поки Феня кухлі вимиє. Поки монету розміняє. Пиво скисне. Бочку знову міняють. А він ще стоїть у черзі. І відчуває, що земля швидше крутиться.

І вже у нього народжується нетерплячка. Уже з’являється нахабство. І він, сам цього не бажаючи, каже:

– Що ти рухаєшся, як муха в окропі!

Феня – жінка культурна. Коли до неї звертаються, мусить відповісти:

– А ти не гавкай! Такий умний – стань на моє місце!..

На місце Фені він стати не може. Бо йому треба додому.

Прийшов додому – жінки нема. Також стоїть десь за чимсь.

З ким йому йти в парк? З сусідкою? Морально розкладатися? А він передовик. Майстер "золоті руки".

Дружинник. Книголюб. Член батьківського комітету. Донор.

І він сідає перед телевізором. Вмикає його.

А там знову "Очевидное и невероятное". Носа не відірвеш. Поки не почнеш ним клювати…

Земля швидше крутиться.

Особливо у другій половині місяця. Особливо під кінець року. Особливо у деяких місцях…

Емоції

Час такий. Шалений.

Все біжить. Все кричить. Все гуде. Все пищить.

Звідсіля склерози. Звідсіля неврози.

Берегти себе треба.

Встаєш уранці. Замість сказати дружині щось погане, скажи їй "серденько". Це тобі повернеться сторицею.

Підраховано. Якщо начальник хвалить підлеглого хоча б раз на тиждень, продуктивність праці того піднімається вдвічі.

Не хвалить тебе начальник – хвали його. Він також людина. Йому також здоров’я потрібне. Знаєш, скільки інфарктів ще в нього попереду!

А взагалі, здоров’я кожного в його руках.

Тримай себе. Не виплигуй із власної шкіри, коли тобі наступили на пальці. Пальців багато, а шкіра одна. Виплигнеш із неї – назад можеш не потрапити у свою. Не встигнеш. Хтось раніше у неї вскочить. А ти – в чужу. І вже почуваєшся, як у краденому кожусі. Які тут емоції? Ти чесна людина, а тобі кажуть "злодій". А крадія і брехуна, який нап’яв твою шкіру, поважають. Величають. Садять у президії. Дають йому премію. Які в тебе емоції?

З тими емоціями ти сідаєш за кермо автобуса. Там газону в. Там пригальмував. Тому гулю на лобі набило. Того у дверях затиснуло. Вже твої емоції передалися йому.

Виплигує він з автобуса, наплигує на даму. Вона йому:

– Бурбон!

Він їй:

– Клеопатра!

Добре, що історик зустрівся з істориком. А якби дипломат з дипломатом?

Уже емоції в міжнародному масштабі. Уже ми їм недодаємо нафти і газу, а вони нам – підтяжки. Уже в них паливна криза, а в нас спадають штани. Які тут емоції?

Або ще гірше: слюсар-сантехнік наплигує на електрика.

І обидва з інструментами в руках. Емоції на душі, емоції на голові. Уже лікарні забиті. Лікарі завантажені. Вже один лікар слухає тридцять хворих, а десять лікарів слухають тріо Мареничів. У машині "швидкої допомоги". А там у когось уже ні емоцій, ні духу. Тиша навкруги.

Стримувати себе треба.

Встаєш уранці – підійди до дзеркала. Посміхнися собі. Скажи: "Який я хороший". Навіть якщо ти на чорта схожий. Навіть якщо вчора перукар обскуб тобі півголови, одідрав піввуха, а жінка виклювала півпечінки. Посміхнися собі. Посміхнися жінці. Навіть сусідові посміхнися. А тоді йди. Йди між люди.

Автопортрет з натури

В коротких інтерв’ю

– Ти великий письменник?

– У літературі є метри, дециметри, сантиметри, міліметри. Я – міліметр. Але залізний. І вважаю, що краще бути залізним міліметром, ніж липовим метром.

– Славу любиш?

– Хто слави не любить, той не достойний її. Але славу, як і жінку, треба любити в міру своїх природних даних. Інакше вона піднесе гарбуза.

– Як працюєш?

– До полудня займаюся розумовою працею, пополудні – фізичною. На цілий день розуму не вистачає.

– Чи буває, що розчаровуєшся?

– Рідко. Я засвоїв залізне правило: "Для того, щоб не розчаровуватися, не треба перед тим дуже зачаровуватися!"

– Який маєш характер?

– Як віск. При обробці любить тепло.

– Як ставишся до природи?

– Як і всі, люблю її. І, як усі, гублю її.

– Стосунки із видавцями?

– Сатирик пише що хоче. А видавець видає що хоче. Бо у класовому суспільстві видавець – класовий ворог сатирика. А в безкласовому – класичний перестраховщик.

– Твої твори друкують без труднощів?

– Без труднощів, але з поправками.

– З ким у тебе бувають конфлікти із-за гумору?

– З дурнями.

– Твій творчий шлях?

– У мене не шлях, а стежка. Крута і слизька.

– Ти щасливий?

– Так. Бо живу за принципом французького прислів’я: "Коли нема того, що любиш, то люби, що маєш!"

– Ти досяг піка?

– Піка надії…

– Твоє кредо?

– Сміх заради життя, а не життя заради сміху.

Хунта діє

Їхній з нашим на найвищому рівні зустрічаються. Про атомне роззброєння говорять. А хунта міжнародної реакції свою чорну справу робить.

Взяти хоча б дорогу. Від пункту А до пункту Б. Ну як би від Ходачкова Великого до Ходачкова Малого. Коли дивишся на карту – магістраль. Коли котиш по цій "магістралі" – не можеш ні на що дивитися. Товче, як на муках.

Хто дорогу будував?

Читай наочну агітацію уздовж неї:

"Доженем і переженем розвинуті країни!"

"Не впевнений – не переганяй!"

"Прискорення – надійний ричаг економічного достатку!"

"Перевищення швидкості – причина аварій!"

Значить, будували дорогу наші.

А хто повиколупував ями на дорогах?

Правильно. Їхні. Агенти хунти. Щоб ми рідну наочну агітацію рідними очима не могли бачити. Щоб нами товкло, як на муках. Щоб ми машини ламали. Пальне перевитрачали. Нерви свої псували. Матюкалися десятиповерховими лайками: "Розпретудитвоюначальникадорогукрокодилакопито!" Тобто щоб ми морально розкладалися.

Спитаєте, причім тут хунта?

Читайте назви населених пунктів.

Шукаєш Оліїв – знаходиш "Постномасловку".

Шукаєш Барвінкове – знаходиш "Травомогильное".

Шукаєш Зимну Воду – знаходиш "Холодноводковку".

Ні, російською мовою треба. Бо навіть Федя з-під Броварів "не пойме" по-українськи. Не кажучи вже про Івана з-під Глевахи. Чи про

"Філіпа з Борщаговки". А латиною для кого? Для своїх. Для агентів хунти.

Он у Казахстані, на Кзилординщині, своє Чилі зробили. Воно Шієлі. Тобто Вишневе. А зробили "ЧИИЛИ".

Чия це робота? Правильно – Піночета…

Але дороги – це ще півбіди. Ви подивіться, що та хунта зробила з нашою землею? З нашою економікою? З нашими душами?

Щодня в газетах повідомлення, що "порівняно з минулим роком, ми стрибнули вище…"

Щодня "стрибаємо вище", а до висоти князівства Ліхтенштейн дострибнути не можемо. Хтось нас за ноги тримає?

Мій друг Ваня Молдаван каже: "А на біса нам той Ліхтенштейн? Щоб ми на таку козявку рівнялися? Там тої території як у зайця хвоста. За день дитячим велосипедом тридцять разів обгасати можна. Вони мусять угору пнутися. А в нас широт – "От Курил и до финской границы… Дійсно. Широт у нас – слава Богу. Так вузьколобо господарювати можна тільки на великих широтах. Методом дикого стада. Витовк на одному місці – переповз на інше. Баран не думає, що після нього зостанеться на землі. Він шукає, де більше урвати… У Ліхтенштейні давно вилетіли б у трубу…

Чому ми досі не вилетіли?

Яке там чудо. Труби такої великої нема. Щоб усе гамузом у неї пропхати.

Боротьба за цю трубу точиться не на життя, а на смерть. Агенти хунти постійно намагаються цю трубу розширити. Народ самовідданою

працею намагається її звузити. Для прикладу взяти хоча б мирноатомне бомбардування України.

Підсунули нам Чорнобильську. З розрахунком, що та бабахне, буде постійно чмихати і наш народ труїти.

А народ героїчною працею – блок у саркофаг. І тисячі тонн цементу на нього.

Підсунули нам Рівненську. З розрахунком, що та буде осуватися в печери.

А ми – тисячі тонн цементу під неї.

Цементу, слава Богу, у нас не бракує. Цементових заводів – також. Гірських хребтів – також. Людських хребтів – також. До речі, людські хребти у нас найдешевші у світі…

Тоді вони, щоб зламати хребет нашої історії, підсунули нам Чигиринську.

А ми їм громадянський ентузіазм.

Вони нам – Хмельницьку. Щоб та, як казкове чудовисько, випила Дністер. І ми задихнулися від спраги.

А ми їм – громадянську совість.

Тоді вони, щоб остаточно нас добити, – Південноукраїнську, Кримську, Запорізьку та іже з ними.

А ми їм – громадянський пафос. Пафосу у нас, слава Богу, зараз не бракує. Демократія. Гласність. Та й усіх підряд не беруть. Лише

зачинщиків. І довго не тримають. У камерах повітря зараз чистіше, ніж на свободі. І в Сибір не засилають… Та й порівняно з Україною – там курорт.

Але народи наші здатні не лише на героїзм. Народи наші здатні на самопожертву.

Агенти хунти обібрали наших дітей, знищили природу, опустошили державну казну, поруйнували пам’ятники культури. І думали, що нам уже хандрець. А народи наші щедро трусонули гаманцями і вдарили по хунті фондами. Створили фонд захисту дітей, фонд захисту природи, фонд культури… І так далі. І тому подібне. Ще й на боротьбу за мир зосталося. Бо ми не можемо дозволити, щоб миролюбивий народ Гвінеї-Бісау ходив без штанів. Щоб дочки островів зеленого Мису не мали за що придбати дрантьового ліфчика.

Питається, де взялася у нас ця проклята хунта? При нашому "народному ладові"? При таких "світлих ідеалах"? При таких надійних органах?

"Внєдрілісь", як каже Вітя Царапкін. В науку – неуки. У Ради – безпорадні. Скрізь позалазили вчорашні компартійні архарівці. Бо дармоїдам всюди в нас дорога і пошана всюди дуракам. І вони розплодилися. Як одноклітинні. Дармоїд плодив дармоїда. Неук – неука. Пристосуванець – пристосуванця. Утробно-шкурницька генетика. Дурний начальник шукав собі ще дурнішого заступника. Вчений-неук – ще тупішого учня. З позицій державної безпеки.

Тепер перебудовуємося. На всіх рівнях. В усіх галузях. В усіх прошарках. Будуємо нову державу. Хто на ділі. Хто на словах. Хто на папері…

А хунта… діє.

"З думою про народ…"

Люди! До чого ми докотилися? За кожним словом: "бюрократія", "партократія", "апаратчики".

Будьмо добрими. Будьмо гуманними. Будьмо милосердними. Та й будьмо ж розумними. Якщо є апарат, то мусять бути й апаратчики. Якщо є всякі бюро – мусить бути бюрократія. А якщо є партія – мусить бути й партократія.

Та й уявімо себе на місці отого апаратчика.

Ми живемо. Їмо, п’ємо. Часом співаємо. Часом галасуємо. А він труситься. З думою про народ. Про нас тобто. Щоб ми правильно жили. Правильно їли. Правильно пили. Правильно співали, правильно дихали. І не галасували. А працювали. З ентузіазмом. З потроєною енергією. З думою про світле майбутнє.

Є серед нас несвідомі. Є невдячні. Ходять. Плещуть. Мовляв, у першу чергу про себе подбали. Собі зарплату підняли.

Не про себе! З думою про народ працівники апарату підняли собі зарплату! Аби було більше над чим труситися. Бо деякі вже починали пасувати. Висловлювали невдоволення: "На фіга мені це! Ти в народі душі не чаїш, над його долею трусишся, а він тобі копійки жаліє…"

Є серед нас явні вороги народу. Хоча б Ізя Чачкес. Великий реформатор. Каже: "В нас була тільки одна партія тому, що більше ми неспроможні були прогодувати…"

Це ми неспроможні прогодувати? Ми, які годуємо півсвіту недорозвинених там і – півкраїни недорозвинених тут? Тих, які "перебудувалися". Хоч один з них взявся за лопату чи став до верстата? Хоч один з них сів за трактор? Хоч одна вхопилася за коров’ячу дійку? А

моню сьомає. І не дай, Боже, з причорнобильської зони. Щоб, не дай, Боже, не вкоротило віку. Бо відповідальний спеціаліст мусить відповідально ставитися до свого здоров’я. Щоб мати силу відповідально відповідати на відповідні папери…

Не прогодуємо… А хто ж іще прогодує, як не ми?

Будьмо добрими. І терпеливими. Будьмо справедливими.

Спеціальні цехи виробляли спеціальну ковбасу для спеціальних людей. Тобто для керівних. Тепер нема спеціальних цехів. Є цехи "лікувального харчування". Бо "спеціальні люди" поголовно хворі. Бо, тяжко думаючи про народ, вони додумуються до того, що ледве волочать ноги. Тож персональні машини – також не розкіш. Квартири "поліпшеного планування" – також не розкіш. Більше – клопіт. Троє людей і один кобель на території ста п’ятдесяти квадратів. Спробуйте такою мінімальною живою силою утримати такий плацдарм. Це ж треба поподвигати килими. Попотягати меблі. І треба їх ще й дістати. І треба на них гроші. Кобель зарплату не отримує. І треба, щоб ці меблі і ці килими були звідти. Чортзна-звідки. З Ямайки або Ямагути. З берегів Нілу або з берегів Брахмапутри. Щоб керівництво місцевої меблевої фабрики не могло звинуватити в "местничестве". Щоб кобель одного керівника, забігши в гості до кобеля іншого керівника, не піднімав зневажливо задню ногу біля ніжки серванта місцевої фабрики. Тим самим принижуючи авторитет вітчизняної промисловості…

Чи може думаючий про народ керівник звалити все це на голову простого трудівника? Замухришканого інтелігента? Ніколи! Совість не дозволить!

Отож не святотатствуймо. Мовляв, коли їм так важко, чого трусяться за свої посади? Чого так тримаються за владу? Тільки пролунав клич: "Вся влада – Радам!" – усі рвонули в Ради… Самоповисувалися…

Не самоповисувалися. Народоповисувалися. І це треба врахувати й оцінити. Що добровільно взяли цей важкий хрест на свої спини. З думою про народ. Про його світле майбутнє… Скромно задовольняючись темнуватим сучасним…

Час розплати настав

Партійному босу від босого партійця

Сопартійнику і соідейнику! Час розплати настав! Буду тебе розкуркулювати. Скидай чоботи!

Нічого-нічого. Тобі ще принесуть. З підсобки універмагу. Або з того відділу, що "на трави". Ви всі – одного поля ягоди. Пропасти одне одному не дасте. А я босий до комунізму не дочалапкаю.

Вже до комунізму не треба?

Отак завжди. Тільки настроїшся, тільки звикнеш, тільки наберешся ентузіазму – вже не треба. Вже курс міняється.

Давай до теми. Ти весь час: "Партійне майно, партійне майно". Де ви цього майна набрали? Карл Маркс заповів? Чи Фрідріх Енгельс? А може, Клара Цеткін? Один відписав свій санаторій у Єсентуках. Другий – дачу під Києвом. А третя – спецгосподарство. З елітними свинями. Для елітного "сословія" – елітний кендюх. А народові – лапшу. На вуха.

І чому те "майно" тільки для вас? Босів і босиків? Я ж також партієць. Комуніст. Ветеран. Всі закутки мною витирали.

Правильно казав дід Матвій. Ще в часи воєнні: "Вернулися погончики, і вернуться баронч

"Барончики" не страшні. Ті, колишні. Родовиті. Які мали своє майно і свою честь. Страшні "барончики" сучасні. Такі, як ти. Партійно спечені. Ті, що вилупилися з пролетарського яйця. Оті безрідні і безчесні. Покабінетні приблуди і словоблуди.

Зараз ви стишіли. Зачаїлися. Як каже Вітя Царапкін: "Зараз підпільно обком діє". Жар загрібає руками Рад, а решту загрібає своїми руками…

От дивак! Сидить по вуха в багні і репетує: "Не лей грязь на партию!"

Де вже гіршої грязі візьмеш, ніж та, яку сотворив ти?

Та й моя грязь – цілюща. А ота, в якій сидиш ти, небезпечна смертельно. Для народу.

Кажеш, що мене настроїли. Письменники.

Ну, звісно, я – не людина. Я – балалайка. І мене можна тільки настроювати. І на мені тільки можна грати.

Мовляв, письменники йшли попереду, "щасливу дійсність" оспівували, премії за це отримували. А тепер "зіскочили на обочину" і тицяють у партчиновників: "Вони вели, вони довели".

Я також усе життя йшов попереду. Бо я робітник. Гегемон, по-твоєму. Але віжками правив ти. І батогом підцвьохкував. Виходить, не ти мене гнав до прірви, а я тебе вів.

Я також "співав". Носив лозунги. Які ти писав: "Партія – ум, честь і совість нашої епохи!" Спробував би не понести. Або прокоментувати. Як ось Ваня Молдаван. Спочатку шепнув: "Яка совість, така й епоха". А тоді голосно:

– Якби я написав про себе лозунг: "Ваня Молдаван – ум, честь і совість нашої епохи!" І носив по місту. Що люди сказали б? Дурак! Нескромний!..

І понесли Ваню. В дурдом. Місяць "доводили" йому, що "в уме партии может сомневаться только безумный".

Я також отримував премії. Правда, такі, в конвертах. Як жартував Ізя Чачкес, "конвертованою валютою". По десять-двадцять карбованців. Отримував завдяки своїм мозолям. А наш партбожок завжди підкреслював, що я їх отримую "завдяки турботі партії".

Звісно, що й письменники так отримували. "Завдяки турботі партії". Солженіцин Нобелівську отримав – завдяки "турботі партії".

У нас кожній людині, яка прожила сімдесят років під "мудрим керівництвом партії" чесно, треба було присвоювати звання Героя Радянського Союзу…

Проклинаєш тих, що вийшли з ваших "лав". Мовляв, учора клялися партії у вірності, а сьогодні…

Коли мій друг Вітя Царапкін розлучався з дружиною, суддя йому дорікнула:

– Що ж ви, товаришу Царапкін, писали дружині в листах, що будете з нею до смерті…

– Вибачте, – перебив Вітя. – Вибачте! Смерть уже наступила. Вона повіялася…

Так що, керівний сопартійнику, поглянь на себе у дзеркало. І подумай. Чи варто на нього "пенять". Коли у тебе самого личко чиновної повії.

А те, щоб кожен "уходящий" віддавав партії усе, що завдяки їй придбав, правильно. Я завдяки партії також надбав чимало: стенокардію, анемію, виразку шлунка, запалення жовчного міхура, два інфаркти. І професійну хворобу рядового комуніста – грижу. Килу тобто. Бо сімдесят років тягнув на своїй спині будівництво комунізму. А тепер двигаю перебудову… І я готов усе це тобі повернути… У тебе є? Нема в тебе грижі. Не навіюй собі. Професійна хвороба керівного комуніста – геморой.

Я не перекинувся в іншу віру. Я у цій вірі був. Усе життя. Таємно Богу молився. Таємно дітей хрестив. І явно кричав: "Слава КПРС!" Словом, і Богу свічка, і чорту кочерга. Одного вимагала природа, другого – партія.

Ні, ні! Ніхто мене не силував. У нас все "добровільно".

Мій батько "добровільно" до колгоспу вступив. Після того як переламали йому двоє ребер. А я "добровільно" – у твою партію. Після того як начальник цеху підійшов утринадцяте:

– Твою мать! Я з тебе не злізу. Поки не напишеш заяву. Партії робітників нада… Рознарядка прийшла. Поняв?

Отже, я був партії "нада". А не вона мені.

Тепер про віру твою. Закоренілого марксиста. "Вірного ленінця".

Послухай, що з цього приводу каже теща Вані Молдавана:

– Щось ті партійні вожді зараз стали дуже богомільні. То ламали церкви, паплюжили священиків, гонили віруючих. А тепер партійний чиновник до церковного чина: "Ваше преосвященство! Владико". Мабуть, правду кажуть, що перед смертю кожну людину до Бога тягне. Гріхопрощення шукає…

Смертю тут не пахне. Тут пахне черговою авантюрою. Обібрали народ до нитки. Голодний, як церковна миша. Тож нехай молиться Богу. І постить. Все ніби так задумано Господом-Богом, а не комуністичною партією. Великий перебудовчий піст.

Десятки років ти, соідейнику, воював з "шарлатанами". А виявилося, що сам шарлатан. Тепер шукаєш екстрасенсів, ясновидців. Щоб народ усипляли. Горобців йому на небі показували. Аби він тільки не бачив "земного щастя". Яке ти сотворив. Аби тільки на тебе не тицяли…

Тепер, сопартійнику, про партію. У якій ми "состоим". Так звану Комуністичну партію України.

Нема такої партії!

ЦК – є. Обкоми – є. Райкоми – є. Вивіски є. А партії такої нема. Усе це фікція. Самодіяльність. Для самовтіхи. Для самозадоволення. Мовляв, і ми, Фесько, люди.

Партхулю?

Поглянь у свій партквиток. Там написано чітко: "Член КПСС". Це вище. А нижче: "Член КПРС". Отож той самий пан, тільки в іншому кожусі. Отож та сама Ряба, тільки по-іншому мукає. Отож та ж сама "єдіная і нєдєлімая". А ми її члени. Ніби суверенні за формою, та підцентральні за змістом. Словом – раби.

А вождь тієї партії, що писав з приводу раба?

"Раб, що не розуміє свого рабського життя, – просто раб… Раб, у якого слина котиться, коли він вихваляє своє рабське життя, є холуй, хам".

Я таким бути не хочу. Отож як співається у пісні: "Аріведерчі, Рома, ґуд бай, ґуд бай, мій Рим..."

До речі, Римська імперія також трималася на "холуях і хамах..."

Платформа

Промова, яку я збирався виголосити,

коли мене висунули кандидатом у великі депутати

Друзі мої!

Спасибі вам за те, що мене висунули! Значить, ви повірили, що я ще не зовсім "пропаща сила".

Недруги мої!

Спасибі вам за те, що хочете мене "засунути"! Тим самим ви доводите, що сили, які засувають, ще не околіли. Але, кажуть, один битий вартий двох небитих. Виходячи з цього, ви також робите корисну справу. Правда, діючи за цими принципами, задля "суспільного прогресу" можна перебити усе суспільство.

Звісно, вам до цього не звикати. У вас своя суспільна граматика.

Начальники – голосні.

Клерки – приголосні.

Підлеглі – шиплячі.

Алкоголіки – йотовані.

Усі решта – під’язичні.

Що поза межами цієї граматики – те поза правилами…

Коли мене висунули кандидатом у депутати, я засумнівався: гуморист – член парламенту?

Ваня Молдаван заспокоїв:

– Краще, коли гуморист виконує функції члена парламенту, ніж член парламенту – функції гумориста. Хоч між гумористами і членами парламенту є велика різниця. Гумористи говорять жартома, а сприймати треба всерйоз. Члени парламенту говорять всерйоз, а сприймати треба як жарти.

Як кожен кандидат, я маю свою платформу.

В галузі економіки

1. Вивільнити з-під союзного підпорядкування українську курку. Бо вже й півні обурюються: для того, щоб виконати свій шлюбний обов’язок, вони повинні чекати дозволу з Москви.

2. Впровадити систему безконтактною мужицького трикутника: мужик від землі, мужик від верстата, мужик від науки. Тоді не буде замкнутого кола. З тисячами великих панів у центрі і мільйонами маленьких підпанків на місцях.

В галузі політики

1. Я категорично проти багатопартійності. Сімдесят років ми мали тільки одну партію і… стільки придуркуватих вождів. А, не дай, Боже,

якби в нас було сімдесят партій! Або хоч сім... Вже, мабуть, і народу не зосталося б...

2. Фінішем злочинців гітлеризму став Нюрнберзький процес. Фінішем злочинців комунізму – процес перебудови. Чи не за "суворі" відбуваються у світі процеси?

3. Я – за інтернаціоналізм. Справжній. Без старшого і молодшого. Без великого і малого. Без "визволителя" і "ощасливленого". Одне слово, я за міру. Бо якщо "визволений" надмірно ощасливлений "визволителем", то це вже несправедливо стосовно самого "визволителя".

В галузі оборони

Враховуючи те, що у нас все частіше вибухають "міни сповільненої дії", хтозна-ким і коли закладені, вважаю, що на базі органів державної безпеки треба створити школу мінерів.

В галузі права

З’ясувати, чи притягаються до відповідальності безвідповідальні? І чому воно "право", коли гроші "ліві"?

В галузі екології

І надалі боротися за чистоту нашого повітря. Бо воно насправді життєдайне. Наша медицина лікує нас, в основному, повітрям. І ми живемо. Ще. Наша торгівля торгує, в основному, повітрям. І вона живе. Наша бюрократія, в основному, пускає повітряні бульки. І вона розкошує.

Спагетті

Промова, яку я збирався виголосити в Італійському парламенті

Сеньйори!

Я – за роззброєння. Загальне. За контакти. Між народами. За торгівлю. Між різними системами. Якщо одверто, то я не проти, щоб ми свій газ і свою нафту міняли на вашу жуйку. Але я категорично проти ваших макаронів. Отих, як батоги. Спагетті.

Борони, Боже! Не подумайте, що маю намір принизити вашу національну кухню. Просто, як ви знаєте, у нас зараз перебудова. Час напружений. А спагетті ваші розмагнічують. Здійснюють, так би мовити, економічну диверсію.

Для прикладу. Мій друг Ваня Молдаван постановив собі: попрацювати на перебудову…

Вибачте, це ви на поміщиків і капіталістів працюєте. Все життя. А ми все життя – на революцію, на індустріалізацію, на колективізацію, на п’ятирічку, на соціалізм, на комунізм… Тепер на перебудову.

Так ото вирішив Ваня прискоритися. Дати дві норми. І перевиконати. В скорочені строки.

Набрався трудовою ентузіазму. А тут жінка йому під ніс – ваші спагетті. Що явно придумані для ваших безробітних. Які мають море часу. І можуть дві макаронини жувати й цілий день.

Для нас же краще підходять "ріжки". Або вермішель. Щоб можна було ковтати не жуючи. Тому я за "ріжки". І за вермішель. І вдома, і в громадському харчуванні.

Що таке громадське харчування?

Це коли я плачу, а харчується вся кулінарсько-кухарська громада…

Тож для нас основне – час. Перебудуватися. Поки не зупинили.

Ми знаємо, що ваші мільйонери за нашу перебудову. Але наші проти. Тому підряд аренда.

Мій друг Вітя Царапкін каже: "Найкраще, якби ми здалися в аренду повністю. Японії. На п’ятирічку".

Дві вигоди. Вони нас підтягують. Ми їх відтягуємо.

Уявляєте, на якому місці опинилися б япошки за п’ять років? Нижче недорозвинених.

До вас в аренду не можна. У вас мафія. Не дай, Боже, з’єднаються дві мафії. Ваша сицилійська і наша кремлівська..

Сеньйори!

Ви ніколи не підраховували, на скільки вистачило б вашого, вибачте, Апенінського чобота, тобто вашої Італії, якби ви всі тільки крали?

А в нас, слава Богу, ще є і є. А навіть якщо вже розкрадемо усе, якщо, опираючись на наш технічний прогрес і на нашу передову науку, перетворимо землю на пустелю, то й тоді не пропадемо. Будемо розводити верблюдів. Буде м’ясо. І шубат. Верблюже молоко. Продукт незвичайної біологічної цінності. Особливо для головного мозку.

Це наші внутрішні резерви. Це нез’ясований феномен живучості і стійкості нашого народу.

А ваша сміхотворна Антанта хотіла нас в отакусінький період задушити.

Наша рідна Антанта душила нас сімдесят років. І все це лише як сон. Як марево. Прокинулися – нема нічого. І нікого. Вже ніби й ніхто не душив. Вже всі як янголи. Один одному посміхаємося. Один одному відвішуємо компліменти. І всі разом киваємо туди, позад себе. Мовляв, біда спільна. У застійні роки рвонули так безоглядно вперед, що тепер не знаємо, де зад. Мали при уряді дубів, тому й стільки липи.

Також феномен. Суто наш. Соцреалістичний.

Сеньйори!

Ви ніколи не задумувалися над тим, доки вам вірили б, якби ви всі постійно брехали? Один одному. Самі собі. Всі разом – комусь.

А нам ще вірять. І ми віримо. Один одному. Самі собі. І тим, що видають постанови. Хоч за кількістю постанов ми на першому місці у світі. А за їх виконанням – на останньому.

Це також феномен. Суто наш. Національний.

Сеньйори!

Як сказав колись один розумний чоловік, ми не можемо ждати милості від природи за те, що ми їй заподіяли. А бюрократія не може ждати милості від народу. За те, що вона заподіяла йому. Отож національне свято французів "Взяття Бастилії" – не останнє свято на нашому континенті. Буде і на нашій вулиці свято. Тільки, будь ласка, сеньйори, не надсилайте нам свої макарони!

Сингапурці

Промова, яку я збирався виголосити у 1988 році на сингапурському базарі

Вельмишановні сингапурки і сингапурці! Господарі і гості!

Патріоти і провокатори!

Перш за все чого я тут?

Не тому, що, як пише поет Федіан Кланя:

До такого довів стану нас партійний самодур,

Що по масло і сметану я літаю в Сингапур.

Як бачите по мені, закордонного масла і сметани я не їм.

Лозунг нашого часу гласить: "Всі дороги до комунізму ведуть через капіталістичні базари!" Отож назад – та ж сама дорога. Словом, шукаємо. Як вийти... Що кажете? Маємо не той "Капітал"? Карл Маркс тут ні при чому. Він пожартував. А ми сприйняли всерйоз. З вами теж могло статися. Хто не живе, той не помиляється. Ми ж, в основному, помилялися. То й не було коли жити.

Чому мене потягло на промови?

Зараз на промови тягне всіх. Всі себе відчули державними діячами.

Що таке в Україні державний діяч?

На це запитання найкраще відповів дід Матвій. Він сказав:

"Це як у нашому селі завклубом. Клубу нема, а діяч є. І гроші отримує, і в дамках ходить..."

Отож на кожного нормального працюючого зараз по десять діячів. Сім – правих, два – лівих. І по одній деструктивній силі.

Праві вважають, що вони все життя праві. Як у тому анекдоті: "Партия – наш рулевой!" "Машину" вже давно розтрясло на бездоріжжі. Вже нема ні "мотора", ні "колеса". А "рулевой" все рулює. Словом, праві тримаються. За те, що завоювали. Для себе. За кабінети. За посади. За блага.

Як пише відомий поет Федіан Кланя:

Щоб втриматись при владі Рад,

Стає на роги апарат!

Один апаратчик поетові зауважив:

– Ви всі вважаєте, що ми нечестиві. Але хто і коли бачив у нас роги?

Поет достойно відповів:

– Ви всі вважаєте, що ви святі. Але хто і коли бачив у вас крила?..

Ліві вважають, що кабінети треба провітрювати. Крісла міняти. Віддати шану потоптаним правими предкам. І подумати про нащадків.

Деструктивні сили служать правим. Провокують лівих. І тренують біцепси. На випадки незвичайної ситуації.

Праві називають лівих "екстремістами", "націоналістами". Звинувачують, що ті хочуть розвалити наш "общий дом". І лякають їх десантними військами. Бо справжня демократія завжди тримається на гуманних принципах і на десантних військах.

Ліві кричать: "Ганьба!" І полохають правих національними прапорами.

Словом, стіна на стіну.

Мій біологічний ритм також вимагав політичної активності. І я включився. У передвиборну війну. Кинувся рятувати свідомість села. Але… вилетів у трубу. Газову. Мій суперник виїхав на платформі з газовими трубами.

Взагалі, більшість отих передвиборних платформ нагадували платформи звичайного поїзда. Зчеплені однією сув’яззю. Котяться по одних рейках. І тягне їх один локомотив. І все у тупик. Або – під укіс. Бо так спрямована дорога.

І я з жахом подумав: "А що, коли більшість депутатів в’їдуть у парламент на отаких платформах з дутим газом? Не дай, Боже, сірничка або іскринки! Як рвоне! То всі у трубу вилетимо. І праві, і ліві, і деструктивні сили".

Тому я боровся. Словом правди. Але народ так вихворів від гіркої правди, що захотів солодкої брехні. Та й сили противника були явно переважаючі. У мене група підтримки – кілька політичних неофітів. У моїх супротивників – "группа захвата власти", розвідка, контррозвідка, диверсійні групи. І тили. Надійні. З солідними базами, оперативними службами, бойовим забезпеченням. Словом, нижніми кінцівками він опирався на голови своїх вірнопідданих осавулів на низах, а головою своєю впирався в ноги верховенствуючих над ним божків у столиці. І його всіма силами тримали. Щоб він не випав з отого бюрократичною хребта. Щоб не паралізувало весь бюрократичний організм.

Але я боровся. Доводив, що я не "екстреміст". Не "деструктивна сила". Що я не буду "різати жидів" і "виганяти москалів". Що я не з тих, які у свій час кричали: "Геть кацапів з українських тюрем! Українські

тюрми тільки для українців!" Я за те, щоб в українських тюрмах сиділи і росіянин академік Александров, і українець колишній міністр Романенко, і кат України єврей Каганович.

Що письменники не винні в тому, що нема мила, порошку, цукру та олії. Бо скільки я на своє худе лице того мила можу вимилити?

Що у мене у швейцарському банку нема ні шеляга. Бо наші гроші можна вкладати тільки в консервні банки.

Що я ніколи не мав дванадцять жінок. Законних. А лише дві. А незаконні законом не заборонені. І їх ніхто не реєструє. Ні у мене, ні у мого суперника. Та й я, зі своєю неповторною красою, можу служити для жінок не предметом кохання, а предметом помсти. Своїм чоловікам.

Мене допитували, скільки я заробляю?

Я делікатно зауважував, що розумна людина не рахує свої гроші…

Вимагали сказати, скільки я перераховую у фонд миру.

Я пояснював, що на танка чи на ракету для малорозвинених країн не витягну. Тому волію перераховувати у фонд милосердя. З цільовим призначенням. На розвиток психлікарень. Щоб в Україні було менше дурнів…

Остаточно вибило мене з боротьби те, що в країні у цей час вибрали президента. Я зрозумів, що сам президентом вже не стану. А президенту, якого обрали, надано право розганяти будь-який парламент будь-якої республіки. Отже, якщо мене і оберуть, то обов’язково "розженуть". Бо таким як треба я ніколи не буду. А таких, як я є, ніколи нікому не треба. Ні генералісимусам, ні генеральним секретарям, ні президентам…

Отож, милі мої сингапурки!

І шановні сингапурці!

Якщо у вас будуть якісь вибори, не висувайте мене ніяким кандидатом в ніякі депутати. Бо якщо у нашій "найгуманнішій і найсправедливішій" країні до влади йдуть по кістках, то чого можна чекати у вашому Сінгапурі?

Думайте і... визначайтеся

Промова, яку я збирався виголосити на роковини парламенту України

До уваги, товариші! До уваги!

Шановні і нешановні парламентарії!

Крайньо ліві і крайньо праві! Доцентристи і відцентристи! Борці і приборкувачі!

Надто емоційні демократи! Остаточно закостенілі апаратники! Абсолютно байдужі дрімотники! І впевнена у своїх силах парламентська гвардія "несокрушимой и легендарной"!

Де труби? Ті, які ви обіцяли, пробиваючись до парламенту? Де газ?

Всі ви говорите про неньку Україну.

І ті, які вчора за неї сиділи. І ті, які вчора за неї садили. Гарно промовляєте. Одні так, що обиватель холоне від страху. "Не дай, Боже, зрушать з належаного болота". Другі – так, що страх пронизує люд чесний і праведний. "Не дай, Боже, знову повернуть "к стенке".

Отож "неньку" ви бачите по-різному.

Одні – повновладною, багатою, щасливою господинею у своїй хаті.

Інші – забутою дітьми-перевертнями, замученою злиднями і самотністю сільською матір’ю. Яка акуратно возить синові-міщуку усе, що випорпає на своєму городі. І якої син-черств’як далі кухні не впускає.

З оцієї високої трибуни ви часто нагадуєте один одному: "Що скаже народ?"

Він каже: "Їй-бо, комедія. На перший погляд. А на другий – трагедія".

Невже дійсно істину глаголить істина, що народ має таких вождів, яких заслуговує?

Першообраний вождик присягався народові у вірності. А тоді подріботів у червонозоряну. На виклик господаря.

І треба тішитися. Що "там" не можуть без нашого. Що не порушують вікові традиції. Що управляли Україною завжди українці. Катерина Друга мала свого Розумовського. Горбачов – свого Івашку. Тільки ось Мазепа не захотів служити Петрові. Тому й став "зрадником українського народу".

До речі, Ваня Молдаван каже, що у нас більше зрадників, ніж самого народу.

Хто з ними тільки не боровся. І російські царі. І польські королі, і кайзерівці, і хортисти. І пілсудчики, і антонесківці. Гітлерівці, сталінці і "вірні ленінці". Словом, усі, хто ніс "щастя й волю" українському народові.

А вони живуть.

Візьмімо оцю аудиторію. Що поділилася на розумну меншість і компартійну більшість.

Знов лунають "вражеские голоса". За синьо-жовтий прапор. За тризуб. За самостійну Україну.

Істинний "захисник" українського народу, що має по три великі звізди на погонах і навіть щонайменшої в голові, застерігає:

– Товарищи! Из-под этих знамен стреляли в нашу неньку Украину и в нашу советскую власть!..

Ізя Чачкес дивиться в екран телевізора і дискутує з генералом:

– Не розумію. У чию "неньку" стріляли? І в яку "советскую власть?" Коли у ту, яку ми зараз перебудовуємо, то її треба було розстріляти ще у зародкові. Це по-перше. А по-друге, господін генерал, на вас – погони. Так оці погони під час революції "советская власть" вирізала з раменами. З-під цих погонів у "советскую власть" стріляли: Денікін, Юденич, Колчак, Врангель, і прочая, і прочая. Та й упровадили погони не князі наші славні, а "свергнутая революцией" династія Романових. І відновив ці погони не "вождь мирового пролетариата" Ленін, а сатрап Сталін. То чому ж ви під цими погонами ходите? Ще й груди гордо випинаєте... І хто ж ви тоді?

Вірний ленінець? Твердий сталінець? Чи ревний служитель "единой и неделимой?"

До уваги, товариші! До уваги!

Це був, так би мовити, ліричний відступ.

Давайте до діла. Давайте повернемося до вождика. Ну, звісно, другообраного. Отим засекреченим блоком "стронцій – 239". Який одностайно ’’затаврував" втечу у Москву першообраного. І одностайно обрав його партійно-вірнопідданого. Вийшло як у тій магії. Та половина нашого преподобного златоуста, що від пояса донизу, – радянська, повністю незалежна і суверенна. А та половина, що від пояса догори, – партійна. Підлегла Москві. І своєму партійному босові. Отож наша рідна ненька Україна знову буде гола, боса і… с у в е р е н н а. Як ота нижня половина глави нашого парламенту.

Предостойні і недостойні парламентарії!

На ваших вельми поважних засіданнях часто лунають незрозумілі вирази. Для прикладу: "Трудящі".

За "вимогою трудящих" "крымские парни" в парламенті "автономізували" Крим.

За "вимогою трудящих" парламентські генерали рвуться в бій проти населення Західної України.

За "вимогою трудящих" парламентський батюшка таврує греко-католиків…

Хто ж вони ці всесильні і всюдисущі "трудящі"?

Чи не нащадки тих "трудящих", за "вимогою" яких розстрілювали, мордували, вішали, живцем хоронили? Цілі народи вивозили до Сибіру? Цілі народи розпинали на п’ятикутній звізді. На "прохання" цих "трудящих" палили бібліотеки, підривали церкви, вішали священиків. Впроваджували найганебніші податки. Найдикіші закони.

Найдурніші ритуали. Обдирали до нитки. Щоб забезпечити стопроцентну пролетаризацію суспільства. Щоб об’єднаних під гаслом "Пролетарі всіх країн, єднайтеся!" було найбільше наших.

Якщо ці "трудящі", що сьогодні, потомки тих "трудящих", що вчора, то хто ж тоді ви, преподобні парламентарії? Ті, що так охоче "відгукується" на ці "вимоги" і "прохання"? Статисти у політичній парламентській комі-трагедії? Чи її режисери?

До речі, дід Матвій, дивлячись ваші парламентські ігри, зауважив:

– Декорацію про суверенітет України вже прийняли. А ось до спільного концертусу не дійшли… Генерали хочуть генеральської конституції, партійці – партійної, демократи – демократичної, а паперу так багато нема…

Державні мужі і державні жони!

На ваших повсякденних засіданнях часто фігурує слово "центр". Дуже воно людей насторожує. Теща Вані Молдавана каже:

– Скидається, що більшість там не члени парламенту України, а агенти центру.

А Вітя Царапкін сказав, що один депутат нагадує йому вовка. Який пробрався в овечу кошару. І репетує про демократію. Що він тут "національна меншість". Що ніхто не має права "ущемляти" його громадянські права.

Це й спонукало чесного і чистого росіянина Вітю Царапкіна написати оте звернення:

"Граждане волки!

Украина – не "овеча кошара", а народ Украины – не стадо безвольных баранов. Если вы будете так часто скалить зубы и брать за горло, может произойти "ущемление" не только ваших волчьих прав, но и ваших волчьих хвостов!

За триста лет этого мог не понять или самый претупейший дурак, или отпетый черноротый шовинист.

Подумайте! И определитесь!.."

До уваги, товариші! До уваги!

Народ ніяк не може зрозуміти вашої перебудови. Новий уряд, – зі старих членів. Які обіцяють "плаваючі" структури. Перехідні.

У нас всі структури плаваючі. А всі члени уряду – перехідні. Із кабінету в кабінет. Поки можуть ходити. Поки їх, вибачте, під музику Баха з тих кабінетів...

То керували вертикально. Тепер будуть керувати горизонтально. Лежачи, чи що? А народ все одно, вибачте, раком. На буряках. У забої. Біля мартена. Біля верстата. Класична поза ударника комуністичної праці. Щоб не засліплювали "сяючі горизонти".

Дивитися вперед – нема потреби. Є "керівна сила". І вона в парламенті ще у переважаючій більшості. І вона ще покаже "кузькину мать". Усім лівим. Усім неформалам. Усім партіям. Які не розуміють, що багатопартійність у нас можлива тільки під керівництвом партії комуністів. Навіть якщо вона називається соціалістичною партією.

Теща Вані Молдавана каже:

– Як вони збираються керувати державою, коли за рік у парламенті не навчилися навіть, як правильно натискати кнопки?

А як керували досі?

До речі, це дуже просто. Ведеш народ в один бік. Він тебе зупиняє. Підказує, що не туди. Повертаєшся – ведеш у протилежний. Основне – вести. А народ завжди підкаже. У нас народ мудрий. І талановитий. Бо його завжди тримають у формі. Не дають розслабитися. Розмагнітитися. Увесь в напрузі. Увесь в думках. Увесь в пошуках. Що з'їсти? Що запалити? Чим помитися? У що взутися? Кмітливий наш народ. І терпеливий. І добрий.

Він і лається добродушно. Як ось дід Матвій:

– І чого та партєйная радянська влада так не дає себе полюбити?..

Добрий у нас народ. Весь час до любові тягнеться…

"Какось нє такось…"

Одній зоологічно вченій мадам, яка категорично заявила,

що українська мова для науки не годиться.

Браво, мадам!

Невизнані світила наукових закутків схиляють перед вами свої науково-спрямовані голови. Ви – наша Жанна д'Арк!

Дарма що походите з хохлацького роду. Силою свого ума і талану рвонули далі. Аж у царство… зоології. У світ всякого повзучого, виючого, рохкаючого, гавкаючого. І нас, вчорашніх гречкосіїв, зовете за собою. І вчите. Зоологічної любові до всього, що далі від рідного. І зоологічної ненависті до всього, що далі від чужого. Ви справжня

інтернаціоналістка. І справжня науковка. Про це говорить кожне слово вашої статті "Чи треба перекладати Пушкіна?"

Бач, хохли репані. Чого захотіли. Науку на свою націоналістичну мову перекласти. Правильно кажете: "Нізащо!" Наука – категорія інтернаціональна. І має бути описана тільки російською мовою. Скрізь.

А то хочеш для своєї дисертації "позичити" щось із чужої – шукай перекладача. Він утридорога з тебе дере. І розумника з себе корчить: "Що ж ти за вчений, що своїх думок не маєш? Чужі крадеш?.." Фраєр-поліглот…

І, правду кажучи, наука по-українськи не звучить. Какось нє такось. Не хвата слів. Нема точного перекладу.

Наприклад, науковий вислів: "У тебя не варит башка". Перекладають: "У тебе в голові бракує клепки".

По-перше, втрачається експресивне слово "не варит".

По-друге, не кожен знає, що таке клепка.

А по-третє, не звучить. Так само, як не звучить українською мовою науковий вислів Козьми Пруткова: "Всякая человеческая голова подобна желудку: одна переваривает входящую в оную пищу, а другая от нее засоряется". При перекладі втрачає, говорячи вашими словами, "художню цінність".

І вообще. Треба, щоб в усьому світі була тільки російська мова. Економніше. І легше. На голову.

Вітя Царапкін каже, що нема гіршої послуги для мови російського народу, як недолугі потуги боротьби за неї національних холуїв і відщепенців інших народів. І наводить слова К. Паустовського: "По

отношению каждого человека к своему языку можно совершенно точно судить не только о его культурном уровне, но и о его гражданской ценности". Але я Віті Царапкіну не дуже вірю. Бо він друг Вані Молдавана. А той з націоналістичними вибриками. За національністю українець. Прізвище має Молдаван. Дружина у нього гагаузка. А російського нічого.

Отож нам з вами, мадам, ще боротися і боротися.

На знак поваги до Жанни д’Арк орлеанці назвали її Орлеанською дівою. Ми виявляємо свою повагу до вас, ваших поглядів і присвоюємо вам почесний титул шулявсько-борщагівської солом’яної діви!

Хай буде так!

Альберт Собаченков, аспірант,

бувший хохол, а тепер русский

З думою про майбутнє…

Автобіографія Гниди Калюжного, заготовлена на прийдешнє

Я, Гнида Калюжний, за національністю інтернаціоналіст, дякуючи товаришеві Сталіну і радянській владі, народився у 1947 році, в неперспективному селі перспективного району передової області.

Предки мої нічого не мали. Нікуди не виїжджали. Ніде не сиділи. Репресовані не були. Реабілітовані – також.

Школу закінчив. Ще до першої реформи. Був головою ради загону імені Павлика Морозова. Повторити його подвиг не встиг. Тато самі померли.

Працював на відповідальній роботі. У сільраді. Відповідав на телефонні дзвінки. Одночасно займав посаду розвідника-консультанта. Розвідував по селу, хто що гонить, хто що говорить. І "консультував". Відповідні органи.

Проводив активну антирелігійну пропаганду. Спалив гніздо мракобісся – трьохпрестольну церкву Святої трійці і попову хату.

Зараз живу у столиці. Працюю за спеціальністю.

Труджуся з ентузіазмом. Во ім’я світлого завтра. Яке сьогодні затьмарене націоналістами і капіталістами.

В період тимчасової "перебудови" займав тверду позицію: "Моя хата скраю".

Альтернативних думок не висловлював. Що таке плюралізм – не знаю. Гласності не чув. Демократії не бачив. Кандидатом у депутати не висувався. Членом неформальних об’єднань не був. В мітингах та маніфестаціях участі не брав. Арендою не займався. Підряд не брав. Приватизації остерігався. Продукцію кооперативів не купував. Талонами на цукор не користувався. З письменниками знайомий не був. Твори їхні не читав. Екстремізм їхній засуджував.

І взагалі вважаю: вони винні у тому, що в нас розпався Союз нерушимий. Що в нас так довго тривають тимчасові труднощі з милом і порошком, з цукром і горілкою, ковбасою і молоком, трусами і майками, "білим міцним" і "червоним сухим". Проституція і наркоманія, корупція і мафіозі – це плід їхньої хворої фантазії. Письменники, ці екстремісти-панікери, роздули ординарну поломку на Чорнобильській атомній до всесвітньої катастрофи. Випадкове полисіння дитини у Чернівцях – до хімічної трагедії.

За весь період свого щасливого життя на нашій рідній сонячній землі, під керівництвом нашої сонячної комуністичної партії, я не замічав жодного нукліда, нітрата, фосфата та інших, вигаданих екстремістами, шкідливих елементів.

Люблю її, нашу славну землю, позаливану рукотворними морями, усипану животворною хімією, сповиту султанами заводських димів, надухмянену машинними перегарами, опромінену мирним атомом і уквітчану тільки кумачевими знаменами. І осяяну тільки невмирущим ученням невмирущого Ілліча…

І кажу всім зайдам міжнародного імперіалізму і їх наймитам: "Руки проч від наших революційних надбань!"

Дерзай, Іване!

Великому "русскоязычнику" з Малої Гарбузівки Іванові Ціпов’язу

(що став Цеповязовым)

на чужих і своїх землях сущому

Іване!

Коли тобі скажуть щось дуже погане, не бери до серця. Може, сьогодні чогось недотягуєш. Може, й учора недопетрував. Але в голові твоїй – великі скриті резерви. Тихі. І вони ще проб’ються крізь твердь твого могутнього лоба.

Звісно, українське "ціп" і російське "цепь" – речі різні. Ціпом молотять. "Цепью" – в’яжуть. "Цепь" із заліза. Ціп – з дуба…

Та не ти перший, не ти останній. Он сусідка моя була Козинець. Від козички тобто. А стала Казінєц. Ніби сказилася. І на кожне слово реагує як скажена. Така в неї алергія на українську мову.

І це ще нічого. Козятин знаєш? Той самий. На Вінниччині. Якийсь унтер Пришибєєв – ще царський – сказав колись "Казатін". І наші рідні пришибеєнки, вже сучасні, щоб не порушувати великодержавні традиції, в один голос: "Казатін! Казатін! Казатін!"

Різницю відчуваєш? Вже ніби не від кози, а від того, що та коза щось сказала.

Дуже боїться наш національний "турок" походити від кози. Радше буде безрідним віслюком.

І дітей своїх на віслюків перетворює.

Одна суперінтелігентна мамаша одному директорові школи писала: "Прошу ослободить мого ребьятьонка от зучения украинского языка ввиду болести головы".

Тебе не "ослобождали" від вивчення рідної мови, і то ти виріс "язичником". А воно, бідне, "ослобожденное" "ввиду болести головы", тобто визнане рідною мамою безклепочником, до чого докотиться?

Кажуть, Іване, що всіх отаких, як ти, "нерусских русскоязычников" і "язычников русских", які вважають, що навіть етруски – "это русские", які з оскаженінням сприймають відродження національних культур і національних мов, називають бацилами Суслова. Стократ шкідливими. Ви розкладали здорові національні організми. Ви не даєте їм духовно одужати.

Вітя Царапкін про вас каже:

– Що з них візьмеш? "Дуракам закон не писан. Если писан, то не читан. Если читан, то не понят. Если понят, то не так..."

А я думаю, біда не в самих "бацилах" і не в самих "дураках".

Біда ще й в отаких залізобетонних "освободителях", які ще сьогодні кажуть:

– Хохлы неблагодарные! Если бы мы вас не освободили, вы бы до сих пор носили свои шаровары, ели свои галушки и говорили на своей мове....

І ми, аби довести, що ми "хохлы благодарные", вже ходимо без штанів, галушок майже не їмо і принципово "на своей мове" не говоримо. Навіть у рідному парламенті.

Думаю, що біда в отих "вчорашніх". Які прекрасно почуваються і сьогодні. І хочуть утриматися при владі ще й завтра. Які іменують себе "слугами народу", але народ перетворили на слугу. І хочуть його утримати в покорі.

То скажи ж, Іване-"русскоязычнику", "где это видано, где это слыхано", щоб слуга керував господарем? Жив краще, ніж господар, і вирішував долю господаря?

У нас, Іване, "это видано" і в нас "это слыхано". А хто цього не бачить і хто цього не чує, то щоб йому повилазило й позакладало. Бо хто цього не бачить і хто цього не чує, стають отакими, як ти, "язычниками" і перекотиполем.

На вас оті "вчорашні" тримаються. Як диктатори на чорних гвардіях. Вами "викривають". Вами "таврують". Вами "обурюються". Вами "схвалюють". Вами "вимагають". Вами душать...

І ви запопадливо стараєтесь. Ви настільки просякли імперським смородом, що чисте повітря волі не дає вам дихати. Вас знову тягне в смердючі застінки тюрми народів.

Отже, дерзай, Іване! На тій території, де живеш. Чию землю топчеш і чий хліб їси. (Щоб ти ним подавився!) Души "аборигенів". Щоб не піднімали хвости і не кукурікали. Це їм не Мозамбік і не Уганда. Де кожна мавпа сидить на своїй пальмі і по-своєму гундикає. Щастя народів тільки "Союз нерушимый республик свободных", який "сплотила навеки великая Русь"… Кожна нація має право на самовизначення тільки у строго визначених Росією рамках. Тож нехай не плачуть, що у своїй хаті не мають "ні правди, ні сили, ні волі". Нехай подякують, що мають хату. Що їх ніхто не гонить. І не везе туди. Де "только белые бродят медведи…"

Отож, Іване, коли тобі скажуть щось дуже погане, не ображайся. Нащадки твої скажуть ще гірше!

Лист

запорожців – вольнолюбивих хлопців – яничарам, в Україні і не в Україні сущим

Розпресобачі сини й дочки!

Душепродавці й братопродавці!

Паскудні наймити й прислужники катів та гнобителів України!

Духовні кастрати і самого Люципера пірати!

Чи знаєте ви, чим відрізняється людина від свині? Тим, що людина час від часу дивиться в небо. А свиня – тільки в корито. А чим

відрізняється хохол від українця? Тим, що українець думає про Україну, а хохол – тільки про свою утробу. І про свою шкуру.

А тепер про щурів. Мутантів. Що нібито з’явилися у підземеллях Москви. Свиноподібних.

І про інших мутантів. Що з’явилися на півдні України. Гібрид. Свинячої плоті і собачої крові. Новоотбросы. Або, як їх іще називають, "псорыловцы". За прізвищем і подобою їхнього "месії". Чистопородистого супермутанта. Довголітнього провокатора. Іудопродажного агента реакційних сил Псорилова.

То чим відрізняються мутанти московські від мутантів південноукраїнських? Майже нічим. Хіба що кількістю ніг. Одні мають по чотири ноги. Другі – по дві.

І походженням. Одні виплодилися на відходах "економічного достатку" епохи недорозвиненого соціалізму. Другі – на відходах його ідеології. Словом, утворився новий генотип прислужника колонізаторів. Мутанта-інтернаціонаїста. Ідеологічного паразита. Що поїдає нації.

Зверху воно ніби й людина. Ніби й мало рідну маму й рідного батька. І присягається, що воно "чистокровне". Але тут же материнську та батьківську кров поганить. І тут же присягається, що для нього "все матери равны". Це, щоб підхамелеонитися до чужої матері. Щоб визискати її тепло і ласку. Тоді і її запродасть. Поплазує до тієї, яка в більших достатках і вигоді.

Отож, безлика яничарська отаро!

Хто чує у собі єдність собачо-свинячого єства, сповзайтесь під прапор новоспеченого провокаційним центром "месії" Псорилова. Хто відчуває, що він "проходимец, отщепенец и национальный подлец", записуйтеся у "новоотбросы"! Хто не має людської гідності і гордості

єднайтеся у стадо твердолобих баранів! Утворюйте новоотбросії, автономії, інтерфронти, комітети спасіння власної шкури. Створюйте загони по боротьбі з народним духом. Підпільні диверсійні групи провокаторів з вчорашніх енкаведистів і політичних бандюг. Терзайте тіло матері України, як орда песиголовців. Душіть того, у кого зосталося ще трохи совісті і національної гідності. Щоб не нагадували вам про вашу ницість.

Нехай і далі світ над нами сміється:

"Мають таку багату землю, а ходять голодні і голі…"

"Є їх понад п’ятдесят мільйонів, а досі не мають своєї держави…"

"Народжують таких лицарів, а ходять вічно в ярмі…"

Зрослися з ярмом. Національна риса волячої покірності. І нерішучості. І шию різати боляче, і ярмо шкода ламати.

Тільки час від часу стогін. Але такий тихенький-тихенький. Щоб, не дай, Боже, не почув той, хто поганяє: "Чижило-о-о! Ох, чижило-о-о! Але какось воно буде. Ліш би нє було войни… А родноє государство вмерти не дасть…"

Жити "родноє государство" також не дасть.

І яка "война" тому бідному "волові" вже може бути страшніша, ніж та, якою з ним "родноє государство" воювало сім десятиріч. Орди Батия не поставили його на коліна. Фашистська чума не зломила його волю. А ось ви, рідннаціональні паршуки, скоїли те, чого не зумів зробити найлютіший ворог. Сплюндрували землю. Зруйнували святині. Потоптали людську гідність. Вичавили душу. Обікрали надії. Вбили віру народу. Опорочили його мову. По сибірах розсіяли кості його синів і дочок. По афганістанах розкидали тіла його онуків. Його самого

обібрали до нитки, перетворили на покірного раба. Який боїться втратити навіть заяложену куфайку. З гудзиками періоду колективізації і латками воєнних років. Боїться позбутися бруду перших п’ятирічок, який в’ївся у його порепані долоні.

Вам, слухняним задолизам "вищестоящого" сатрапа, вигідно, щоб народ завжди боявся. "Шпигунів". "Ворогів народу". Тюрми. Війни. Голоду. "Націоналістів", "екстремістів". Атеїстів лякаєте православними. Православних – греко-католиками. Католиків – автокефалістами. Усіх разом – євангелістами. Щоб не було спокою. Щоб не було злагоди. Щоб не єднався брат з братом. Щоб не мав часу спитати: доки ви, кровожадні вампіри, будете смоктати його кров і сили?

Та пам’ятайте!

Хто не відчуває під ногами землі рідної, хто обірвав коріння родоводу свого, хто зрікся мови материної і свого народу, буде презренний навіки людьми і Богом! Земля святая не прийме вас. А ваші діти і внуки ваші бездомними вовкулаками блукатимуть по чужих землях і проклинатимуть ваші кості.

Хто не визнає над собою неба рідного, на того небо впаде страшною карою.

Хто за Іудин гріш продає волю народу свого, того, як христопродавця Іуду, прокляне людство.

І не прийме вас завтра ні чесна Росія, ні розтерзана вами Молдова, ні розстріляна Вірменія, ні потерзана Грузія, ні поругана і продана вами Україна! І не сховаєтеся ви за Кримські гори, ні за мури чиновницьких бастіонів, ні за броню танків. Згорите від гніву народного. А нащадки ваші горітимуть вічно від пекучого сорому за вас. І прокленуть вас навіки!

Року Божого 1990-го,

місяця січня

Лист

запорожців-вольнолюбих хлопців – московським султанам,

київським ханам, кримським ханикам,

обласним, районним, місцевим мурзам,

їхнім політичним наложницям і утробним заложникам

Правителі!

Владодержці і людоморці!

Столоначальники і престолоприслужники!

Раби і лакеї!

Сталося!

Україна проголосила незалежність.

Не скрегочіть зубами. В ідеальному випадку у кожного з вас їх лише по тридцять два.

Не сичіть язиками: "Україна без Союзу пропаде..." Не пропала в Союзі – не пропаде вже ніколи.

Не сійте облуди в народі. Бо вже стільки її насіяли, що самі в тій облуді тонете.

Усе стає на круги своя.

Народ, який пройшов сім кругів пекла, розправляє спину.

То злазьте з тієї спини. По-доброму. Не примушуйте робити інвертаризацію вашого ненажерливого стада.

Ну не пройшов до кінця ваш "соціалістичний вибір". Не все ще вибрали. З народної комори. З народної душі.

Але таки набралися. Понатягали у нори. Що не одне покоління ваших людей житиме при комунізмі…

Не плачте, що народ знімає ваших ідолів. Ви на всі заставки кричали: "Мы говорим Ленин – подразумеваем партия. Мы говорим партия – подразумеваем Ленин". І нас навчили так "подразумевать". Тож партію вашу, вибачте, впіймали. На місці злочину. І осудили. І показали на двері. А той, кого "подразумеваем", стоїть майже в кожному населеному пункті. Перед громадським туалетом. І рукою, як шибеницею, показує шлях до "світлого майбутнього".

Отож і йому, вибачте, треба показати на двері.

"Світлого майбутнього" зносити не можна. Кожна нормальна людина має історичну необхідність забігати туди. Хоча б раз на добу. Навіть вожді…

Тепер таке. Ви зчинили "общегосударственный" лемент про "полювання на відьом." Давайте логічно. Якщо ви такі святі, то чого вам боятися полювання на нечестивих?

А якщо святецькими мантіями прикриваєте відьомські хвости, то… чого репетуєте про несправедливість? Про "демократичний терор"?

Та й ніхто вам тих хвостів не обрубує. Ще й законом вас соціально захистили. Відьми з 1918 року спецпайки отримують. Відьми з 1937 року також благами користуються. Цілі родинні кубла колишніх відьмаків за спецмагазинами закріплені. Щоб вам, не дай, Боже, не повсихали ті місця, з яких ростуть хвости. Щоб компартійно скроєні штани не теліпалися. Щоб отой вчорашній "гегемон" не мав подоби отого сучасного Щукаря – вічного трударя, який, своїми податками і своєю працею вас утримує. І ніхто про його соціальний захист не думає.

То, може, варто було б уже й вгамуватися? Не забивати баки своєму годувальникові. Не заганяти його знову в ярмо. Не лякати, що без вашої "опіки" він не проживе. Що "незалежна Україна – це громадянська війна". Не провокуйте на цю війну. Не нацьковуйте націю проти нації. Віруючих проти віруючих. Відмийте ту кров, яка на ваших руках і на вашій совісті. Молітеся і кайтеся. Покутуйте гріхи чесною працею і життям чесним.

Бо дуже знайомий почерк отих провокацій. Особливо найпідліших: палити хліб та оскверняти пам’ять полеглих.

І дуже уже знайомі оті голоси з-під мавзолею. Про незаконність проголошення незалежності України. Про захист інтересів росіян. Про перегляд кордонів. Чужих.

Тож велеревниві поборники законів! Огляньтеся позад себе.

Чи законно обер-повія Катерина ІІ зруйнувала Запорозьку січ і загарбані українські землі роздала своїм фаворитам?

Чи законно "вождь мирового пролетариата" підсилав в Україну своїх агентів антонових, перелицьовуючи їх на овсієнків, щоб легше обдурити український народ і швидше поневолити?

Чи законно російські більшовики потопили у крові Українську Народну Республіку?

Чи законно народ України заганяли у колгоспи, морили голодом, вивозили до Сибіру?

Чи законно Україну масово заселяли "стойкими большевиками"?

Може, хтось з приводу цього проводив референдуми?

Може, питав в українського народу, хоче він цього чи не хоче?

То чия б кричала, а чия б мовчала…

Тепер щодо захисту "русскоязычного населения".

Як ви дивитеся на те, щоб захистити "русскоязычное население" Харбіна? Приєднати Харбін до Росії?

Бо в нас, в Україні, "русскоязычники" почуваються краще, ніж будь-які язичники. Навіть корінні. І поки що захищатися треба від них.

Щодо кордонів. Може, не варто про них згадувати? Бо як потягнемо лінію поза Кубань, на Далекий схід, на Поволжя, окреслимо пів-Сибіру, де "компактно проживають наші". А там, дивися, і Санкт-Петербург українськими козаками збудований. І Москву заснував отрок князів київських…

В Україні споконвіку проживає багато неукраїнського люду. І поляки, і росіяни, і євреї, і татари, і болгари, і мадяри, і ще багато "і". Люду чесного, працьовитого. Люду, що має свою гідність і поважає гідність українців. Шана цьому людові і хвала йому!

Але живуть в Україні ще й людці. Що називають себе просто: "одесситы", "николаевцы", "херсонцы", "донетчане", "днепропетровцы", "крымчане", "львовяне", "харьковчане", та інші "овцы" і "чане". Словом, "язычники". Це ті погани, які не сповідують жодної віри. Не мають ніякої святості. Найбільше божество, якому вони моляться, – власна утроба. На цих утробників і разраховують утробники, які хочуть задушити незалежність України.

Україна ніколи не гнала зі своєї землі тих, хто прийшов до неї з миром, з добром, зі злагодою.

А тим, хто причалапкував свинячою ходою і рив свинячим рилом, достойно давала по цьому рилу. Чи воно домашнього годування, чи зайшле.

Тож давайте миром. Давайте злагодою. Давайте добром!

Давайте кожен розправимо плечі своєї незалежності. І допоможемо кожному, хто прагне волі.

Року Божого 1991-го

Строго секретно!

Указ генерального президента

про впровадження Всесоюзного дня брехуна

Враховуючи сміхолюбні і сміхотворні традиції народу, йдучи назустріч побажанням трудящого керівництва, указую:

День першого квітня іменувати Всесоюзним днем брехуна і вважати його найголовнішим державним святом нашої тисячолітньої соціалістичної батьківщини.

До участі в святі залучати найбільш відомих клоунів з урядової та парламентської самодіяльності, ілюзіоністів-комуністів. У масові сцени включати комсомольців-добровольців, актив агропромислового комплексу з тих керівників, що мають комплексне відчуття гумору й реальності.

Для того, щоб якнайширше охопити населення сміхом, паралельно з вседержавним радіо "Брехунець" і центральною газетою "Брехня" видавати галузеві газети "Соціалістична брехня", "Комуністична брехня".

Враховуючи те, що п’ять хвилин сміху заміняє десять грамів масла, дванадцять грамів м’яса, вісім грамів ікри (кабачкової), три грами горілки і т.д., і т.п., добиватися найбільше сміху на душу населення.

Ветеранам війни та праці сміх видавати у вигляді однієї банки кільки в томаті і одного плавленого сирка "Фантазія".

Для підтримки народу у постійній оптимістичній формі постійно практикувати такі гумористичні заходи:

1. Масові народні гуляння по спустошених магазинах.

2. Атракціони і гумористичні діалоги в чергах.

3. Розігрування лотереї на тему "Буде-не-буде" у приміщеннях ощадних кас.

4. Рекламувати по телебаченню зарубіжні моди і зарубіжні товари.

5. Закликати населення вкладати гроші у різні банки (крім консервних).

На масових гумористичних гуляннях заборонити оплески, вигуки "біс", "браво", "геніально". Натомість впровадити одне загальнодержавне схвалення: "Генерально!"

Зважаючи на те, що право на сміх має кожна наша людина, яка досягла віку перебудови, це право їй забезпечити: гумовими палицями, водометами, нервовопаралітичним і сльозоточивим газами, а на випадок "прохання трудящих", то й танками.

Для заохочення розвитку гумору й сатири впровадити почесні звання:

"Талановитий підбріхувач", "Відомий брехун", "Заслужений брехун", "Генеральний брехун".

І пам’ятну медаль.

На одному боці якої – зображення Генерального Президента на руках у членів президентської ради. І підпис (обов’язково на "общепонятном" языке): "Каждый сверчок знай свой шесток".

На другому боці – зображення Генерального секретаря на руках у членів Політбюро. І підпис "Чем хвалишся, на том и провалишся".

Указ вступає в дію з 2 квітня 1991 року, яке народ оптимістично, з любов’ю назвав: "Вот тебе, бабушка, и Мишкин день".

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРЕЗИДЕНТ

Москва

1 квітня 1991 року

Важкий понеділок перед страшним вівторком

В порядку конверсії

Лист до головного конструктора

Високий конструкторе!

Звертається до вас Гаврило з Мозамбіка.

Не подумайте, що я втік за кордон. Мозамбік – це хутір. На нашій славній Україні.

Поясніть мені, де на отих космічних кораблях ви чіпляєте гумку від трусів? Весь наш район труси руками підтримує. А партійний секретар каже: "Резина йде на космічні нужди…"

"Нужди" ми розуміємо. Ми все життя працюємо на якісь "нужди". Але ж які велетенські труси треба для того космічного корабля, щоб стільки резини вимотати?

Нам що. Ми можемо і без трусів.

Ми в космос не літаємо. І нас ніхто не бачить.

Тільки ж – не та продуктивність праці. Однією рукою працюєш, а другою за живіт тримаєшся.

Міжнародна асоціація лікарів звернула на нас увагу. Думали, якась пошесть. Та голова сільради викрутився: "Це в нас така секта. З рукою на животі моляться… Зараз – свобода совісті…"

Та й не хочеться ганьбитися. Уявіть, що хтось колись у вічній мерзлоті (а воно до того йде) віднайде арабські меблі, які зараз показують по телевізору, італійський одяг, японську техніку, французькі моди і між цим усім – мене, Гаврила з Мозамбіка. Представника найпередовішого суспільства. З орденом на грудях і голим, вибачте, задом…

Наш Рабовласник (кличка голови колгоспу) і головний Осавул (кличка партійного секретаря) кажуть: "А ти, Гавриле, більше пий. Щоб і вічна мерзлота не брала. Аби пережити оцю цивілізацію. А в наступній – усі будемо голі…"

Так пити ж нічого. Казьонки нема. Своя технологія розроблена. То нема сировини. І компонентів. Та й, правду кажучи, страшнувато. Отой полстергейт, чи як воно, і до нас дійшов. Барабашка завівся. Нікого не видно, а хтось стукає.

Зараз чудес багато. І чудотворців. Масовий гіпноз. Екстрасенси. Герасимова бісів і відьом з людей виганяє…

А чому б її, ту ж Герасимову, не запросити, допустім, на засідання Верховної Ради. Ой, скільки там бісів!.. А прикидаються маленькими дітьми. Повторюють тільки одне слово: "Дай! Дай! Дай!" І дорікають: "Для того, щоб ми краще жили, треба, щоб ви краще працювали". Ніби ми спимо.

Пам’ятаєте, перед тим всесоюзним референдумом. Один закликав: "Надо создать такую обстановку, чтоб народ мог свободно выразиться".

Питається, чого "надо"? Давно "создали". Таку обстановку… що народ тільки й те робить, що "виражаєтсья". Вже японці від нас навчилися. "Японамать, японамать…" А Фенька вусата "виражається": "вправительствомать". Тільки не конкретизує в яке… І, як нап’ється, співає:

Вставай, страна огромная,

Вставай на смертный бой!

С партийной силой темною,

С проклятою ордой.

Ворожка Глоба каже, ніби у космосі за нас йде шалена боротьба. Марксіяни і плутаніяни хочуть, щоб ми і далі жили гамузом. Ну, у такому суспільному гуртожитку. Комендант. Вихователі, вахтери. Спільна кухня, спільний туалет. Їх підтримує рада ветеранів НКВД Проскурівського регіону. Бо у спільному туалеті легше шпіонити.

Іншопланетяни вважають, що за триста літ тюрми народи нашої країни заслужили на власні квартири, тобто держави…

Тож в космосі зараз роботи і роботи…

У нас, правда, також її не бракує. Чули, як депутат-аграрник, тавруючи по телевізору страйкуючих шахтарів, наводив за приклад наш героїзм.

"Кожен день 600 тисяч доярок по грязюці, без світла йдуть на ферми…

Кожен день 150 тисяч свинарок ногами місять навоз…

Кожен день доярки руками переносять 70 тисяч тонн молока… І совість їм не дозволяє страйкувати…"

Скажу скромно. Не ми одні.

Кожен день сотні тисяч службових автомобілів розвозять сотні тисяч вищих чиновників по сотнях тисяч кабінетів. Де вони невтомно приймають сотні тисяч зведень від сотень тисяч нижчих чиновників. І скрупульозно підраховують, скільки сотень тисяч доярок і свинарок щодня ходять по грязюці… І совість їм також не дозволяє страйкувати…

А мене так допекло оте підсмикування трусів, що я б уже й застрайкував. Дак візьмуть, як каже наш Рабовласник, в повну економічну блокаду. Для свині не випишуть дерті, для корови – мішанки, для хати – палива… Та ще й, не дай, Боже, прийдуть, знайдуть (про що йдеться – знаєте) і посадять… А в газеті напишуть, що Гаврило з Мозамбіка – екстреміст і деструктивна сила. І посадили його за зв’язки із західними спецслужбами… Тож, як бачите, страйкувати не дозволяє нам… совість…

Високий конструкторе!

Я розумію, що космічні кораблі дуже потрібні. Особливо зараз. Коли конверсія, роззброєння. Кількість танків у Європі скорочують. І переплавляють. За Урал. Сухопутні війська скорочують. І сплавляють. У морську піхоту. А ворог не дрімає…

Але чи не могли б ви допомогти нам отією злополучною гумою для трусів? Ну, так ніби взяти шефство над нашими трусами. В порядку конверсії…

З оборонним привітом! Гаврило. Хутір Мозамбік, року 1990-го

"Веселые ребята"

Нота мерові Москви Гавриїлу Попову від Гаврила з Мозамбіка

Високодемократичний пане!

"Русскоязычное население" Мозамбіка, в особі буфетниці Клави, вимагає приєднати Мозамбік до Москви.

Для ясності. Мозамбік – це не той Мозамбік, що у чорта на висілках. А суверенний хутір суверенної України. Клаву до Мозамбіка ніхто, вибачте, на мотузці не волік. І ніхто, вибачте, тут її не прив’язав. З’явилася вона у Мозамбіку в той час, коли з Москви виганяли дівчат найдревнішої професії. Себто – повій. А по-вашому, проституток. Самі розумієте, що хорошу повію ніхто не вигнав би. Тим більше з Москви. Тим більше тоді, коли в Кремлі організувався показовий, вибачте, бардак. Отоді Клава приїхала до Мозамбіка, сіла на шию фуражирові Ониську і сидить досі. Правду кажучи, жили спокійно. Онисько, як віл, працьовитий і терпеливий. А Клава, як кожна людина легкої поведінки, легко пристосувалася до нової ситуації.

Міжнаціональний конфлікт у них виник після того, як ви по телебаченню сказали, що не дасте "в обиду" жодного росіянина. І поглибився після того, як якийсь Травкін побіцяв "русскоязычникам" Молдови: "Ребята, мы вас не бросим.."

Клава категорично заявила Ониськові:

– Перепиши на меня дом и тачку…

Той поцікавився, чи вона з неба впала, чи на небо збирається. Вона відповіла, що нікуди не збирається. Мозамбік їй подобається. Але вона, як національна меншина, має право на автономію. І доб’ється, що Мозамбік буде мати Московське підпорядкування. Словом, приєднають хутір до Москви. Разом з Ониськовою свинофермою і "прочими", як вона сказала, "соцкультбытовыми объектами"…

Онисько, який півжиття провів на свинофермі, висловився не зовсім дипломатично:

– Свиня! Вчора кричала, що вона "старший брат", сьогодні репетує, що вона "національна меншина". Прийшла до моєї хати, відгодувала черево моєю працею, а тепер нахабно заявляє, що вона тут хазяїн!..

Клава на те цинічно заявила:

– Так сложилось исторически…

Отака у нас політична ситуація. До речі, Онисько зауважив, що до Клави час від часу наїжджає якийсь, вибачте, хахаль. З Москви.

Так оце до вас, високопоставлений мере, прохання усього "нерусскоязычного" населення Мозамбіка. Забезпечте ваших столичних хахалів столичними повіями. Щоб оті "веселые ребята" не роз’їжджали по Мозамбіках, Придністров’ях, Донбасах, Кримах. Не баламутили людей. Не розбивали сім’ї. І не провокували, вибачте за не зовсім дипломатичний вислів, мордобитіє.

При цьому зостаюсь з пошаною до всіх чесних і розумних людей!

Гаврило

Хутір Мозамбік

Другий місяць після гекачепістського перевороту

Експерименти

Лист генеральному директорові МАГАТЕ

Високий пане!

В нас, у Мозамбіку, біда. Маяк колгоспу передова свинарка Астраущенко отримала ідеологічну травму.

Навпроти свинарника стояв бюст вождя світового пролетаріату. Оскільки наша колгоспна дійсність плаває в багнюці, то вождь плавав з нами. І був досить-таки тією дійсністю обляпаний.

Фуражир Онисько набрав відро води і поліз вождя мити. А свинарка Астраущенко подумала, що Онисько збирається пам’ятник нівечити. З криком "тільки через мій труп" кинулася до Ониська. П’єдестал, виявляється, був добряче підритий свинями. Гіпсове погруддя вождя ще сяк-так підтримував. Та коли на нього полізли ще дві живі історичні постаті, рухнув разом з ними. Онисько відбувся легким переляком. Вождь розсипався в друзки. А свинарка Астраущенко від стресу звихнулася. Смикала на голові волосся. Кричала: "Господи! Нема Ілліча! Що тепер буде з лампочкою? Хто нам її засвітить?.."

Як людина, що має справу з електрикою, про "лампочку Ілліча" ви уявлення маєте. Про свинарку Астраущенко скажу лише таке: п’ять років її тягли на Героя. Але не дотягли. Прийшов новий голова і сказав: "Двадцять двоє поросят народила льоха Альфа, а не свинарка Астраущенко. То кого ж висувати на Героя?.."

З того часу свинарка Астраущенко зненавиділа голову колгоспу і перебудову.

Електровідповідальний пане!

Я не закликаю, щоб ви допомогли лікувати свинарку Астраущенко, яка дістала виробничу травму на грунті електрифікації. Бо можете сказати: "Хто їй ту лампочку в голові засвітив, той нехай погасить".

У нас, на хуторі Мозамбік, ходять чутки, що ви робите експерименти над всім народом України. А ще більше над людьми, яких зачепило чорнобильське лихо. А для заспокоєння громадськості кажете, що лиха ніякого нема. Чорт, мовляв, не такий страшний, як його малюють. А радіація ще не вдарила когось по голові чи по іншому місцю прямо. То благоденствуйте під ковпаками атомних станцій. І тіштеся, що вам світить "лампочка Ілліча".

До експериментів нам не звикати. Над нами все життя хтось робить якісь експерименти. Свинарка Астраущенко також продукт експерименту. Зразок ідейного дебільства.

А ось Василь Зябка внаслідок експерименту став жінкою.

У вас також зараз модні подібні операції. Що чоловіка на жінку переробляють.

Василь начитався про них. Тоді сказав: "Краще раз родити, ніж усе життя голити бороду..." Тепер і родить, і борода росте. Щось не туди вшили. На голові все волосся пооблазило, а борода як у Карла Маркса... В пологовий будинок його не хотіли приймати. Думали, якийсь ханига хитрує, щоб спирту випросити... Родив прямо на вулиці... Тепер знову оббиває пороги лікарень. Щоб йому повернули попередній статус. Але у нас криза. Кажуть: "Нема запасних частин".

Зараз у нас проходить неповторний експеримент. Йде всенародне випробування таких категорій, як "дружба", "братерство".

Досить було українському народові заявити про своє прагнення до свободи, до незалежності, як на "старшого брата" пропасниця напала. Заколотилося таке. Тут вже вчорашні "світочі комунізму" об’єдналися з сьогоденними могильниками імперії. Провокатори сичать, що ми провокуємо новий Карабах. Яничари гострять ножі. Шовіністи "ділять" наші землі. Рафіновані "русские интеллигенты" стають на "защиту

обиженных русскоязычников". Рафіновані авантюристи з ковбасою в кишені "голодують" проти свободи аборигенів. Задундучені "землячки" тяжко ридають по старому Союзу. А центральний архітектор союзу "оновленого" заявляє просто, що Україна – це всесоюзна нога, Отак. І не інакше.

І виходить що? Коли Україна – одна нога, Росія – друга нога, то те місце, з якого ноги ростуть, – центр… То, образно кажучи, до центру нам такий центр?..

Отака погань обсіла Україну. Отакі у нас "друзі" і такі "брати"… Отакі у нас експерименти…

Отже, високовисунутий пане!

Ота карта, яку ви розігруєте з Москвою на нашій чорнобильській спині, щастя вам не принесе. Бо наші ваших об’єгорили ще на початку гри. Наші конструктори підсунули вашому МАГАТЕ такі "мирні" станції, що ви на кожній будете сидіти як на пороховій бочці. І може скоїтися таке, що в бою за честь мундира від вас не зостанеться й гудзика. Коли плутоній, що виділяється з голови проектанта, сполучається з плутонієм, що виділяється з ядерного палива, – катастрофа. А в нас майже кожен проектант з плутонієм в голові. Важким. Такий інтелектуальний потенціал маємо.

Взагалі, інтелектуалів у нас не‘ бракує. Взяти хоча б свинарку Астраущенко. Після ідеологічної травми почала ворожити. До речі, вона сказала, що вас чекає "казьонний дом". Бо нібито ви правдами-неправдами хочете стати головним електриком світу. Замість "великого Ілліча". Але нічого у вас не вийде. Контакту з нашим суспільством у вас не буде. Бо ваша система має три проводи, а наша лише два…

Зостаюсь з достоїнством!

Гаврило Хутір Мозамбік Місяця листопада року 1991-го

Посланіє

Генеральному Президенту

Найпредостойніший пане!

Громадськість хутора Мозамбік прилипла носами до телевізорів і вухами до радіоприймачів. Особливо в ті дні, коли ви приймали оту "бойову сімку" із Заходу. Що приїхала відбирати борги.

Як-не-як Україні приписують дванадцять мільярдів. І не наших, дерев’яних. А інвалютних. Себто доларів. То нашому Мозамбікові, зачуханому хуторові на терені України, також доведеться розкошелюватися.

Фуражир свиноферми Онисько каже:

– Я не можу второпати, хто їх брав і куди дівав?

З цього приводу у нас на фермі відбувся брифінг.

Сашко Гусак заявив категорично:

– Усе заграбастали комуністи! І проциндрили.

Комуністка у відставці Задеричобіт спитала:

– Котрі? Ті, що керували, чи ті, що працювали? Бо я ось усі мільйони ховаю отут… – і показала на свою недипломатичну половину. – І спідницю оту плюшеву купила на долари. І куфайку. І хату руберойдом

покрила за долари. І козу купила. І хамсу тридцять років їла. І бурячиху пила… Усе за валюту…

Сторож свиноферми дід Тимоха закликав до консенсусу:

– Спокійно! Раз Запад допоминається, значить, Восток брав. Раз брав, значить, комусь давав. Так отому, кому давав, хай той і віддає. А в нас у Мозамбіку за всі роки радянської влади бачили лише один долар. І той саморобний. Баба Улька в період непу за гарбузове насіння виторгувала… Нас лякають, що коли ми не віддамо, то Запад нам більше нічого не дасть. Хай Запад нам нічого не дає. Але хай Восток від нас нічого не бере. То вже якось проживемо…

Маяк Мозамбіка, активний член "Союза трудящихся" свинарка Астраущенко підійшла з політичним міркуванням:

– Государство позичало не для того, щоб наше соціалістическоє общество збагачувалося за рахунок капіталістических подачок. А для того, щоб підірвать економічеські основи капіталізма. Обібрали б їх до нитки. А якби капіталізм околів, не треба було б віддавати… Якби екстремісти не розвалили страну, то на 100-річчя революції був би окончатєльний комунізм…

Не буду вам описувати всі суперечки. Бо, правду кажучи, за верещанням голодних свиней не все вдалося й почути. Були думки різні. Виникали й питання.

Онисько ніяк не міг допетрати, що таке "солидарная ответственность"? Так дід Тимоха пояснив:

– Це коли у Москві п’ють і їдять, а у Києві чи Ташкенті платять…

Задеричобіт допитувалася про гуманітарну допомогу, яка надходить із Заходу. Куди вона дівається?

До нас, на хутір Мозамбік, потрапив лише один ананас. Його розділили на шістдесят сім частинок – кожній сім’ї по частинці. То малеча потім два тижні з горщиків не вставала. А старше покоління по кущах матюкалося "… в ананасадопомогумать".

Отака сильнодіюча та допомога…

З приводу мільйонів. Які нам віддавати.

У газетах пишуть, нібито КПРС нашими грішми годувала всіх дармоїдів світу.

Ви були генеральним комуністом, то вам видніше. Що їли і кого годували. Ми знаємо лише те, що у нас все трималося на рибі. Ті, що сиділи в кабінетах за червоним сукном і під червоними прапорами, – їли червону рибу і червону ікру. А ті, що жали серпами і хекали молотами, – їли свіжомороженого хека…

Отож трохи мільйонів вихекали на пропаганду ідей комунізму. Як каже дід Тимоха: "Брехнею світ пройдеш, але назад не повернеш…"

Трохи грошей пішло на ракети. Трохи на генералів. Трохи на лампаси. Трохи на КДБ, трохи на стукачів тут, трохи на шпигунів там. Трохи на "руководство страны". Трохи на всі інші "руководства". Трохи на Хоннекера, трохи на Кармаля, трохи на Цеденбала. Бо як гласять заклики: "Вожді комунізму будуть жити вічно… На дачах під Москвою…"

Оце, вибачте, перераховую, а сам думаю: який же ми сильний народ! Який могутній! Кого тільки за своє життя ми не годували! І самі, як бачите, ще живемо. Ще дриґаємося… І Чорнобиль на нас. І хімія на нас. І всяка погань на нас. І ще й чужі борги на нас…

То ми ото прикидаємо. Якщо на нас позичали дванадцять мільярдів і ніхто з нас ні цента не брав. А, крім того, ми ще й постійно працювали. І

постійно в центр віддавали. То, як би вже там не пили і не їли, щось мусило б зостатися. І щось має нам дістатися.

Високоповажний Генеральний Президенте!

Наш бригадир Микола Пархоменко каже: "Могли, гади, оп’ять наплутать!.." Справа в тому, що, крім нашого хутора Мозамбік, десь в Африці є ще один Мозамбік. І листи до нас, навіть з Фастова чи Півнів, часто йдуть через Африку. Може, й наші мільйони туди потрапили?

Ми не наполягаємо, щоб нам повернули всі. Віддайте нам кожному хоча б потроху. А інше візьміть як наш внесок "в пользу отечества". Ну хоча б на поминки по СССР – "Союзу Советских Социалистических Рабов".

З глибокою повагою – Гаврило Хутір Мозамбік Місяця листопада року 1991-го

Який Сава, така й слава

Лист комендантові Московського Кремля

Пане-товаришу!

Нас, жителів хутора Мозамбік, дуже здивувало, що з подвір’я "старшого брата" останнім часом піднявся істеричний лай. Проти незалежності України. На всі голоси. І демократи, і партократи, і анархісти, і монархісти. Усе "великорусское держимордие" дує в одну дуду. Мовляв, здійснення Україною своєї державності не що інше, як… "оскорбление великой русской нации". Бо, виявляється, "Крым, Одесса, Севастополь – все это часть национальной русской истории и часть ее величия".

А якась кримська шавка ще й з-за спини гавка: "Солдаты, матросы, офицеры, адмиралы! Не присягайте Украине!.. Нет отечества великого Советского Союза – осталась его честь – малое отечество – республика Крым, Теперь ей, только ей может присягнуть на верность каждый, имеющий честь и имеющий достоинство…"

Словом, який Сава, така й слава. Яке було "отечество", така й зосталася "честь". Солдати, матроси, офіцери, адмірали, думаю, висновок зроблять. І достойно оцінять достоїнства цієї гавкотні.

Громадськість хутора Мозамбік турбує інше: безвідповідальні заяви ваших відповідальних осіб.

Ні, ні. Ми не вмішуємося у ваші внутрішні справи. І те, чого вашого Президента на зустрічах з трудящими не закидали тухлими яйцями, аналізувати не збираємося. Чи в даній ситуації "наличие" любові до Президента, чи "неналичие" тухлих яєць – нас не хвилює. Нас обурює тухла, як стара монархістська торба, позиція ваших державних мужів щодо України. Та й щодо інших незалежних держав, які виборюють свою свободу. Але Україна, як видно, вашим діячам стоїть поперек горла особливо.

Всі мають претензії до України. То вона "главный поставщик армии сахаром, не дает сахара". Ніби український народ – вічний інтендант російської армії. То Україна "не реагирует на предложение красноярцев заключить соглашение на поставку продуктов". І ті не беруть атомні відходи. То наш Президент не такий, якого хотілося б російським "політологам". То наш парламент не ті приймає рішення. То наш уряд підриває російську економіку. Виходить, якби не Україна, то російський народ жив би у суцільних "песнях и плясках". Виходить, український народ має робити те, що заманеться кожному російському двірникові. Інакше "Украина отказывается", "Украина не поставляет", "Украина замышляет"… Виходить, вчорашній "старший брат" вирішив зробити непослушного вчорашнього "молодого брата" сьогоднішнім "врагом народов" Росії. Щоб вони не лише писали транспаранти: "Ельцын!

Заставь хохлов накормить Россию!" Але й сіли у танки і показали "южным сепаратистам", що таке "гордость великороссов". Бо, виявляється, за логікою "великорусского держимордия", "возрождать свое величие" має право тільки "русская нация". Честь і достоїнство може мати "только истинно русский человек". Бо тільки "истинно русский человек" може великодушно заявити: "Грешно и опасно обижать даже самую маленькую нацию..." І для підтвердження такої гуманності запропонувати переселити цю націю на полігон.

Отака, вибачте, мораль. Отака, вибачте, честь. І отаке "достоїнство".

У зв’язку з такими, як каже свинарка Астраущенко, інсинуаціями громадськість Мозамбіка вважає своїм обов’язком спитати вас, пане-товаришу коменданте:

– На який час у вас зараз переведені кремлівські куранти? На валуєвсько-романовський, сталінсько-беріївський, брежнєвсько-сусловський?

"Звезды Кремля". Куди вони спрямовують свои "лучи чучхе"? На зогрівання голодних народів Росії чи на підігрівання міжнародних конфліктів в незалежних державах?

Нові господарі вашого Кремля дуже часто заявляють про те, що "Россия не позволит". А хто "позволил" Росії пхати скрізь свого агресивного носа?

З цього приводу є дуже гарне прислів’я: "Не суньте носа до чужого проса... А подивіться, як із просом під власним носом!"

Адью!

Гаврило Хутір Мозамбік У січні 1992 року

"Ты все смогла, моя Россия..."

Лист Президенту "правопреемницы"

Надвисокий пане!

Громадськість хутора Мозамбік нуртує. Після вашого указу. Яким ви взяли під юрисдикцію Росії український Чорноморський флот. І після вояжів вашого "віце" по Криму та Придністров'ї...

"Русскоязычное население" Мозамбіка в особі буфетниці Клави "выражается" однозначно: "Этих хохлов надо раскулачить давно!"

А решта, нормальне населення Мозамбіка, каже: "Якщо діяти за логікою пана Єльцина, то наша сільрада може взяти під свою юрисдикцію американський штат Онтаріо.

Бо там живе вихідець з Мозамбіка Грицько Гусак, а по-їхньому Жорж Гесс. Або – військово-повітряні сили НАТО. Бо в них служить син уродженця Мозамбіка Петра Зябки – Артур Зоббі. Тільки ж і онтарійці, і натисти покрутять пальцем біля скроні і спитають: ''Тому голові сільради метеорит на голову не впав?"

До речі, хутір Мозамбік – не той Мозамбік, що в Африці. Це населений пункт на території України. Про що не раз згадувала світова преса. Але, судячи з отакої заяви останкінської теледами: "Состоялась пресс-конференция президента Снегу ра, но пока о ней ничего невозможно сказать, так как Снегур говорил на молдавском языке", – в Москві розуміють лише мову російську. Отож ви про нас могли й не чути. Не дай, Боже, сплутаєте з Африкою, з державою Мозамбік. Пошлете їй ноту протесту. Або ще й свого віце-Руцького.

З приводу особи Руцького, то дід Тимоха зауважив: "Кожен Гітлер має свого Скорцені".

Хто був Гітлер, ви, сподіваємось, знаєте. Фашистський диктатор. А Скорцені – фашистський головоріз.

Ще дід Тимоха запевняє, що у Руцького "нєдєржаніє". Це після того, як почув по останкіському брехунцеві, що на запитання, чому з Криму в Росію не перевозять військову техніку, Руцькой "обронил": "Зачем из России перевозить в Россию?" Дід Тимоха запевняє, що коли людина "роняє", то це дуже неприємна хвороба.

Взагалі, дід Тимоха мозамбікський ерудит. Ось прочитав у "Комсомольской правде" статтю В. Ларіна: "Что ищет Россия в горах Карабаха?" І аргументовано відповів: "Те саме, що шукає в Криму. У Придністров'ї. У Грузії… Те, чого шукала у Прибалтиці. Конфліктів. Інтриг. Крові. Чужої… Але крові чужої не буває. То має рацію В. Ларін, застерігаючи: ''Нас (читай, отих шукачів. – Г.) в будущем ждет большая трагедия…"

Надвисокий пане!

Громадськість хутора Мозамбік ніяк не може второпати, що таке "русский феномен"? "Русский характер"? "Русская слава"? І російське слово "исконно"?

Правда, дід Тимоха має і на це своє тлумачення: "Русский феномен" – це думати одне, говорити друге, а робити третє. "Русский характер" – це руцький характер. Тобто характер Олександра Руцького – солдафонство і нахабство. "Русская слава" – це слава подільського хлопця матроса Кішки і йому подібних українців, білорусів, поляків, казахів, грузинів… Словом, усіх, хто загинув за "исконно русские земли". Ото й слово "исконно", мабуть, означає, що раби Росії конали в боях за її інтереси. Загарбували для неї чужі території. Винищували корінні народи. Щоб потім ті землі стали "исконно русскими". А міста на них – "городами русской славы". Це ще одна грань "русского феномена"…

Пане Президенте!

Ви у добрих стосунках з паном Горбачовим. Чи не могли б ви з’ясувати, хто "тасував", "роздавав" і "розіграв" "югославську карту"? Хто продовжує розігрувати її досі? І чи не надто дорогий і підлий цей кривавий театр? Навіть во ім’я того, щоб зберегти "целостность России". Бо в нас, на хуторі Мозамбік, з приводу цього дуже багато дискусій. Фуражир Онисько запевняє, що ту катавасію затіяли ваші "полосатенькие". Ті самі. З групи "Альфа". Що штурмували вільнюський телецентр. Онисько божиться, що вони зараз рискають по Криму, по Закарпаттю. Вони у Придністров’ї "воюють". Під виглядом козаків. Бо, мовляв, чого, коли їх фотографують, вони ховають обличчя?

Дід Тимоха, правда, каже:

– Хіба це обличчя? Коли по-бандитськи залізти в чужу хату і казати, що я захищаю "русскоязычное население". Нормальне "население" ні від кого захищати не треба. Бо його ніхто не ущемляє. А якщо свиня підриває чужу хату, то їй і належить по рилу дати…

Дід Тимоха ще дуже дивується, чого то на захист має право лише "русскоязычное население"? Тільки "русский человек"? Чого на "неприкосновенность территории" має право лише Росія? Татарстан, Башкирстан, Чечня, Грузія, Молдова не мають такого права. Татарстан не має права "волеизлияться" через референдум. Бо це "не законно". Це "сепаратизм". Бо там "волеизлияют" проти "целостности Русского государства". А в Криму, у Придністров’ї – мають право. Бо там "волеизлияют" проти "целостности" України, Молдови. А Україна і Молдова "волеизлияли" проти "целостности" Російської імперії. Ось тобі і вся петрушка. Ось тобі справедливість. Вовча. Демократія біцепсів. А "русскоязычное население" для декорації…

– Божечку ти мій, Боже! – зітхає баба Улька. – Яке воно вже біднюсіньке, те "русскоязычное население". Знущаються над ним

аборигени усіх республік. Вони тих аборигенів "визволяли". Вони їм "світло Кремля" несли. Вони півсвіту матюкатися навчили. А тепер їм не дають слова по-"русскоязычному" вимовити. Збілорусили їх. Зукраїнізували. Омолдовили. Отатарили. Огагаузили. Оєвреїли, обузбечили, огрузинили, окалмичили. І нікому не дають писнути по-своєму. Особливо в Україні. Особливо в Криму. А "демократів", що за "русскоязычников" заступаються, просто в мішки позав'язували. Один з мішка вирвався, так його мішком по голові. Мокрим. А тепер ще й дражнять його "Мешков". Де там вже говорити про якісь "русскоязычные" школи. Дитячі садочки. Газети. Про "русский язык" на вулиці, в установах… Коли у самому парламенті України, не приведи, Господи, щоб хтось по-російськи заговорив.

Надвисокий пане!

Громадськість хутора Мозамбік прекрасно розуміє, що цими "агрессивными действиями" місцеві сепаратисти провокують Росію на "ответные действия". Щоб вона все брала під свою юрисдикцію. Чи воно сенегівське. Як ото чотирнадцята армія. Чи українське. Як Чорноморський флот. "Это было, есть и будет русским!"

Більше того. "Сепаратисты" вже довели Росію до того, що вона вимушена своїх гавкунів посилати аж за моря і океани. Як ото з Вашингтона недавно через телеміст якийсь бородатий Лжедмитрій лаяв Україну, Кравчука. Ще й погрожував, що Америка нам покаже. Бо ми створенням своєї армії і впровадженням своєї валюти провокуємо Росію на такі ж дії… Що Кравчук "втягує Україну в авантюри…"

Почерк дуже знайомий.

Ми розуміємо, що Москва вже розправилася з Гамсахурдією руками грузинів. З Муталібовим – руками азербайджанців. Тепер дуже хоче розправитися з непослушним Кравчуком руками українців…

З цього приводу дід Тимоха наспівує стару революційну пісню: "Шалійте, шалійте, скажені кати!.."

Великодержавний пане!

"Русскоязычное население" Мозамбіка в особі буфетниці Клави обурюється:

– Мир взбесился! Каждый день из телевизора бьет диктором по голове: "Германия ждет быстрейшего ухода русских! Вьетнам ждет быстрейшего ухода русских. Польща ждет быстрейшего ухода русских..." До каких пор это будет?

Дід Тимоха відповідає:

– Поки не уйдуть насовсєм...

Так ось, громадськість хутора Мозамбік не чекає "быстрейшего ухода русскоязычницы" Клавки. Вона нам не заважає. Тільки вже має дуже паршивий характер. Тут живе і тут же, вибачте, гадить. Заражена бацилою "руслянд юбер аллєс".

Так от, її чоловік, фуражир Онисько, висунув ідею: "Добре, якби Росія отаких скажених, як моя Клавка, забирала до себе. Хоч назовсім, а хоч на лікування..." Може, й Онисько має рацію. Була б вигода подвійна. Росія збирала б у себе суперпатріотів: правих, лівих, центристів, комуністів, монархістів, фашистів, смірнових, мєшкових, андрєєвих, касатонових – словом, увесь "цвет русской нации". Будматеріал нової імперії. А на території інших держав посилала б нормальних росіян. З нормальною людською психікою. З повагою до інших народів. До інших держав. То й інші народи думали б про Росію як про нормальну державу. І не чекали б "быстрейшего ухода русских".

З міжнародним привітом!

Гаврило

Хутір Мозамбік. Квітень 1992 р.

Чудо-Юдо

Лист до парламенту України

Високовисунені законотворці!

У нас, на хуторі Мозамбік, знову клопіт. Передова свинарка Астраущенко закохалася у вашого депутата Чаходєєва. Вона його ласкаво називає "красный мститель". Як вам відомо з моїх попередніх описів, свинарка Астраущенко також з усього українського любить лише українських свиней. Тому депутат Чаходєєв, як вона каже, підходить їй "і по формє, і по содєржанію, і по внєшності, і по духу".

– Це те, що мені нада, – каже вона. – Я всю жізнь мріяла про такого стойкого большевіка, такого залізного лицаря…

Дід Тимоха переконує свинарку Астраущенко:

– Та який він у біса лицар! Він як ото в нас на хуторі Ваня-ненаю. Його підсилають задиратися… Їх там ціла шайка-лєйка. Чудо-юдо. Партія комуністів заборонена, а "красных дьяволят" півпарламенту. І кричать: "Руки прочь от партейного имущества!" Чудо-юдо. Шайка-лєйка..

Я пояснив дідові, що у парламентах не "шайки-лєйки", а фракції. На що він відповів, що це фракція диверсантів. Які так хочуть незалежної України, як баба Улька хотіла більшовицької влади. Про людське око кричала "хай живе", а потайки шептала: "Те, що гнидавим народилося, вошивим здохне…" Тільки ж баба Улька має козацькі, вольнолюбиві гени. А ці – гнидаві, рабські…

Я міг би вам про це й не писати. Але ви часто запитуєте: "Що про нас скаже народ?" Ото він і каже.

А ще народ питає, чи не пора б вам зробити у парламенті інвентаризацію депутатів? Хто кого висував? Хто і як кого обирав? Хто і скільки проспав на засіданнях? Яку роботу корисну зробив? Яку лінію гне? Бо скидається на те, що певна частина депутатів діє за принципом того "красного кавалериста", який казав: "Все человечество подразделяется на красных и синих. Красные – свои, синие – противник..."

Інша частина депутатів сповідує "державну стратегію" власного пупа. Насиджує у парламенті собі пенсію та інші блага.

Правду кажучи, дивишся оті ваші засідання і думаєш. Ну й артисти! Галасує за "незалежну Україну". Голосує проти неї. І запевняє, що така воля народу.

Якби то наша воля! Ми взяли б протоколи отієї, вибачте, вашої балаканини. І списки ваших поіменних голосувань. Співставили б. І одразу ж було б видно: хто будує незалежну Україну, а хто займається "перестройкой" фашистського комунізму в "гуманний соціалізм". Хто хоче приватизації, хто "прихватизації". А тоді вже вирішували б, як ви кажете, "процедурні питання".

Вельми високі державні персони!

Громадськість хутора Мозамбік не дивує, що ФУММ – феномен українського марксиста-мутанта – не зміг би пояснити навіть сам Карл Маркс. Бо як пише поет: "Страшні не дурні, а придурки. І – яничари, а не турки". Громадськість хутора Мозамбік не дивує, що вчорашні компартійні боси, в основному, прилаштувалися у системі агропромислового комплексу. На українських ґрунтах дуби приживаються добре. Громадськість Мозамбіка дивує, коли вони

встигли стати мільйонерами? Вчора ж усі поголовно були люмпеном. Босотою. Кричали на всі заставки: "Пролетарі, єднайтеся!" А сьогодні об’єдналися… В малі підприємці з великої дороги…

Фуражир свиноферми Онисько наївно запитує: де зараз гроші, які награбувала комуністична партія?

Там, де зараз комуністи.

А комуністи де?

Ті, що капітально накрали, стали капіталістами.

Ті, що недотягли, переодяглися у соціалістів. І кричать про наш "соціальний захист". Вішають знову соціалістичну лапшу на наші незалежні вуха. Щоб знову заманити у капкан. І остаточно облапошити.

Ті, що недовчилися красти, повернулися в "школу комунізму" – у профспілки.

А той, хто був таким комуністом, як Штірліц – фашистом, сидить голим, вибачте, задом на холодній печі і чекає "мгновєній весни".

Он Фенька вусата проголосила ультиматум:

– Два роки ходжу без трусів. Прийду, ляжу перед Верховною Радою, хай подивляться на моє ізобіліє…

І ще нас дивує, що "привид комунізму", який бродив по Європі, зараз бродить по наших селах, баламутить людей. А постійно-тимчасовий наш уряд цього не бачить.

До речі, дід Тимоха каже, що наш постійно-тимчасовий уряд подібний на бочку із самогонною закваскою. Щось у тій бочці пихкає. Щось булькає. Само у собі бродить. А результат покажеться лише тоді, як починають гнати.

Але повернуся до того, з чого починав.

Чому нас так турбує, що свинарка Астраущенко закохалася у депутата Чаходєєва. Після того, як на неї упав бюст вождя "мирового пролетариата", вона, як деякі політики сусідніх нам держав, має "непредсказуемый характер".

Ми не знаємо, який характер має депутат Чаходєєв. Але, не дай, Боже, вони об’єднаються! І, не дай, Боже, почнуть творити дітей. Що ж то будуть за громадяни незалежної України, які з молоком матері усмокчуть ненависть до своєї Вітчизни, до свого народу, до його святинь? Громадськість хутора Мозамбік не бажала б продовження такого роду в межах своєї географічної території. І тому уклінно просить здорові сили парламенту в разі непередбачених амурно-агресивних дій з боку свинарки Астраущенко (можлива спроба викрадення нею депутата) запобігти цьому соціальному і національному лихові.

З грандіозною пошаною!

Гаврило

Хутір Мозамбік

Місяця березня, року 1992-го

"Дєла, дєла…"

Лист спікеру парламенту

Високий голово!

Ото коли Ви перебували в Бразилії, я був у Гондурасі. Ви шукали виходу з екологічної кризи. Я шукав свиню. Породисту. Мініатюрну. Завбільшки з кицьку, а плодовиту, як колорадський жук. Вихід з кризи економічної...

Так надходить мені телеграма з Мозамбіка. Від фуражира Ониська: "Сиди там. Проси політичного притулку. Свинарка Астраущенко сказала, що нарешті Гаврилові хандрець. Дописався. Верховна Рада завела на нього дєло..."

Скажу по секрету, я такого кореня, що краще на рідній землі сидітиму в каталажці, ніж на чужій буду "у притулку", навіть в палацах мільйонерші.

Повернувся додому. Зібрав, як кажуть, "кружку, ложку, дві пари кальсон". Чекаю. І, звісно, всякі думки в голову лізуть. Одна тішить, що буду першим політв'язнем незалежної України. Друга смутить, що свинарка Астраущенко радітиме. Мовляв, усе життя воював за незалежність – довоювався. Вона колись призналася фуражирові Ониську: "Цель нашей соціалістіческой боротьби состоїт в тому, щоб проти незалежників воювали самі незалежники. Бить їх їхніми ж руками..."

Дак ото сиджу, чекаю каральної руки й думаю Дай виговорю усе, що на душі. Представників правопохоронних органів у парламенті попереджаю: за вислови свинарки Астраущенко, діда Тимохи, фуражира Ониська, буфетниці Клавки та інших індивідів – відповідальності не несу. За їхні непарламентські слова – також. Бо якщо депутат у вашому парламенті може всеукраїнно оцінити виступ свого колеги: "Это сон рябой кобылы", – то фуражир Онисько, робоче місце якого розташоване безпосередньо біля кобилячого хвоста, має повне право заявити, що такий депутат годиться кобилі під хвіст.

Шановний пане!

Дід Тимоха поділяє Ваших депутатів на: народних, міжнародних, лженародних.

Народні – і є народні.

Міжнародні – ті, що сидять на спині українського народу, а працюють на сусіда. І твердять, що політик має бути з подвійним дном. Отже, вони за "государственное двуязычие", вони за "двойное гражданство", вони за "федеративное устройство". Словом, як каже дід Тимоха, вони хочуть Українській державі підсунути таке "устройство", щоб вона ніколи не була державою.

Лженародні. Ті, що пропихалися до парламенту "керівною і спрямовуючою" і "обиралися" народом. До речі, саме вони дуже часто кричать про "незаконний розпуск Комуністичної партії України". А дід Тимоха ніяк не второпає: що це за партія, коли вона була на Україні і хто керував нею? Він так і каже: "На території України свірепствовала одна компартія – Комуністична партія Радянського Союзу. Про що й свідчать партквитки. Отже, оті ’’обранці народу" й досі є агентами тієї партії. І тому вони "ріжуть" усе, що стосується справжньої незалежності, а на словах стоять за "повне народовладдя". Як отой новоявлений вождь соціалізму. Що подібний на юного Володю Ульянова. Що організовує "ветеранів війни" на боротьбу з ветеранами УПА. Отих самих "ветеранів", що воювали з УПА. Бо саме ці "ветерани" дуже бояться, аби не вилізло шило з мішка. Аби народ не дізнався правди. Бо якщо ті, кому начеплено ярлики "бандити", насправді – герої, борці за народну волю, то тоді ж ті, хто проти них воювали, – бандити справжні. А "керівна і спрямовуюча", яка посилала їх на ці "подвиги", – бандитська партія. Отже, відроджувати її ідеї – відроджувати політичний бандитизм. Отож усі "уболівання" за "повне народовладдя", за "соціальний захист" – нове політичне шарлатанство.

Може, й дід Тимоха висловлюється надто різко. Але він, як і Ваші парламентарії, має право на свою думку.

Звісно, Вашому парламенту посадити діда Тимоху чи мене – раз плюнути. Видасте закон "Про Гаврила з Мозамбіка і його деструктивні дії", оголосите мене поза законом. Тим більше що в мене нема не лише депутатського імунітету, а й громадянського. Але я поділив би ще Ваших депутатів на постільно діючих і постійно діючих. Постільно діючі – постійно сплять. І прокидаються лише тоді, коли треба "підставити ногу" колегам з протилежного блоку. Постійно діючі – стоять. Біля мікрофонів. Постійно. І радять. Як будувати державу. Як запліднювати кролів. Як впроваджувати свою валюту. Як виводити плями з штанів. Як позбутися інфляції, як вчити дітей і ще багато "як"... Вони універсали, їм аби перед носом мікрофон... Але тільки ситуація в суспільстві набирає критичного характеру – і постійно діючі, і постільно діючі "скидають із себе відповідальність за можливі наслідки..."

Пане голово!

Не думаю, що Ви образитеся на мене за таке звертання. Хоч один Ваш депутат признався: "Когда обращаются "пане", я чувствую себя холопом". Воно що у кого в генах, так він себе й "чувствує". Гірше, коли такі парламентські "холопи" знову хочуть зробити "холопом" український народ. Бо вже й святу церкву впрягли у "революционную тачанку". Їхні "преосвященства" почепили на шиї московські хомути і тягнуть в Україну "Анку-пулеметчицу". Тільки у рясі. Навіть свинарка Астраущенко, яка донедавна зрубувала на цвинтарі хрести, своєю "истощенной грудью" стала на захист посланців московської церкви. Притому так оббріхувала прихильників незалежного українського духовенства, що єдина представниця "русскоязычного населения" Мозамбіка буфетниця Клавка сказала:

– Бешеная дура! Правильно сказано: "Рожденные ползать летать не могут".

Свинарці Астраущенко ми вже не дивуємося. Вона настільки просякнута перегаром ленінізму, що недавно заявила:

– Пам’ятник Володимиру Іллічу навпроти Бессарабського ринку в Києві свідєтєльствує, що комуністіческая партія уже була вплотную підійшла до ринку. Але екстремісти її заборонили, і тому у нас досі нема світлого будущего…

Високоповажний пане!

Часто під час засідань, коли деякі "оборонці народу" розхитують і так нестійкий ще український державний човен, Ви зауважуєте їм: "Це вже дуже видно!"

Нам також це вже дуже видно. І ми хотіли б спитати, чи оцей закон щодо диверсій проти нашої держави, який нещодавно прийняла Верховна Рада, поширюється і на депутатів, чи в них… "імунітет"?

Як я вже. казав, у мене імунітету нема. То Ваші "діловоди" можуть так розкрутити моє "дєло". І вийде, що відповідальність за наслідки в економіці і політиці, яку скинуть з себе і Верховна Рада, і уряд, почеплять мені, Гаврилові з Мозамбіка. І будуть наді мною ламати списи.

Зостаюсь з повагою до Вас особисто та до Ваших істинно народних депутатів!

Гаврило Хутір Мозамбік Липень 1992 р.

"Мы наш, мы новый мир построим…"

Крамольні роздуми періоду правління Михая Першого

Знаєте, яке найстрашніше прокляття?

"Щоб ти все життя будувався!"

Нас також закляли. Ще тоді. Коли ми заявили: "Мы наш, мы новый мир построим..." Хтось під руку сказав: "Щоб ви будували його вічно..."

І ми то будуємо, то перебудовуємо.

Вся країна – будівельний плацдарм. Весь народ – у будівельній грязюці.

"Архітектори" тільки спрямовують:

"Розум, волю і труд народу – тобі, п’ятирічка!"

Отак. Розуму вистачає тільки на п’ятирічку. На шостий рік – вже ні розуму, ні волі. На шостий рік прокричать заздравицю: "Хай живе радянський народ – вічний будівник комунізму!" І вічна пам’ять...

Не збудували комунізму спільного для всіх. То виділили по чотири сотки "неугідь". Будуйте кожен для себе. Окремо. Перед тим і фільм показали. Про рабиню Ізауру. Щоб кожен відчув себе землевласником. Щоб вивіз на оті чотири сотки дерев’яний туалет, ходив навколо нього і уявляв себе графом: "І в нас – фазенда..."

Соціалісти-утопісти. "Не втоплять" тебе сусіди, що ти діставав "наліво" дошки, то втопишся сам. У власному поті і в побутовому багні.

Теоретики прогнозують. Мовляв, не так склалося, як гадалося. Чого ж? Світову революцію зробили. Але "членороздільно". І вийшло: у них комунізм без комуністів, у нас – комуністи без комунізму.

І чим більше "без комунізму", тим агресивніші.

Вже й застереження лунають:

"Люди! Будьте пильні! Комуністи з окопів вийшли!"

Питається, куди вийшли? На велику дорогу? І чого вони в окопи ховалися? Від кого?

Ми – не болгари. Що вождів судять. І не німці. Ми – гуманісти. Ми і їхнього Хоннекера майже з лави підсудних поцупили. Як знаменитий Отто Скорцені знаменитого Беніто Муссоліні.

Інакше не можна. Світ знає, що ми будуємо. Ми самі, правда, ще не знаємо. Але щось дуже гуманне. Тому й збираємо "гуманістів". З усього світу. Може, й Хусейну дамо притулок…

А чого ж. Так склалося історично, як любить говорити наш Генеральний Президент. Ми "ветеранам" пропасти не дамо. Ні чужим, ні своїм. Ми більше думаємо про "ветеранів", ніж про майбутні покоління. І вони ще послужать.

Ось відрєферендилися. Добилися "волєізліянія" народу. Тепер можна приступати знову до "кровоізліянія". Перш за все передушити "опредєльонниє сіли", які "рвуться до влади". Силами "неопредєльонними", які за владу тримаються. Посадити за кулемети старих "бойцов". Та й "іменем народу" по тому ж народу. А на випадок непередбаченого "боєць" скаже: "Я не расстреливал.

Расстреливало государство…" А "государство" скаже: "Таке волєізліяніє народу. Так склалося історично…"

"Мы наш, мы новый мир построим…"

Не вистачило матеріалу.

Перегодя сімдесят років додумалися: "Давайте не ’’построим", а "перестроим".

І на перебудову матеріалу не вистачило.

Тепер вирішили: тільки обновити. Як старі штани. Латку туди, латку сюди. А якщо й латок не вистачить?..

Сепаратисти-екстремісти, правда, хотіли розтягнути "вєлікую стройку" по "національних квартирах". Поділити на "дрібні князівства". Але "великий князь" звернувся до народу. Згадав про "тисячолітню історію нашого государства". І народ "волєізляв" свою волю. Як сказав всесоюзний Рафик, в кабінах для голосування спрацювало "шуфство фатріотізма і грашданского долга". Як ось в рядової голосувачки, що сповідалася перед телекамерою: "Я галасавала за союз нашего союза з обновльонною федералізацією штолі... Бо в мене растьоть ребйонок-дочь і їй надо в чом-то ходіть і чего-то кушать..."

Отаке "штолі". Отаке "шуфство фатріотізма"...

Бо де нема "союза з обновльонною федералізацією", там всі, виявляється, ходять голодні й голі.

Як би там не було, але сепаратизму дали бій. "Дрібних князівств" не буде. Хіба що такі комуністично-православні, як Придністровське, Кримське...

Диваки запитують: "Навіщо Горбачову Крим?"

А навіщо Крим був Врангелю?

Крим потрібний усім. "Во здравіє, во спасєніє". Особливо, як каже дід Тимоха, "компартєйним бєлогвардєйцам".

Перебудова забуксувала. Хтось нарікає на "лисі" колеса, хтось на бездоріжжя.

Не слухають виступів "головного архітектора". "Страна создавалася на протяжении более тысячи лет..." Отож протягом хоча б тисячі років її треба було б перебудовувати. Отож тому не треба ламати те, що "склалося історічєскі", а обновляти...

Але... трішечки незрозуміло. Якщо "страна создавалась" понад тисячу років, то:

Коли будуть обрізати бороди компартійним боярам?

Де Ярослав Мудрий вивчав марксизм-ленінізм?

Коли народився "засновник нашої держави – великий Ілліч"?

Коли відбудеться коронація нашого Генерального Президента і возведення його в сан імператора всія Русі?

І вже зовсім незрозуміло:

Хто, для чого і куди стріляв з гармат "Аврори"?

Аналога нема

Десятки років били у барабани: "Мы родились, чтоб сказку сделать былью..." І зробили. Нема нашій "были" аналога в світі. Живемо як у казці. "По бороді текло, в роті не було..."

Чу-де-са!

Почалися вони, як каже Вітя Царапкін, ще "на заре нашей юности". Переплутали. Замість відлучити від держави диявола – відлучили церкву. Тепер дивуємося, де в нас набралося стільки чортівщини?

Замість позбутися наймита – ліквідували господаря. Тепер кричимо про кричущу безгосподарність. Замість перекрити дорогу дурням – перекрили кисень ученим. Тепер плачемо, що немає чим дихати.

Всі галабалакаємо про безвідходне виробництво, і всі виробляємо відходи. Те, що "виручаємо" від виробництва і продажу алкоголю, витрачаємо на вчорашніх алкоголіків – на утримання Товариства тверезості.

Чудотворці!

Оремо постановами, сіємо липою і чекаємо, що виросте пшениця. Беремо у природи золото, переплавлюємо його на медалі й чіпляємо на груди тих, хто нищить природу. Ще й хизуємось: "Лише у нас за працю дають нагороди!"

А скрізь – зарплату. Нормальну. За яку можна самому прожити, дружину з дітьми прогодувати, по світу потинятися, ще й коханці допомогти.

Я ж три місяці стягувався на одні штани. Стягнувся. Натягнув. Прийшов на відповідальну нараду. Сів. А вставав уже зі стільцем. Штани "дали тріщину". Легка промисловість з важкими наслідками.

А чого тоді чекати від важкої промисловості? Легковажності? Стук-грюк! Тяп-ляп! Уря-уря! У нас найбільша у світі домна! У нас найдовший у світі поїзд! У нас найбільший у світі літак! Навіть лопухи у нас найбільші… До півтора метра сягають. А в багатьох міністерствах і відомствах – ще більші. До двох метрів дотягують. І тверді. Як броня. Не піддаються жодній обробці. Сімдесят років науки – і нітелень!..

Чудеса!

То були найдемократичніші у світі. Тепер вчимося демократії. А якої демократії? Всі рівноправні, але не всі рівносильні.

Вибори. Кандидати. Боротьба.

Ви собі поборіться, а ми собі оберемо. Кого треба. Плюралізм. Від слова "плювати". Той, хто вище, на того, хто нижче. Тільки по одному піднялися до рівня світових стандартів. По гумових палицях. Правда, ще не знаємо, як ними бити так, щоб не дуже сліди залишалися.

Нема аналога і нашій боротьбі за самоочищення.

Я не про мило. Хоч також дуже мене дивувало, чого його виділяли у першу чергу "ветеранам". Невже їм найбільше треба відмиватися? Я про очищення моральне.

Для того, щоб позбутися алкоголізму, – повирізали виноградники.

Для того, щоб позбутися суспільного діабету, – перекрили цукор.

Для того, щоб позбутися наркоманії, – повирізали мак.

А що будемо вирізати, щоб позбутися проституції?..

Переломний період. Скільки їх вже було "переломних". Попереламували все. І хребти. І долі. І душі. Вже нема чого ламати. Хіба що хребет власній безхребетності. І хребет рідному бюрократизмові. Якому по живучості і по гадючості нема аналога в світі.

Сексуальні роздуми

Нова диверсія проти народу. Їсти не дають, а секс пропагують. У магазинах – голі полиці. А на екранах телевізорів, вибачте, – голі… баби. Голографія. Технічний прогрес. Знизу – вище не можна. Зверху – нижче не можна. Посередині – муфта. Півтора дюйма. Дюймовочка. Тільки чоботи як у гусара. Ніби в них всі дівочі тайни заховані. Решта – гласність.

Сексуальний екстремізм. З деструктивними наслідками. Руйнує мораль. Руйнує нервову систему. Півночі не спиш, думаєш про ці чоботи. Півночі смикаєшся, як заєць. Поки жінка штурханом не розбудить:

– Досить! Ти цілу ніч називаєш мене Терезою. І стягуєш з мене якісь чоботи…

– А як ти три ночі називала мене Будулаєм? І шукала в мене бороду? Я не казав "досить"?

І вже конфлікт. Вже драма. Вже трагедія. У власній хаті. На власному ліжку.

А що робиться на дорогах?

Ти їдеш, вона йде. Топ-топ! Топ-топ! Інтригує. Провокує. Дражнить. Виписує екстремістські кренделі напівголим, вибачте, хвостом. Об такий хвіст не тільки машину можна розбити, а й долю. А на дорогах – рух. Машина за машиною. Колона за колоною. Десантники з-під Рязані їдуть під Київ заготовляти картоплю. Голова місцевого колгоспу запросив. Бартерні угоди. Йдуть до ринку. Дід Тимко каже: "Щоб вони вже за чорну хмару зайшли. Все кудись ідуть. То до комунізму, то до ринку".

До речі. Про аварії на дорогах. Кажуть, що найбільше людей гине на темних, неосвітлених дорогах. Брехня. Найбільше людей загинуло на світлій дорозі… до комунізму.

Тепер теоретики шукають причини. Одні кажуть, світлофори не працювали. Інші – регулювальники були тупі. А практика показала: тупик на самій дорозі. І прірва. А ззаду підганяли. І брехали: "Верной дорогой идете, товарищи!"

Ще й примушували співати:

"Наш паровоз, вперед лети, в коммуне остановка…"

А коли хтось сумнівався, чого той паровоз так повільно "летит" і чому та "остановка" так далеко? Дотепники пояснювали: "Тому, що вся пара – в гудок".

Дорогу до комунізму вже, слава Богу, закрили. На капітальний ремонт чи назавжди. А гудок все одно гуде.

Деструктивна дія сексу. Роздягає людей на бігу. По голодранству ми вже обігнали Ефіопію і плем’я аборигенів бу-бу на Суматрі. Найщасливіша країна світу, яка складається з найнещасніших громадян. А ми ще дивуємося, чого над нами інопланетяни літають! Чого наших людей крадуть! Де ще таких візьмеш? Невибагливих.

Витривалих. Він тобі за шмат ковбаси і за пляшку будь-яку планету освоїть. Босий і голий. Тільки скажи: "Нада!"

Нас з дитинства вчили:

Нам солнца не надо – нам партия светит,

Нам хлеба не надо – работу нам дай…

Розуму нам також "не надо".

Один російський філософ каже, що вже буде краще. Бо наступив "конец людей, свихнувшихся на коммунистической идеологии". Це в Росії наступив кінець. А на Україні – тільки початок.

Подивіться на засідання Верховної Ради. "Блоковые лица", їх не зворушить ні сльоза згорьованої матері, ні виснажений вид голодуючого юнака. Який вирішив, що краще бути голодною людиною, ніж ситою свинею. Вони за те, щоб весь народ України оголосив голодівку. Хоча б на рік. Тоді вирішили б продовольчу проблему. Якщо зосталося б від того, що з'їсть Москва. Москва не може без українського хліба. Як український холуй не може без московського батога. Коли вже навіть Росія відділиться від Москви, то український холуй приєднає Москву до себе. Разом з усіма її дармоїдами. І разом з кремлівською стіною. Щоб мати перед ким хилитися. І мати на що молитися.

Політичний секс. У наших верхах. І всенародна порнографія внизу. Всі голі. І всі тішимося. Чудесами. "Маленькие люди в большой постели".

Ваня Молдаван каже:

– А в мене постіль – маленька. А жінка як Жаботинський. Спить сидячи. А я в неї на руках. Еротика епохи гуманізму. Де дістати нормальне ліжко? Щоб хоч нормально виспатися. У меблевому магазині є тільки віники. У магазині "Геркулес" – тільки тапочки… Сімдесят п'ятого розміру. Можна було б спати у тапочкові. Якби його дотягли до двох метрів. А так глухо. Стіна.

Дійсно, стіна. Правда, Берлінську стіну вже давно розібрали. Але кремлівську ще кладуть…

Двері

Я знайшов двері. У кущах. Біля нашого будинку. Лежали, мабуть, з півроку. Бо вже травою заросли. Звалив на спину. Поніс у житлову контору:

– Нате ось… Валялися… У кущах…

– Багато чого валяється по кущах… Наша контора – не смітник…

Приніс. Поставив біля будинку. Написав на них крейдою: "Чиї двері? Заберіть!"

Вранці виходжу. Нижче свого напису читаю: "Шукаєш дурніших? Щоб твоє сміття виносили…"

Сів на дверях. Думаю. Ще добрячі. Послужать. Шкода добро викидати.

Приволік до себе на балкон. Відгородитися від сусіда? Образиться.

– Проси ділянку, – підказала дружина. – Спорудимо дачу…

Подав заяву. Розглядали два роки. За цей час я сколесив своїм КрАЗом півкраїни. Там цеглина на дорозі валялася – в кущах. Там дощина – в кузов. Там залізячка – в кузов. Знайшов на дорозі все. Крім скла для вікон. І шпалер.

Збудував. Не дача, а палац.

Набрав повен кузов сусідів. Привіз відкривати сезон.

Прицмокують. Прихвалюють.

– Невже і котел парового опалення на дорозі валявся?

– Уявіть собі. Під Чудновом…

– А отой вітряк, що гонить воду?

– З-під Рязані припер… У нас тільки робоча сила на дорозі не валяється… Бо вона – по кущах. А решту усе можна знайти…

Через тиждень мене запросили у міліцію. Дуже чемно запропонували підготувати документи на всі матеріали. З яких я збудував дачу.

– Та ви що, хлопці! – не стримався я.

– Ми не хлопці. Ми – міліція. Боремося з розкраданням державного майна… До речі, двері, із яких, за вашими словами, усе почалося, – з горища будинку, у якому ви живете… Народне добро берегти треба, громадянине Куріпочко, а не розтягати…

Мені їх шкода…

Колесо історії невблаганно крутиться. І перемелює все. "Хто був ніким, той стане всім…" Хто був "усім" – іде на пенсію. По хворобі.

А хвороба яка? Ходити не може. Пішки. Звик до машини. Їсти не може. З магазину. Спати не може. У ліжку. Бо звик за робочим столом. Знає тільки двоє слів: "Погоджуюсь!", "Заперечую!" І лікуватися не хоче. У звичайній лікарні. Звик до спеціальної. Ніби у нього така суспільна вага, що у звичайному лікарняному ліжку не витримують ніжки…

Над одним школярі взяли і шефство. Навчили ходити. Влаштували йому екскурсії по місту. Пояснили, що таке тротуар. Що таке трамвай. Що таке черга.

Дар мови повернувся до людини. На радощах вигукнув:

– І треба ж було так розумно придумати: створити черги, щоб заслуженим людям давати позачергово!..

Мені їх шкода. І тих, що вже. І тих, що ще.

Ось місто наше не в зоні землетрусів. А сейсмологи запримітили, що трусить. Одним будинком. Керівним.

Думали, хтось підкопується. Ні. Виявляється, вібрують стільці. Під чиновниками.

І є чому вібрувати. Змінилася обстановка. Боїшся щось пообіцяти. І боїшся нічого не пообіцяти. Треба йти до людей. Треба щось казати. Розумне, конкретне, корисне. А що? Розумного нема. Конкретного не знаєш. Корисне – кожному своє. Скажи невпопад – і той, хто вчора тремтів від одного твого погляду, сьогодні заявить: "А я тебе бачив. В гробу. Без тапочок. Босого". І нічого йому не вдієш. Він – неформал.

Пішла чутка, що у тих, які навіть зостануться, заберуть автомобілі. Персональні. А кожному видадуть коня. Персонального. І сідло. Але я думаю, що це не реально. Не кожен в сідло вміститься. Це раз. Друге: не дай, Боже, задрімає і впаде. Та й не кожен знає, куди їхати. А давати кожному персонального водія – це знову ж таки чіпляти додаткове сідло і знову транжирити кошти. Правда, це нам не вперше. Ось одного все життя возили у броньованій машині. Щоб, не дай, Боже, хтось… З рогатки, чи що? А потім побачили, що даремно. Виявилося, у нього була броньована голова.

Ситуація на грані катастрофи. Адміністративної. В одній установі всі сидять. Майже не дихають. Як миші, що чують прихід кота. Якби могли, у шухляди столів позалазили б. Аби їх тільки не запримітили. Не згадали, що вони ще є. В іншій установі – всі метушаться. Енергійно

чухають потилиці. Кожен хоче довести, що він для суспільства незамінимий. Що він – мозок суспільства.

Мозок. Вузькоспрямованої дії. В одну точку. На якій сидить.

Мені їх шкода. Правда, мій друг Ваня Молдаван каже: "Ти пошкодуй себе. Подивися на себе в дзеркало. Згадай народне прислів’я: ’’Поки товстий схудне, худий… ґиґне…"

"Шествіє…"

Як тільки-но почали перебудову, вертеп дозволили. Партія і уряд. Ну, ще та партія. І той уряд.

Ваня Молдаван від несподіванки два дні заїкався.

Вітя Царапкін тільки прицмокнув: "Во дають!"

Ізя Чачкес каже: "Поки не заборонили, давайте зробимо!"

Розподілили ролі. Тобто хто Ірод, хто воїн, хто пастушок, хто смерть. Я погодився бути чортом. Менше клопоту з одягом. У який магазин зайдеш – або нічого нема, або усе ніби на чорта шите.

Припасовуємо обладунки. Коляду повторюємо: "Христос родився, в Бозі воплотився…"

– Також було життя, – зауважив Ваня Молдаван. – Тільки народився – Ірод ганяється, убити хоче. Виріс – Іуда продав за тридцять срібняків. Понтій Пілат на хресті розіп’яв…

– Зараз не краще, – додав Ізя Чачкес. – На кожного ще не народженого Ісуса вже чекає по тридцять Іуд і по стільки ж Пілатів…

Зодяглися. Вийшли на вулицю. Воїн підняв хоругву. Йдемо.

Як град з ясного неба – омонівці. Бияки напоготові.

– Шествіє запрещено!

– Це не "шествіє", – пояснює Ваня Молдаван. – Це вертеп.

– Що-що-що? – примружився другий.

– Вер-теп!

– Що-що-що? – примружився третій.

– Вертеп!

Четвертий передав по рації: "Шествие неформалов. Именуют себя неизвестной абревиатурой. Знамя не сине-желтое, но и не красное. На нем написано: ’’Христос рождается!"… Слушаюсь!.. – І спитав суворо Ірода, тобто Ваню Молдавана: – Ты старшой? Из Хельсинкского союза есть?

– Ні, – запевнив Ваня. – Ми всі з Радянського Союзу… Свої…

– Не свої вони! – зарепетував раптом істерично якийсь реліктовий, що стояв збоку. – Деструктивні сили. Хочуть розшатать соціалістіческое общество!

Ізя Чачкес, що переодягнений на смерть, підійшов до нього:

– Слухай, конструкторе! Ти не засидівся на цьому світі?

– Не применять насилие! – крикнув омонівець. І стягнув Ізю бияком по балахону.

Ізя сів. Крізь зуби висловив філософську думку:

– Цікаво, що з цього приводу сказав би король Лісото Мошвишвілі Одинадцятий?

Омонівець передав по рації:

– Кажется, здесь иностранцы… – І спитав Ізю: – Кто ты?

– Смерть, – каже Ізя.

– На-ци-о-наль-ность?!

– Я – інтернаціоналістка… Чо дивишся? Ось ти – унтер-націоналіст, а я – інтер… І на тебе прийде мій час…

Тут вмішався інтелігент у цивільному:

– За погрози міліції вам можуть дати на повну котушку.

– Тепер демократія, – кажу. – І теоретично всім можуть дати. Але практично – на всіх не вистачить котушок. Криза…

Інтелігент у цивільному здивувався:

– О, пацан! А ти професійний чорт.

– Я – не пацан. Це я просто такий мініатюрний… І не професійний. Я – любитель. А професіонали – он вони, з биякаами… Бач, як вмазав Ізю? Досі чухається…

Інтелігент у цивільному суворо сказав:

– Слухай, братія! Розформовуйте своє неформальне об’єднання! І розбігайтеся по домашніх норах.

– Та як ви смієте! – обурився Ваня Молдаван. – Партія і уряд дозволили…

– Вам дозволили, а нам наказали… Дозволили – сидіть в хаті, зачиніться, накрийтеся одіялом і… колядуйте… А шествіє запрещено…

І силою, і правдою

Відкритий лист Віті Царапкіна редакції газети "Вечірній Київ"

Розпрешановні!

Як ви думаєте? Хто для України дорожчий? Король Непалу Бірендра Бірбіркрам Шахдева чи я? Рядовий нашої молодої держави? Який за своє життя вже "виконав і перевиконав" стільки, що всім королям світу й не снилося. І то постійно долаючи "тимчасові труднощі". І "тимчасово" задовольняючись скромними потребами.

Чому ж ви тоді перед тим королем так розшаркуєтесь? Мовляв, надійшов лист. Від короля Непалу. На ім’я нашого найвищого… А про те, що я написав уже п’ять листів на ім’я нашого найвищого, ніхто ні гу-гу.

Раз, правда, прийшла відповідь. З житлової контори. Від техніка. "Шановний добродію Царапкін, трубу у вашій ванні поміняємо в наступній п’ятирічці…"

А я ж писав зовсім про іншу трубу. Я писав про трубу, у яку вилітає наша економіка, народне добро, наше здоров’я.

До речі, про здоров’я.

Ви у своїй газеті описуєте, скільки Західна Європа поїдає нітратів, фосфатів…

Мій друг Ваня Молдаван з’їв усього-на-всього один кавун. А викачали з нього усю таблицю Менделєєва. І тридцять ще невідомих нікому елементів.

Хочу зауважити, що кавун привезли не із Західної Європи, а з Південної України. І придбав його Ваня не на складі якогось агресивного блоку, а в лоткові Держагропрому. То, може, ви розтлумачите читачам, що за блок отой агропром? Чим він воює і проти кого?

Тільки ж Ваня Молдаван каже, що все одно не розтлумачите. Бо зараз бракує паперу. У нас завжди чогось бракує. Був папір – не вистачало гласності. Є гласність – нема паперу. Буде і те, і інше – не буде кому писати. Знітратимося і сфосфатимося. Згербіцидимося і запестицидимося.

Хочете перепитати, де буде медицина?

Там, де вона й зараз. На сторожі спокою його величності керівного прошарку. І разом з тим "прошарком" боротиметься проти морального захворювання населення. Радіофобією, хімієфобією. Алкоголізмом, курінням. Он Київ вже оголошували містом антиалкогольним і антикурильним… Давайте оголосимо Україну державою здорового глузду. І моральної чистоти. І громадянської свідомості.

Тільки навряд чи вийде. Дуже вже багато у нас "талантів" бити в барабани і кричати "ура". І всі вони як "невловимі месники". Тільки доходить до того, коли вже треба брати і садити, – його беруть і кладуть. На обстеження. Бо він ніби того… З вітряками в голові…

А може, треба обстежити до того? Перш ніж садити його у керівне крісло? Перш ніж допускати його до народних надбань? Перш ніж довіряти йому наші долі?

Важко. Довготривалий період застою призвів до остеохандрозу наш суспільний хребет. Хто зігнувся – не може випростатися. Хто випростався – не може зігнутися.

Потрібна сила.

Не короля Непалу. Навіть якщо він Бірендра Бірбіркрам Шахдева. А моя. Ваша. Усіх нас.

І правда потрібна. Одна для всіх. І для найвищого нашої держави. І для мене – рядового громадянина.

Сійся, родися!

Новорічне віншування Вані Молдавана українському народові

Народе мій!

В тому числі керівники державного, обласного, районного і колгоспного масштабів!

Віншую вас із святом! Сію, сію, посіваю, з Новим роком вас вітаю!

Новий рік – новий рубіж. Нові надії. І старі клопоти. Які зосталися від попередніх рубежів.

Не при святі про них говорити. Але й при святі про них пам’ятати. Бо як каже по латині Вітя Царапкін: "Карпент туа пома вепотес". Що по-нашому означає: "Нащадки зберуть твої плоди".

А що ми передамо нащадкам?

По стільки-то умовних кормових одиниць на умовну голову?

До речі, з головами у нас… не все лади. Різнобій. Великий. Умовна голова планує. Умовна голова керує. А виконує конкретна голова. І болить конкретна голова. Тому й результат: "середньостатистичні досягнення" і "умовний мінімум". Конкретний максимум тільки в мріях.

Умовні голови проектують. Умовні голови будують. А конкретні голови "ліквідують наслідки". І… лисіють.

Умовні. Щось багатенько в нас умовностей.

Умовний достаток. Умовне щастя. Умовно-їстивна ковбаса. Умовно-чиста вода. Умовно-придатні штани. Умовно-здорове повітря. Умовні громадяни умовної національності. З умовним знанням рідної мови. Умовно-порядні, умовно-чесні, умовно-інтелігентні, умовно-освічені. Але конкретно споживаючі, конкретно уриваючі, конкретно руйнуючі…

Конкретно…

"Іде звізда чудна…"

Ім’я цій звізді незалежність.

Принесла вона гласність (поки що гласність волаючого в пустелі – народ галасує, а ніхто не чує). Принесла демократію (поки що побудовану на принципі долоні і пальців – пальці мають свободу, а долоня має силу).

Але як каже Вітя Царапкін по латині: "Омне інітум діфіціле ест". Що по-нашому означає: "Всякий початок важкий".

Щоб далі було легше. І світліше. І чистіше. І веселіше. Давайте конкретно позбудемося умовності. Не впустимо її у новий рік. Не впустимо її у нове життя. Не впустимо її у нові покоління. Будемо конкретними громадянами конкретної нашої держави. З конкретними правами і конкретними обов’язками. Які живуть на конкретній землі. Несуть за неї конкретну відповідальність. І перед новим днем. І перед своїми нащадками.

Сійся, родися, жито, пшениця –

Всяка пашниця…

Без пестицидів і гербіцидів,

Без нітратів і фосфатів,

Без будь-яких отрутохімікатів…

То буде щастя у нашій хаті

І на здоров’я будем багаті…

Щоб злагода квітла у кожній господі,

І чесність, і гідність були у народі…

Щоб гласність ніколи не вилізла боком, –

З новим щастям! І з Новим роком!

Альтернативний варіант

Приніс свині їсти, напакував корито, вона задоволено цямкає, а я тяжко думаю: "Що таке альтернативний варіант?"

Були в нашому колгоспі збори. Висували кандидата. У депутати. Наше начальство місцеве висувало представника обласного начальства. А ми мали підтвердити, що всі погоджуємося.

І тут мене підкусило вийти до мікрофона:

– Шановні вожді і вождики колгоспного, районного та обласного масштабів! Тепер демократія і гласність. У мене є альтернативний варіант…

Мікрофон відключився.

Усі забігали.

Голова колгоспу каже:

– Проклятий капіталістичний мікрофон. Не витримав нашої соціалістичної гласності…

І відвів мене за куліси:

– Слухай, Борихович! Ти завше вискакуєш як Пилип з конопель. Я як дам тобі "альтернативний варіант", то свиня твоя здохне з голоду…

– Я ж хотів… головлікаря… або вчителя…

– Лікар нехай лікує хворих, вчитель нехай вчить дітей… Хто на що вчився… А керувати – хай керує той…

– Хто ніколи не вчився? Хто більше нічого не вміє?..

Вічно крикливий голова затиснув кулаки. Заскреготав зубами. І замовк.

Обізвався вічно мовчазний парторг:

– Розумієш, Борихович, треба дивитися в майбутнє. Оберемо, для прикладу, депутатом вчителя чи лікаря. Що з них візьмеш? Зошита? Таблетку?.. Та й тих нема… А голова облагропрому дасть нам труби…

– Ніби Верховна Рада – це трубний завод. Чи він буде в інших колгоспах брати, а нам давати? Діляцтво це, шановні вождики. Діляцтво… – тут я вже розійшовся не на жарт. – І взагалі, чому на високих посадах досі сидять брежнєвісти-екстремісти?

– Нема кому зняти, – спокійно пояснив парторг. – Бракує монтажників-висотників.

Тут знову втрутився голова:

– Слухай, Борихович, чого ти мені як вітер в очі? Чого тобі треба? Дитина вчиться, свиня росте, жінка має легку роботу…

Я вдарив себе у груди:

– Правди мені треба! Правди!

Парторг заспокоїв:

– То йди до кіоска, купи собі. Навіщо за кілька копійок псувати нерви і собі, і комусь?.. Бережи нерви, чоловіче. Тобі ще треба хату будувати… Бичка годувати… Дочку видавати…

Я проковтнув язика.

Заговорив аж удома…

Стою біля свині. Вона цямкає, оком на мене пасує. А я тяжко думаю: "Є таки чудеса на світі. Хоча б наша державна машина. Усі шестерні крутяться в різні боки, а машина їде… І ще й у космос літає…"

"Поле чудес"

У вас є оті? З вусиками? Таргани? Ну прусаки?

Феноменально! У хаті ні шкуринки, а вони бігають.

Газети їдять. В основному "русскоязычные". В основному там, де йдеться про "правопреемницу". Або, як каже Вітя Царапкін, "правопреступницу и словоблудницу".

Де ті прусаки беруться? Може, від Чорнобиля? Якщо внаслідок радіації виплодився СНД, то прусаки – тим паче. Воно ж дрібнюсіньке.

У телефонну слухавку залазить.

Телефоную до Вані Молдавана. Не встиг сказати "алло", воно – шкряб-шкряб.

Спересердя питаю:

– Ну чого вуса розвісило? Щоб тобі вуха повідпадали!

А воно:

– Чего вы ругаетесь? Хулиган!..

Ти ба. Інтелігент. З пістолетом за пазухою. Заліз у слухавку мого телефона і дивується, чого я "ругаюсь".

Ну дають! Наче той славнозвісний партизан. П’ять років як війна закінчилася, а він все виходив з лісу і поїзди під укіс пускав… Вже незалежна Україна, а вони мене, незалежника, підслуховують, як ворога народу.

Ваня Молдаван заспокоїв:

– Не хвилюйся. Їм ще списків нових ворогів не підготували. То вони користуються старими…

До речі. Свого часу я й відсидів, як незалежник.

Прийшли троє. Інтелігентів. Кажуть: "Нам поступила інформація, що ти незалежник".

Я пояснив, що це у мене спадкове. Від діда-прадіда. Ми всі працьовиті. Всі незалежники, бо ніколи не залежуємося…

Вже там із мене зробили жовтоблакитника. Товкли доти, поки лице не стало жовтим, а під очима – синьо. І в роті зосталося тільки три зуби. Нижні. Передні. І мене щоразу звинувачували, що я "посредством чрезмерного раскрытия рта устраиваю буржуазно-националистические демонстрации". Поки я одного зуба не вирвав…

Звідкіля беруться прусаки? Може, з космосу? Вуса мають як космічні антени. Рухають ними. Особливо коли дивляться телевізор. Феноменально! Тільки вмикаю телевізор, тільки чується голос отого крикуна: "Все раздевают, а фирма "Алиса" одевает!" – вони збігаються, сідають на килимку рядочком і рухають вусами. Ще дуже люблять оте: "МММ – это самые низкие цены!.." Словом, "поле чудес". Так і хочеться завити: "Давайте удивляться, удивляться, удивляться…"

У нас знову почалося не з того боку. Знову через хвіст. Не з товарів, а з агітації. По-моєму, до ринку йдемо тією ж дорогою, що йшли до комунізму. І з тими спецами. Вони вже збудували для себе комунізм. Тепер створюють для того комунізму ринок. Він за мою працю вибудував собі палац у Сочі. А мене закликає: "Продається дача на Гаваях! Мільйон доларів!"

Я не можу купити сарай. У Глевасі. Я до мільйона й рахувати не вмію. В наших школах вчили тільки до тисячі. Долар я бачив лише на малюнку. У "Перці". З ідейно-спрямовуючим підписом: "Жовтий диявол".

Яка дача! Я на свої п’ять соток болота виволік залізну халабуду з "чорного ворона". І почуваюся щасливим, що він мене нікуди не везе.

Приватизація. Це що, "командно-трудовий колектив" приватизує тюрму, а я знову буду у ній сидіти? Тільки вже за валюту? А якщо я вкраду "дерев’яними"? Або купонами?

Ось вам і "поле чудес".

Прусаки дуже неспокійні, коли по телевізору показують, як до нас поступає гуманітарна допомога. Тільки на екрані з’являються ящики з продуктами та іншим добром – бігають по кімнаті, метушаться, рухають вусами. Ніби шукають: де воно?

Комаха комахою. Ніякої кебети. Та вибіжи на вулицю. Забіжи у кіоск будь-якого доморощеного "бізнесмена". І побачиш – де воно. А ти нишпориш у моїх паперах. У телефонній слухавці шкрябаєш…

Вчених у нас достобіса. Атомну бомбу винайшли. Придумали маргарин, який на сковороді вибухає. А на прусаків – нічого…

Супер

Я вирішив категорично: якщо народ України проголосує за незалежність – негайно одружуюся. Триста років неволі зробили мої гени рабами. На волі не виживу.

Отож… Знову неволя.

З практики відомо, коли хочеш втратити спокій, візьми собі молоду дружину. Або придбай старий автомобіль. Мене доля ощасливила і тим, і іншим. Тепер постійний конфлікт. Дружина хоче їхати. Автомобіль – не може.

Я, замість лежати в обіймах коханої, пролежую під автомобілем. Вона час від часу бачить лише мої ноги. Від ступні до кісточки. Я час від часу бачу лише її ноги. Від ступні до коліна. І чую зворушливий голос:

– Доки?!

– Поки Україна не сягне рівня Буркіна-Фасо. Або хоч Гвінеї-Бісау. Поки не будемо жити хоча б так, як сімдесят чотири роки тому жили папуаси…

Жінка від чоловіка відрізняється тим, що спочатку кричить, а тоді слухає. Чоловік спочатку слухає, а тоді… робить своє.

Отож вона кричить. Я роблю своє. Слухаю. Аналізую.

Чи правильно зробив, що одружився?

Елізабет Тейлор в шістдесят років вийшла заміж усьоме. За сорокарічного. Пригасаючим зорям потрібні джерела енергії. Джерелам енергії потрібні статки.

Ясер Арафат завжди хвалився: "Я жонатий на революції. І тільки раз". На 62 році одружився вдруге. Взяв 28-річну красуню.

Я на революції жонатий не був. Я був одружений з Тосіком.

Жінка як літак. Коли падаєш, то разом з нею. І цей "літак" тобі підсуває доля. Який обережний ти б не був перед "посадкою", як уважно не розглядав би "шасі", хвіст і "крила", сідаєш і летиш. Бо це твій рейс. Доля видала тобі на нього квиток. І як ти не побивайся – нічого не зміниш. Як казав один розумний чоловік: "Ну проб’єш головою стіну. Але що будеш робити у сусідній камері?.."

Коли я готувався до свого першого сімейного польоту, мене застерігали:

– Чи знаєш ти, що, коли чоловік твого віку одружується з молодюсінькою, він бере дружину для сусіда?

Я тоді хвацько відповів:

– Знаю. Але чорногорське прислів’я каже: "Краще молоде курча їсти удвох, ніж стару курку глодати самому".

На жаль, доля розпорядилася так, що мені не довелося ні їсти, ні глодати. Я тільки облизувався. Для Тосіка я був стовпом. До якого вона прив’язалася, щоб інші знали, де її шукати.

Цього разу долю я перехитрував. Мені вдалося катапультуватися. А Тосік літає досі. З якимось дублером. У мене таке враження, що його зачали в пробірці, а виховувався він у пансіонаті для горил. У нього ніби нема ні лоба, ні очей, ні лиця. Є тільки ніс. Але Тосік ним зачарована. Вона стверджує, що мужчина красивий не тоді, коли в нього усього по трішки гарного, а коли щось одне вагоме.

Після вдалого катапультування я думав, що вже ніколи не наважуся літати. Тим більше в мене останнім часом алергія на косметику. Чхаю за п’ятдесят метрів.

Але занесло мене на конкурс красунь.

Циб-циб, циб-циб, циб-циб. Віце-міс, супермодель… А потім обов’язково лише в купальниках…

Це якби я вийшов на сцену роздягнений, всі призи були б мої. Всі спонсориці падали б переді мною…

Як мало людині треба для щастя! Побачити іншу людину голою.

Звідкіля у нас так багато красунь?

Бо є стимул. Помахай перед моїм носом норковою шубою, я тобі за тиждень Аполлоном стану. Я буду щодня гумовим макогоном чухати спину. Ноги парити. І маску з яєць на пику класти… Щоб не морщитися. Щоб посмішка у мене була як блискавка. Щоб у кожного члена жюрі в очах потемніло. І голова пішла обертом.

Мій друг Вітя Царапкін, син брокера з 1917 року, зауважив:

– Добре, яхби на членах жюрі, як і на красунях, були номерки. І ще й напис: "Донжуан з 1930 року", "Баболюб з 1940 року", або й просто: "Суперловелас". Тоді знав би, кому посміхатися…

Я менше дивився на красунь, а більше спостерігав за членами жюрі. Господи праведний! Який контраст! Облисілі на чужих подушках. Розповнілі у чужих перинах. Сидять цінителі краси і юності. Суперексперти. Донжуани – естети. Всі знають, якою має бути красуня. Так ніби вони все життя зустрічалися лише з красунями. Сидять і пожирають очима те, чого вже не можуть взяти зубом.

Один так широко роззявив рота, що вставна щелепа випала. Другий, який у солодкій дрімоті ловив кайф, подумав, що загубила щось красуня. Підняв щелепу і, з реверансом старої клячі протягнув дівчині на сцену. Та як побачила зуби – втратила свідомість. Із зали на сцену вискочили дванадцять лікарів. А якби стара баба впала? Хоч один з них згадав би про клятву Гіппократа?..

На цьому конкурсі я пригледів і свою красуню. І повторив подвиг Ясера Арафата.

Тепер не маю ні особистої волі. Ні спокою. Ні жінки.

Вона тепер – супермодель…

А я – супертелепень…

Ах, колосально!

"Ах, колосально! Ах, фантастично!.."

Це з приводу того, що я місяць пожив там. За горбом.

А те, що я сімдесят років прожив тут? Не фантастично? І не колосально?

Все життя коло сала. Більше нічого нема. І ніхто не захоплюється моїм героїзмом. Моєю кмітливістю.

Країна суцільних раціоналізаторів і видумщиків. Уряд видумує, як об’єгорити мене. Я видумую, як об’єгорити уряд.

Воно нам далося з молоком рідної… партії. Тої самої. "Двічі розстріляної", як висловився третій Ілліч. І тричі проклятої.

Сиджу з вудочкою біля ставка. Прийшли піонери з підпільного загону імені Ніни Андреєвой:

– Дядьку, давайте заключимо бартерну угоду. Ви нас вчите вудити рибу, ми вас вчимо танцювати ламбаду.

І вкрали мою куфайку. Потім виміняли в селі на самогон.

Я до вечора на березі танцював ламбаду. Вони у лісі співали:

Мы все добудем, поймем и откроем –

Холодный полюс и свод голубой.

Когда страна быть прикажет героем,

У нас героем становится любой…

"Ах, колосально! Ах, фантастично!.."

Ніби там я освоював нову планету. Ніби щось героїчне вчинив. Там жити – раз плюнути. Там є усе. Тільки куфайки нема. І не знають, що це таке.

Я їм пояснюю:

– Тілогрійка. Ватник.

Вони дивуються:

– Навіщо вата, коли є вовна? Нам, – кажуть, – сорок мільйонів овець треба відстріляти і закопати. Бо затоварилися вовною.

– Давайте, – кажу, – поміняємо. На вісімнадцять мільйонів наших комуністичних баранів. Керівних. І ви ніколи не будете затоварюватися. І зрозумієте, що таке куфайка. Якщо ми вам надішлемо гуманітарну допомогу…

Люди там, правда, добрі. Всі посміхаються. Аж зло бере. Нема навіть кого послати.

Тільки лякливі. Дуже бояться холестиролу. Не хочуть швидко старітись. Щоб шкіра не морщилася…

А ми тільки чекаємо, коли стукне шістдесят. Щоб на пенсію. Щоб спокій. Правда, кремлівські "геронтологи" придумали так, що стукає взагалі. І то або перед самою пенсією, або за рік опісля. І вже вічний спокій. І тобі, і державі. І пенсію платити не треба. І шкіра не морщиться. Бо і з тих, що чудом ще дихають, її сімдесят разів здерли. Ще до пенсії… А кажуть, людина має сім шкір. То там людина має сім шкір. У нас – сімдесят сім…

Отож нічого ахкати. "Ах, колосально! Ах, фантастично!" Там колосальний тільки страус. Яйця несе як гарбузи. Ферму їхніх страусів і наш "соціалістичний вибір" – було б фантастично. Одним яйцем півсела нагодувати можна. А так живемо фантастикою…

Делікатне питання

Я зайшов до просторого кабінету начальника Служби національної безпеки. Незалежної України. І гордо сказав:

– Слава Україні!

Він знітився і тихо відповів:

– Навіки слава!

Я делікатно зауважив:

– Прошу вибачити, але треба відповідати: "Героям слава!" А "Навіки слава!" відповідається тоді, коли вітаються: "Слава Ісусу Христу!"

– Дякую! – сказав чемно начальник. І запросив: – Сідайте!

– Дякую! Я вже відсидів, – ще чемніше відповів я.

– Що привело вас до нашого офісу?

– Делікатне питання… Хочу служити незалежній Україні. Вірою і правдою. Як служив усе життя.

– А де, вибачте, конкретніше служили?

– Очолював надрайонову службу безпеки УПА…

Начальник застиг.

Думаю, мабуть, не так мене зрозумів. Певне, гадає, що я член забороненої партії комуністів… Або служив в НКВД…

Починаю переконувати:

– Ні, ні! Комуністом я ніколи не був. Ні, вибачте, стукачем. Я все життя був українським націоналістом. Не таким, як нас малювали: "буржуазним", "українсько-німецьким". Бо дід мій мав лише сухоребру кобилу. І та з надірваним хвостом… І я ніколи не був ворогом інших націй. Бо наше гасло звучить: "Воля народам, воля людині!" Хто б ця людина не була…

Сидить незворушно. Здається, навіть думати перестав.

– Ви, мабуть, не так мене зрозуміли. Я не був у службі безпеки жодної окупаційної армії. Не служив жодній колоніальній системі. Я боровся проти окупантів рідної землі. За волю українського народу. За свою соборну самостійну державу… Ту саму, яку зараз "ненькою" називають навіть депутати Верховної Ради…

Начальника ніби нема. Ніби в його кріслі сидить виліплена з воску фігура. Навіть очима не кліпає.

– Може, ви думаєте, що я убивав невинних людей? Борони, Боже! Я не вбив навіть того, який розстріляв пів мого села. За те, що мене переховувало…

Начальник поворухнувся. Почав чухати потилицю.

Значить, українець, думаю. Хоч прізвище російське.

Тоді несміливо спитав:

– Зброю маєте?

– На жаль, ні. Ваші її забрали. Ще тоді, коли садили… Я маю досвід… Досвід боротьби з вашими. Ви маєте досвід боротьби з нашими. Давайте об’єднаємо його. Проти всяких ворогів нашої рідної незалежної, самостійної України.

Він далі чухав потилицю. І вичухав невпевнену фразу:

– Прийдіть через пару днів… Я пораджуся з керівництвом…

Виходив я з просторого кабінету. І думав: "Приходити мені "через пару днів" чи не приходити? Дадуть мені якусь посаду чи… знову посадять?.."

Ми є такі…

Хто ми і що ми?

Ми є дуже всякі. Ми є такі, що за волю кістьми поляжемо. І ту ж волю в солодкій дрімоті проспимо.

Ми є такі. Ми будь-якого ворога у нерівній борні здолаємо. Або ж… наречемо його "воріженьком". І переконаємо себе, що він "згине, як роса на сонці".

А "воріженько" – не роса. І він сам не гине. Він хоче, щоб згинули ми. І все для цього робить.

Ми є дуже хлібосольні. Тому й сидимо без хліба. У житниці Європи… Сіль маємо. У наших спинах стільки солі, що півсвіту просолити можемо. Комусь наробляли хліб, собі наробляли сіль…

Світ працював на себе. Аби щось мати. Ми ж все життя працювали на "визволителів". Які нашою кров’ю наввипередки "визволяли" нашу землю один від одного. А нас "визволяли" від волі.

Потім нас навчили літати. "На крилах соцзмагань". І ми "вносили свій вклад".

Тепер шукаємо: де той вклад? Виявляється, що менше вносили, ніж виносили.

Де той "вклад"? Там, де ми його поклали. Пошукаймо у себе. В коморах. На горищах.

Сто тридцять лопат – ще можна зрозуміти. Може, людина збирається на заробітки. Рити канал. Під Ла-Маншем. Але двісті п’ятдесят нічних горшків… Це що? Від голоду?

Для бартеру. Повезе він їх у Польщу. А там спитають: "Ви на що натякаєте? Ви за кого нас вважаєте?.."

Світ торгував. А наша торгівля людей "отоварювала".

Тепер дивуємося, чого світ дивиться на нас як на худобу.

Ми ж дивимося на світ, як теля на мальовані ворота. І тішимося, що ті ворота ведуть до ринку.

Так, ринок – це рятівний круг. Але не кожен має можливість його придбати. І тому різнобій. Тому паніка. Ті, що забезпечені "плавзасобами", стали "бізнесменами". Намагаються використати кожну хвилинку і кожну шпаринку. Щоб нажитися. Ті, що не мають "рятівного круга", стають помаленько люмпенменами. І думають, як вижити. І панічно бояться потопу. І чекають Ноя.

Ноїв у нас вже було. Чимало. Але кожен брав у свій рятівний човен лише своєї "тварі по парі". А решта – тонули…

Отже, банальна фраза: "Порятунок потопаючих – справа рук самих потопаючих", – не така вже й банальна. Треба вчитися плавати.

Он той вже вміє. Обладнав "шхуну". З візочка з-під пиріжків. Понакладав жуйки, цигарок. Написав: "Фіодор фром корпорейшен". І пливе.

Де він цього навчився? І де він бере товар?

Де він цього навчився – сказати важко. Дід – ударник комуністичної праці заводу "Більшовик". Баба – востаннє Леніна бачила. В гробу. Батько – ударник комуністичної праці заводу "Комуніст". Мама вихована на кращих традиціях піонерок "Артека". А воно – "фром корпорейшен".

Так що це? "Происки" акул імперіалізму? Чи промахи акул соціалізму?

Реальна дійсність. Звичайне життя. І трохи данина моді.

Вчора іменувався спекулянт. Сьогодні – бізнесмен. Вчора називалося "махнуть не глядя". Сьогодні – "обміняти по бартеру". Вчора був звичайний шулер. Сьогодні – брокер.

Де отой Фіодор бере свій товар? Сказати ще важче. Мабуть, там, де інші його кладуть. Найгуманніше правило епохи розвиненого соціалізму: не проходьте мимо... того, що не так лежить.

Зараз майже кожен репетує, стогне, ниє: "Недавно було все. А де воно поділося?"

А де воно має взятися? З неба впасти?

Всі страйкують. Всі хочуть великої зарплати, а маленької роботи. Кожен хоче жити, як в Америці, а працювати, як у Росії.

Ти відроби ту зарплату, яку отримуєш. Тобі за твою роботу не зарплату треба збільшувати, а "срок". Тобі за твою продукцію руки відбивати треба. Ти звик, що працюєш "на государство". А "государство" тебе годує. Як ти працював, так воно тебе й годувало. Як воно тебе годувало, так ти й працював. А тепер ти вимагаєш "соціального захисту". Від тебе треба захищатися. Ти ось зачинив мене у ліфті – страйкуєш. Завтра я тебе зачиню у громадському туалеті. І буду пікетувати. Побачимо, чия візьме.

"Соціальний захист". Он Гришка. Тридцять років пропікетував п’яний у кукурудзі. А тепер пікетує під дверима районного керівника. Також вимагає соціального захисту.

Син його жінки. Водій колгоспу. "Зачем мені та незавісіма Україна, зачем мені та приватизація! Цілий день крутиш баранку. Нічого не хвата. Горучего не хвата..."

Совісті також "не хвата". Цілий день "крутить баранку" до свого двору. Там у нього що – диспетчерський пункт?

А скільки таких "віртуозів" в Україні? А скільки в них у руках колгоспних, державних, громадських "баранок"? А скільки вдома приватних бугаїв? Де те "горуче" набереться? Воно ж з неба не падає. І з-під бугая, вибачте, не тече. А якби й текло, то він за нього таку ціну загиргилить, що іранська нафта у порівнянні з ним видаватиметься небесною манною. Навіщо їм приватизація? Навіщо їм незалежність? Та вони за отакий ось колгоспно-соціалістичний лад від Зачепилівки до Кремля на животах проповзуть. Вони із шкури вилізуть, аби шкурницькі інтереси відстояти.

Воно й не дивно. Стільки років вбивали людям у голови, що рай – це "соціалізм плюс електрифікація"., І, як каже Вітя Царапкін, вийшло "короткое замыкание". Закоротило. Мозок на кишку. Усі думки тягне в утробу. Утробна хвороба. І на очі дає. Крім корита, нічого не бачить. І на вуха. Крім "на", нічого не чує. І пам’ять вишибає. Не тямить, якого він племені, якого роду. Якби ще не оте характерне полтавсько-черкаське "ель", то присягався б на Біблії, що він не "хохоль", а Агафія Ликова із "таежного тупика".

Буває, що національна свідомість прокидається. Коли промиє сивухою контакти у голові. Тоді зареве відчайдушно: "По-го-сі-яга-ла го-гі-рочки". Але не вище "гогірочків". Щоб не запідозрили у націоналізмі...

З національного духу лише перегар зостався. Горілчаний. І півколіна гопака.

Гопакувати ми вміємо. Бутафорні шаровари, бутафорна шабля, бутафорне "засвистали козаченьки". Тільки шкура натуральна. Труситься при кожному слові "Україна".

"Козаченьки". Від старої кози. Хребта розігнути не можуть. Тіні своєї випростаної бояться. Національна гордість – лише у шароварах…

Такі ми є.

Маємо національних рабів з королівськими апетитами. Але й маємо і національних лицарів. З рабськими болячками… Ще не об’єдналися, а вже роз’єднуємося. Ще не збудували державу, а вже шматуємо її на державки. Ще не зайняли надійну позицію, а вже створюємо опозицію. Маємо достобіса крикливих і амбітних отаманів, але маємо мало тихих і сумлінних воїв…

Такі ми є…

Усе вляжеться. Тільки б ми не вляглися передчасно. Тільки б раба із себе вичавити. Раба чужого пана. Раба власного черева. Раба власних амбіцій.

І щоб совість у нас була не бутафорною.

І щоб не були ми такі сердешні. Не затішилися національними прапорами. Не замилувалися національними піснями, не задрімали у національних шароварах.

Бо по степах наших, по селах і містах наших, на святих місцях понівечених скіфських баб ще стоїть сатанинський кремлівський дід з протягнутою рукою… І чигає на нашу свободу…

Не хмуртеся

Звернення Вані Молдавана до народу України

Народе мій!

Многоликий у своїй національній розмаїтості!

Монолітний у своїй єдності!

Схиляю перед тобою свого довгого носа. І стаю на коліно.

За те, що ти встав з колін.

Слава Богу, "світле майбутнє" позаду. Слава Богу, ти вже не працюєш на "благо отєчества", а на своє благо. Слава Богу, "отєчество" вже околiло. Зостaлися тільки собачаки, які ще виють по тому "отєчеству". І на нас погавкують. Але чим ближче до Божої благодаті, тим чорти скаженішають в хаті. Перебісяться.

Святі отці і парафіяни!

Православні і лівославні!

А ви бачили живого чорта? У церкві?

Я бачив. У подобі старшої сестриці Гафії.

Як він молився! Як бив поклони! Як вициловував святі ікони! А вийшов з храму, зустрів парафіянку, що вийшла з іншого храму, – очі вогнем, на голові повилазили роги, пазуряками уп’явся в її волосся. І гамселить. І воїнствує. За свою церкву. За свого отця. За свою парафію…

Зведіть взори до небес святих. Скільки церков там бачите? А священиків скільки?

Молимося Богові, а не священику. І він для нас єдиний на небесі – Всевишній.

І на землі для нас єдиний Бог – Україна.

Тож самі єдині будьмо. Душею. Серцем. І помислами своїми.

Бо всякій нечисті хочеться, щоб ми чубилися. Щоб ми сварилися. Бо де нема злагоди – нема єдності. А єдності нашої дуже бояться оті собачаки, які хотіли б нас бачити вічними рабами.

Тож хто де хоче молімося. Але любімося. І як кажуть галичани: маймося, тримаймося, шануймося і не з’їдаймося!

Народе ковбасолюбивий!

Нема ковбаси. Свині свинячою дорогою йдуть за кордони рідної землі. А нам зостається лише свинство. І чуже, і своє.

Співробітниця Гаврила з Мозамбіка свинарка Астраущенко з цього приводу каже:

– Нехай ідуть. Ліш би не було гражданской войни. А то, як ми їм не дамо, вони могут на нас пойті…

Що ж до іншого м’яса, то ми, в основному, розводили голубів. Домінуюча порода – "голуб миру". Правда, його живого ще ніхто не бачив. Лише на картинках. А з голубів, як казав дід Тимоха, користають відразу три господарі: яструб має м’ясо, вітер – пір’я, а господар – лайно…

З цього продукту, як відомо, ковбасу не зробиш.

Але ковбаса у нас буде. Та ж свинарка Астраущенко обіцяє:

– В ознаменованіє Международного дня трудящихся я могу дать від льохи Альфи по 25 поросят. Тільки щоб колгосп купив породистого брокера. А то по телевізору патякають: "Продается брокерское место", – а брокера не продають. "Мест" у нас своїх вистачає. Півсвинарника…

Чарка у нас є.

Поки на нашій суверенній землі ростиме хоч один буряк, чарка у нас буде.

Правда, дещо наростають національні амбіції. Дехто з вузькопатріотичних міркувань не хоче пити "Русскую" і "Московскую". Ще й називає їх гидотою…

Штани.

Нема. Але те, на чому носити, є і, слава Богу, не схудло. А як почне марніти, то й штани знайдуться. Ті, якими запаслися у попередні роки.

Коли ми були у вічній мерзлоті, носили штани ватяні.

Коли нас перегнали у печеру розгорнутого соціалізму, ходили зовсім без штанів. І босі. Тому й світ називав нас "комуністичною босотою".

Вожді дбали, щоб у нас на кожну душу було достатньо чавуну. І сталі. І свинцю. Тому майже всі ходили в сталевих наручниках. Їли з чавунних банячків. А коли діставали свою порцію свинцю – лягали під чавунні плити. Там штанів не треба…

Потім, коли нам дозволили поголовно красти, з’явилося усе.

Потім усе розікрали. І дивуємося: де воно поділося?

Що ж буде далі? Далі буде гірше. Приватизація.

Як повідомив Гаврило з Мозамбіка, на їхньому хуторі приватизації найбільше боїться Гришка Кіт.

– Як же мені тепер прожить? – бідкається він. – Я ж звик усе життя красти. У государства… Що ж я тепер сам у себе крастиму?

Гаврило його заспокоїв:

– Зате у Сибір тебе не затурять. Ні в Магадан. Бо тепер це вже за кордоном…

Але штани у нас також будуть. У нас на військових складах стільки штанів… Розпочнемо конверсію.

Тільки усім разом зодягати небезпечно. Московські квакуни піднімуть рейвах, що хохли збираються воювати Росію…

Буде у нас все.

Щоб ми лише не порізали корів на "барабани революції". А мануфактуру не витратили на лозунги і плакати…

Над нашою хатою ще хмарно. Але вже з проясненням.

У нашій хаті ще багато нечисті.

Але хата – своя. Ні від кого незалежна. Ні від "старшого брата", ні від заморського свата.

Отож – до праці!

Всі. Навіть ті, які були великими членами. І членами Політбюро. І членами з такого-то року. І ті, що несли з "вождем" "бревно". І ті, що те "бревно" у тайзі різали. І ті, що востаннє "вождя бачили". Бо ваш "человек" пройшовся по нашій землі "как хазяин" і зоставив руїну.

І до злагоди.

Не шукаймо крайнього.

Крайніх давно шльопнули.

Не шукаймо винних. Винних давно визначили.

Винен "піонер".

У чорному ящику з погорілого корабля соціалізму знайшли записку: "ПИОНЕР! ТЫ ЗА ВСЕ В ОТВЕТЕ!"

Тож не хмуртеся одні на одних.

Розумні – проявіть свою політичну мудрість.

Дурні – своєї "політичної мудрості" не проявляйте.

До праці!

До злагоди!

Піднімем з руїни неньку Україну!